

**TÜRKİYE
DİYANET
VAKFI**

NİSAN - MAYIS 2000 - SAYI : 67

haber bülteni

2000 Yılı Kutlu Doğum Haftası

TÜRKİYE DİYANET VAKFI

HABER BÜLTENİ
Nisan - Mayıs 2000
SAYI : 67

Sahibi

Türkiye Diyanet Vakfı Adına
Mehmet KERVANCI
Genel Müdür

Yayın Koordinatörü

Süreyya BALKIŞ
Genel Müdür Yardımcısı

Yazı İşleri Müdürü

Yusuf ERDOĞDU
Basın - Yayın ve Halkla İlişkiler
Müdürü

Yayına Hazırlayan

Mehmet Şükrü EROĞLU
Yüksel SEZGİN

Grafik & Tasarım

Hasan ÇALIŞKAN

Dağıtım Sorumlusu

Fehmi YILMAZ

Adres

Dr. Mediha Eldem Sokak No: 72/B
06640 Kocatepe - Ankara
Tel: (0312) 417 12 35 • Fax : 417 12 45

İnternet Adresi

www.diyagnetvakfi.org.tr

E-Posta

tdv@diyanetvakfi.org.tr

Baskı

TÜRKİYE DİYANET VAKFI
YAYIN MATBAACILIK ve TİC. İŞL.

BAYINDIR SOKAK NO: 55 • KIZILAY / ANKARA
TEL : (0312) 425 27 75 • Fax : 417 00 09

Renk Ayrımı

ReproNET • 230 30 30 • ANKARA

İçindekiler

Başyazı 1

KUTLU DOĞUM HAFTASI

12 Yıldır Kutlanıyor 2

2000 YILI KUTLU DOĞUM HAFTASI

Açılışına Büyük İlgi 3

GÜL GÜNÜ Kampanyası 6

Orta Asya ve Balkanlarda Türk-İslâm Mimari

Eserleri FOTOĞRAF SERGİSİ 8

Kutlu Doğum AŞI 9

Lise ve Meslek Liseleri Arası BİLGİ YARIŞMASI 10

Yarışmalar 12

- İlköğretim Öğrencileri Arası ŞİİR Yarışması 12
- Balkanlar, Kırım ve Kıbrıs Türkleri Arasında ŞİİR Yarışması ... 13
- Çocuk Şarkıları ve İlahileri BESTE Yarışması 14

Türk Tasavvuf Musikisi Konseri 14

Türkiye Diyanet Vakfı Kadın Kolları'nca Düzenlenen PANEL-
ÖZÜRLÜLERİMİZ İLE İLGİLİ MESELELERİMİZ 16

SEMPOZYUM

Üçüncü 1000'e Girerken İSLÂM 24

Sevilen Şahsiyet AHMET GÜRTAŞ'ın Ardından

Prof.Dr. Mustafa Uzunpostalcı 47

ŞUBE FAALİYETLERİ 50

KIRGIZİSTAN'da Kutlu Doğum Haftası 61

KİTAP-HANE 63

MAKALE - Mehmet Erdoğan

Parçalanmış Duygular 64

Başyazı

Geçmişini bilmeyen milletlerin, geleceğine yön vermede başarılı olmadıkları bir vakıdır. Bu gerçekten hareket ettiğimizde; milletlerin geçmişlerini bilmekten kastedilenin potansiyelini bilmesi, ne yapıp yapamayacağını tarih aynasından seyretmesi, böylelikle de gücünün farkına varması olarak düşünebiliriz.

Türk milleti olarak biz de geçmişimize baktığımızda muazzam bir medeniyet kurduğumuzu görürüz. Bu medeniyetin özelliklerine baktığımızda ise; hoş-görüylü, güveni, sevgiyi, hasılı insanı güzelleştiren özellikleri müşahade ederiz. O medeniyette, **"yaratılanı yaratandan ötürü sevmeyi"**, **"incinsen de incitme"** prensibini, **"iki günü birbirine eşit olan ziyadadır"** buyruğunun gereği çalışkanlığı, **"bir olalım, iri olalım, diri olalım"** ve **"İlimden gidilmeyen yolun sonu karanlıktır"** düsturlarını görürüz.

Türk milletinin bu orijinal medeniyeti kurarken ve yaşatırken uyguladıkları ana prensip; İslâm dini konusundaki rikkati, Peygamberimize olan sevgiyi ve O'nun örnek şahsiyetini kendi hayatlarına hakim kılmak arzusudur. Türk Milletinin Peygamber sevgisi hakikaten bir başka olmuş, bu enerjiyle yüklenen atalarımızın kurduğu medeniyet; insanlık için bir kurtuluş olarak görülmeye başlanmış ve darda olanların müracaat merkezi olmuştur. Dolayısıyla atalarımız, ta Kuzey Afrika'dan sürülen Yahudilerin bile güvenle sığınacakları, dinine, diline, rengine bakmadan herkesi kucaklayabilen bir medeniyetin mümessilleri olmuştur.

İnsanlığı kucaklamaya çalışan böylesine büyük bir medeniyetin varisleri olan bizlerin de aynı hoşgörüylü ve cehdi yakalaması hiç de muhal gözükmemektedir. Yeter ki, Peygamberimizi hakkıyla örnek alabilelim.

O'nun dünyaya getirdiği sevgi seli ne kadar büyüktü, bütün kirleri, şiddeti, kibiri, bağnazlığı, düşmanlığı sürükleyip götürürken, aynı zamanda bir rahmet yağmuru gibi bereket olmuş, o yağmurla açan sevgi güllerinin kokusu ta günümüze kadar ulaşmış ve insanları yine huzura kavuşturmada ana kaynak olma vasfını korumuştur.

İşte bu duygu ve düşüncelerle 1989 yılında uygulamaya koyduğumuz **Kutlu Doğum Haftası**'nın onikincisini de büyük bir mutluluk ve huzur içinde idrak etmiş bulunuyoruz. Bilindiği gibi Kutlu Doğum Haftası'nın amacı; Peygamberimizin işaretleri doğrultusunda, insanlığı bir sevgi halesi etrafında toplama-

Mehmet Kervancı • Genel Müdür

mak ve toplumun her kesimini bu vesileyle kaynaştırmak ve kucaklaştırmaktır. Çünkü, ayrılığa azap, birlikte rahmet olduğunu dinimiz bize söylüyordu. Aradan geçen yıllar sonunda bu konuda epey mesafe aldığımızı görmek de bize ayrı bir güç verdi.

Kutlu Doğum Haftası münasebetiyle düzenlenen her etkinlik bu amaca bir adım daha yaklaşmaya yöneliktir. Bir ve bütün olmak da toplumun her kesimine ulaşmakla mümkündür. Bu sene Kadın Kollarımız tarafından düzenlenen **"Özürlülerimiz ile İlgili Meselelerimiz"** konulu panelde toplumumuzun zaman zaman ihmal ettiği özürlülerimizin meseleleri ele alındı. Panelistler bu konunun bire bir muhatabı olan insanlardı. Özürlülerimizin durumunu öyle bir tahlil ettiler ki, salonu dolduran insanlar da; toplumumuzun önemli bir kesiminin ızdırabını gönülden duydular. Otistik Çocukları Koruma Derneği Başkanı Necla Aslantürk'ün 23 yaşındaki otistik çocuğuna yazdığı mektubu okuduğunda ise salonda bulunanların tamamı hıçkırıklara boğulmuştu. Eğer millet olmak; birlikte ağlayıp birlikte gülmekse, orada bulunanlar birbirinin dertleriyle dertlenmiş, birbirinin derdinin hüznünde mutluluğu yakalamış bahtiyar insanlardı.

Bu vesileyle bir daha gördük ki, bütünü kucaklamak, evvela bütün insanımızın derdini ve sevincini bilmekle olacaktır. Bu panel dolayısıyla toplumumuzun önemli bir kısmını bize yakından tanıtan Kadın Kollarımıza ve gerek ülke genelinde ve gerekse yurtdışında düzenlenen Kutlu Doğum Haftası etkinliklerde emeği geçen herkese teşekkür ediyorum.

Peygamberimizin bize işaret ettiği yol da bu yoldu. Birbirini seven, birbirini sayan ve adaletle birbirlerine hükmedebilen insanlar bu yoldan nasibini alabilen insanlardı.

Ne mutlu birbirini seven ve birbirinin dirdiyle dertlenenlere...

Saygılarımla,

Kutlu Doğum Haftası

12 Yıldır Kutlanıyor

Peygamberimizin dünyayı teşrifleri olan Mevlid-i Nebevî, asırlardır milletimiz tarafından 'Mevlid Kandili' olarak kutlanmaktadır.

Yüce dinimiz, huzurlu ve mutlu dünyanın en büyük hayat kaynağıdır. Bu noktadan hareketle dinî tefekkürü cami dışına taşımak, değerli ilim adamlarımızın araştırmalarını ve düşüncelerini halka aktarabilmek için mevlid kandilini hayırlı bir vesile telakki eden Türkiye Diyanet Vakfı, yüzyıllar önce bir ilim ve kültür bayramı şeklinde kutlanan mevlid geleneğini canlandırmayı amaçlamış, bu düşünce ile de Peygamberimizin doğum gününü içine alan haftayı, "**Kutlu Doğum Haftası**" olarak ilân etmiştir.

Kutlu Doğum Haftası'nı, Türk kültürünün sağlam bir mesnedi, milletimizi birlik ve bütünlük içinde aydınlık geleceğe taşıyacak sağlam bir gelenek olarak görüyoruz. Hafta dolayısıyla hazırladığımız programları belirlerken gözettiğimiz gaye hep bu olmuştur.

Takip ettiğimiz geleneğin gücü ve bunun hâlâ milletimizin gönlünde dipdiri yaşaması, gelecek için bizleri umutlandırmaktadır. Yüzyıl-

lardır görülmüştür ki, Türk Milleti inançlıdır, hoş görülüdür, dinî inançlarını bir kavga konusu olarak değil, barış ve huzur kaynağı olarak algılamaktadır.

Bu yıl 12 yaşına basmış olan Kutlu Doğum Haftası, milletimizin arzusu ve tarihî geleneği üzerine bina edilmiştir. 1989 yılında sadece Ankara'da başlayan kutlama programları, bugün artık bütün Türkiye'ye, Türk dünyasına, Balkanlar'a, Kıbrıs'a, Avrupa ve dünyanın bir çok ülkesine yayılmış durumdadır. Milletimizin geniş alakasına mazhar olan Kutlu Doğum Haftaları, artık bilim, kültür, sanat ve sosyal faaliyetlerle dolu birer şölerdir.

Milletimiz, Müslüman olduğu yıllardan beri, Peygamber sevgisiyle dolup taşmış ve o sevgiyle yaşamıştır. Yunus'un ve diğer birçok şairimizin, bu yüce sevgiyi ifade eden şiirleri, ilahileri, halkımızın dilinden hiçbir zaman düşmemiştir. Adı güzel kendi güzel Muhammed'in sevgisini yaşatabilmek için, kendince değişik tedbirlere başvurmuştur.

Halkımızda kökleşmiş olan bu Peygamber sevgisi, Peygamber'i, insanı kâmil olarak hayatında örnek almaya yöneltmiştir. Fakat, bu örnekliğin bilimsel bir fikrî temeli yok denecek kadar zayıftır. Çünkü, ana kaynaklara dayanılarak kazanılmış doğru bilgilerden mah-

rumdur. İşte bu noksanı gidermek hususunda, Kutlu Doğum Haftası kutlamaları, çok büyük katkılar sağlamıştır ve sağlamaya devam edecektir.

Bu hafta boyunca, binden fazla üniversite mensubu bilim adamı ve din görevlisi, sadece Türkiye hudutları içinde binlerce konuşma yapmaktadırlar. Böylece, hem üniversite mensupları, hem halkımız, hem de din görevlilerimiz kaynaşma ve dayanışma imkânı içine girmektedir.

Türkiye'nin, kültür ve inanç kodu olarak İslâm zikredilebilir. İnançlardaki ortak payda, bin senedir bizi bir arada yaşatmaktadır. Böylelikle, farklı gruplara ve farklı kültürlerle mensup insanların aynı ruh, aynı inanç, aynı kültür ve aynı değerler etrafında kaynaşmaları temin edilmektedir.

Bu yıl 12.sini gerçekleştirdiğimiz Kutlu Doğum Haftası yurt içinde 81 il ve 623 ilçede, yurt dışında ise Amerika, Avusturya, Azerbaycan, Belçika, Bulgaristan, Danimarka, Hollanda, Kazakistan, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti, Kırım ve Nahçıvan'da bir ilmi sempozyum, 189 panel, 626 konferans, yarışma, fotoğraf sergisi ve kampanyalarla icra edildi. Programlara yurt içinden ve yurtdışından alanlarında uzman pek çok ilim adamı katıldı.

2000 Yılı Kutlu Doğum Haftası

Açılışına Büyük İlgi

12 yıldır Türkiye Diyanet Vakfı tarafından bir kültür şöleni olarak kutlanan Kutlu Doğum Haftası'nın bu yılki açılış töreni yine muhteşem oldu.

Bir rahmet ve sevgi Peygamberi olan Hz. Muhammed (SAV)'in doğum günü münasebetiyle düzenlenen Kutlu Doğum Haftası açılış programına, Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı **Hüsamettin Özkan**, Fazilet Partisi Genel Başkanı **Recai Kutan**, Büyük Birlik Partisi Genel Başkanı **Muhsin Yazıcıoğlu**, milletvekilleri; **Ahmet Tan**, **İsmail Köse**, **Abdurrahman Küçük**, **İbrahim Halil Oral**, **Bozkurt Yaşar Öztürk**, **Bülent Arıncı**, **Vecdi Gönül**, **Şevket Bülent Yahnici**, **Oğuz Aygün**, **Ertan Yülek**, **Hüseyin Arı**, **Cemil Çiçek**, **Zeki Çelik**, **Ayvaz Gökdemir**, **Nevzat Ercan**, **Necmettin Cevheri**, **Beyhan Aslan**, **Ertuğrul Yalçınbayır**, **Hak-İş Genel Başkanı Salim Uslu**, **Sağlık-İş Genel Başkanı Mustafa Başoğlu** ve kalabalık bir topluluk katıldı.

Tören münasebetiyle Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı **Hüsamettin Özkan** ile Diyanet İşleri

Başkanı ve Vakfımız Mütevelli Heyeti Başkanı **Mehmet Nuri Yılmaz** birer konuşma yaptılar. Başbakan **Bülent Ecevit**, Başbakan Yardımcısı **Dr. Devlet Bahçeli**, Anavatan Partisi Genel Başkanı **Mesut Yılmaz** ve Doğru Yol Partisi Genel Başkanı **Prof.Dr. Tansu Çiller** de birer kutlama mesajı gönderdiler.

Tören münasebetiyle yapılan konuşmaları aşağıda veriyoruz.

Mehmet Nuri YILMAZ
Diyanet İşleri Başkanı

"Sakin terk-i edepten,
Kûy-ı Mahbub-ı Hüdâdır bu,

Nazargâh-ı İlahidir,
Makam-ı Mustafadır bu,"
(Nabi)

Yıllardan beri Zat-ı Risalet-penahi'yi; onun insanlığa bıraktığı manevi mirasın çeşitli boyutlarıyla ele alındığı; "Kutlu Doğum Haftaları"ndan bir yenisini daha gerçekleştirerek bunu ihya etmenin mutluluğu içinde hepinizi saygı ve sevgilerimle selamlıyorum. Üçüncü bin yılda İslam dininin çeşitli yönleriyle işleneceği bu yılki programımızın tesirli ve feyizli olmasını, kainatın

Mehmet Nuri Yılmaz
Diyanet İşleri Başkanı ve Türkiye Diyanet Vakfı
Mütevelli Heyeti Başkanı

efendisinin bizlerden hoşnut kalmasını Cenab-ı Hakk'tan dua ve niyaz ediyorum.

"Kutlu Doğum Haftası" ismiyle yurt çapında düzenlediğimiz bu geniş anma ve çalışma programı içinde, her yıl İslam'ın çeşitli sahalardaki mesaj ve tebligatı ele alınmakta; bu konular çeşitli yönleriyle işlenmektedir. Yurtdışı teşkilatımıza da bu programımızı genişleterek yaymak azmindeyiz. Özellikle Kafkasya, Balkanlar ve Orta Asya'da bu çeşit hizmetlere çok büyük bir ihtiyaç vardır. Âlemlere rahmet olarak gönderilen Hz. Muhammed (SAV)'ın üstün ve önder kişiliği, son peygamber olduğu gerçeği ve bildirdiği evrensel prensipler ile bunların hayata uygulanışının prototipi olan sünnet-i seniyyenin en ilmi ve en gerçekçi bir şekilde insanlığa anlatılması, yeniden tanıtılması ve sunulması temel amacımızdır.

Yakın geçmişte Orta Asya ve Kafkasya'daki Müslüman uluslar üzerinde müstemleke ve tahakküm uygulamış olan bazı ülkelerin Türkî cumhuriyetler üzerindeki iktisatları sona ermemiştir.

Yakında faaliyete geçireceğimiz "Cami Dersleri" uygulamamızda Peygamberimizin şerefli siyretleri

ve sünnet-i seniyyeleri konusu önemli bir yoğunluk teşkil edecektir. Ayrıca bu yıl içinde neşredeceğimiz Diyanet İlmi Dergisi Özel sayısını da Resul-i Ekrem Efendimize tahsis edeceğiz. 1970 yılında ve 1989'da bu konuda iki kez özel sayı neşreden Başkanlığımız, üçüncü özel sayıyı da bu sene neşredecektir. Bu dergimizi bazı yabancı lisanlarda da yayınlayacağız.

Son iki asırdan beri ilim dünyasını ve fikir hareketlerini derinden etkileyen materyalist ve pozitivist zihniyetler artık çözülme ve yıkılma sürecine girmiştir. Hakikatleri sadece belirli duyu organlarının sınırlı ve daraltıcı imkanları içerisinde arayan ve bunu yegane doğru yol olarak gören anlayışların, yeni yüzyılın bütüncül ve kapsayıcı ilim anlayışı karşısında her geçen gün etkinliğini kaybettiği; dini inançlara özellikle de İslama karşı yöneltilen ön yargılı yanlış ve bağnaz zihniyetlerin yerini yeni asırda manevi değerlere saygının alacağı görülmektedir.

İslam edebiyat ve literatürü içinde Hz. Peygamber Aleyhisselam'ın saygın ve müstesna bir yeri vardır. İslamın tevhit anlayışının sınırları içinde; Mü'minlerin Resulullah'a duydukları sonsuz sevgi, say-

gı ve bağlılığı dile getiren eserler, Batılı bilginlerin de dikkatlerini çekmiş ve son dönemlerde Annamaria Schimmell (Annemari Şimel) bu konuda müstakil bir eser yayımlamıştır. Hz. Peygamberle ilgili edebî eserlerin halkın hafıza ve kültürüne yerleşmesi için gayret gösterilmesi önemli bir hizmettir. Nitekim Vesiletün-Necat (Mevlid), Muhammediyye, Mevahib-i Ledünniye, Şerhüş-Şifa vb. eserler asırlardan beri milletimizin dini kültürünün temel dinamikleri olmuştur.

Metod ve perensip olarak ilmi-tahkikçi anlayışı benimsemekle beraber; bu konuda batılı oryantalistlerin iddia ve tezlerini benimsememiz mümkün değildir. Sosyal ve antropolojik bilimlerin temeli olan tarih ilmini ve yazılı/sözlü rivayet usulünü genel bir metodoloji olarak kabul eden; ancak İslami ilimler sözkonusu olunca; Haber-i Vahide ve hadis rivayetlerine karşı şüpheli ve kuşkucu bir tavır sergileyen müsteşriklerin tezlerinin ilmi kanıtlarla reddedilmesi gerekir. Bu hususta hadisçilere önemli görevler terettüp etmektedir. Biz Diyanet İşleri Başkanlığı olarak; mütevatir hadisler, muttefekun aleyh hadisler ve ilk hadis mecmuaları

hakkında bazı eserler neşretmeyi düşünüyoruz. Öte yandan, hakkında kesin icma (ittifak) bulunan konu ve hükümlerin de derlenerek dinimizin temel-müşterek konuları hususunda birlik-dirlik ortamı gerçekleştirilmeyi düşünüyoruz.

Son zamanlarda bazı akademik çevrelerce sünnet-i nebevi ve Hz. Peygamberin İslam teşriindeki yerini ve önemli konumunu görmezlikten gelen iddiaların "İlim dışı" ve "Âdâb dışı" olduğunu -özellikle- belirtmek istiyorum. Hz. Peygamberin mübarek şahsiyetinde örnek olarak sunulan davranış ve uygulama modelini yalnız "Âdâb ve Nevafil" derecesinde tavsiye nevinden bir örnek gösterme olarak kabul etmenin ciddi bir ilmi dayanağı bulunmamaktadır. Hz. Peygambere itaati emreden ayetlerin sadece o devirde onun şahsına itaat etmek şeklinde anlaşılması veya onun hayatı dönemine inhisar ettirilmesi de isabetli ve ilmi bir cevap değildir. Onun sünneti seniyyesi başlı başına bir rehber ve uyulması gerekli hayat düsturudur.

İslamın dünya gündemini yoğun ve etkin olarak ilgilendirdiği günümüzde; Müslüman aydınlara ve bilim ricaline düşen en önemli görev, İslamın ebedi ve evrensel mesajını; insanlığın ihtiyacı ve ilmin yöneldiği yeni anlayışlar ışığında bütün beşeriyete sunmaktadır. Bin dörtyüz yıldan beri hiç değişmeden zamanımıza intikal eden Kur'an-ı Kerim'in ilahi vahiy olduğunun izahı ve insanlığın en büyük halaskarı olan Hz. Muhammed Aleyhissalam'ın yüce kişiliğinin ve onun bıraktığı manevi kültürel mirasının (yani sünnet-i nebevinin) tanıtılmasıdır. Ayrıntılar üzerinde spekülasyon teoriler kurmak değildir.

Salatu selam Resulullah'ın, Ehli Beytinin ve Ashabının üzerine olsun.

Hüsamettin ÖZKAN

Devlet Bakanı ve
Başbakan Yardımcısı

Sevgi, şefkat, merhamet ve hoşgörü timsali Hz. Muhammed'in anıldığı bu seçkin toplantıda aranızda bulunmaktan duyduğum memnuniyeti ifade eder, sizleri sevgi ve saygı ile selamlarım.

1989'dan bu yana her yıl, Peygamberimizin doğum yıldönümüne rastlayan 20 Nisan tarihini izleyen haftayı "Kutlu Doğum Hafta-

si" olarak, çeşitli bilimsel, sosyal ve kültürel etkinliklerle kutluyoruz.

Yüce dinimizi insanlığa tebliğ eden Peygamberimiz; aynı zamanda İslam'ın en büyük ve en doğru uygulayıcısıdır.

Bu bakımdan, gerçek boyutlarıyla İslam; ancak, Peygamberimizin gereği gibi tanınması ve Kur'an-ı Kerim'in en doğru biçimde bilinmesi ile anlaşılabilir.

"Kutlu Doğum Haftası" programlarını, bu amaca hizmet etmesi bakımından çok yararlı bulduğumu belirtmek istiyorum.

Dinin amacı; bireyi ve toplumu huzura, mutluluğa barışa, sevgiye, saygıya, hoşgörüye... kavuşturmasıdır.

Bu bağlamda din, insanı kendisiyle, toplumuyla, fiziksel ve sosyal çevresiyle uyumlu hale getirmeyi hedefler.

Kur'an-ı Kerim, Peygamberimizi; insanları kötülüklerden arındıran, onlara kitap ve hikmeti öğreten, şahit, müjdeleyici, uyarıcı ve yolları aydınlatan bir ışık olarak tanımlamıştır.

Peygamberimiz, bir yandan bütün inananların kardeş olduğunu ilan etmiş; öte yandan "İnsanların en hayırlısı, insanlara en yararlı

olanıdır” diyerek insanlık için çok açık bir ölçüt getirmiştir.

O’nun yine “İki günü birbirine eşit olan zarardadır” biçimindeki sözleri, hepimiz için vazgeçilmez bir ilke olmalıdır.

Hiç kuşkusuz, huzur ve mutluluk arayan insanlığın, barış ve sevgi elçisi Hz. Muhammed’den öğreneceği çok şey vardır.

Dinin doğru öğretilmesi, dolayısıyla doğru anlaşılması büyük önem taşımaktadır.

Bunun için, dinimizi, çağın anlayış, bilgi ve kültür birikimi ışığında özümseyebilmiş, ehliyetli ve liyakatli din görevlilerine gereksinme vardır. Bundan yoksun din görevlileri ise hem İslam’a, hem de insanlığa zarar verir.

Bugün maalesef, dinimizi politik ve ekonomik amaçları doğrultusunda kullanmak isteyenler bulunmaktadır. Bunlar, ancak dinimizin doğru öğretilmesiyle ve onu gerçek boyutlarıyla anlayan ve anlatan din görevlilerimizin çabalarıyla engellenebilir.

Ülkemizin aydınlığa ulaşması, huzuru ve mutluluğu; toplumda hoşgörü ve uzlaşmanın en güzel örneklerini asırlar öncesinde Peygamberimiz vermiştir.

Kuşkusuz Hz. Muhammed (SAV), herkes gibi bir insandı. Ama O; aynı zamanda işlenmiş bir mücevherdi. Peygamberimiz her yönüyle insanlara, yaşama nasıl bakacaklarını gösteren bir ışık olmuştur.

Hz. Muhammed (SAV), bir sevgi peygamberidir. Bir merhamet ve şefkat peygamberidir.

Bu hafta vesilesiyle, tüm dünyaya “İslam’ın öngördüğü insan modeli” olarak Peygamberimizin güllerle takdim edilmesini çok anlamlı ve önemli buluyorum.

Bu organizasyonu ülkemizde gelenek haline getiren Diyanet İşleri Başkanlığı ile Türkiye Diyanet Vakfı yöneticilerini, etkinliklere katkıda bulunan bilim adamı, yazar ve düşünürleri kutluyorum.

Sevgili Peygamberimiz Hz. Muhammed’in kutlu doğumunun 1249’uncu yıldönümünün, vatanımızın huzur ve mutluluğuna, ulusumuzun birlik ve beraberliğine, bütün insanlığın kurtuluşuna vesile olması dileğiyle, saygılar sunuyorum.

Gül Günü Kampanyası

Sevgi, muhabbed ve hoşgörü anlamlarının yüklendiği, kokusuyla, güzelliğiyle Peygamber Efendimiz Hz. Muhammed (SAV)’e benzetilen ve edebiyatımızda onun remzi olarak kabul edilen gül; bu yılki Kutlu Doğum Haftası’nda da gül günü kampanyasıyla ülkemizin her köşesinde, sevgi, kardeşlik, hoşgörünün sembolü olarak dağıtıldı.

20 Nisan sabahı saat 11.00’de Diyanet İşleri Başkanı ve Türkiye Diyanet Vakfı Mütevelli Heyeti Başkanı Mehmet Nuri Yılmaz’ın Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı Hüsamettin Özkan’a bir gül takdim etmesiyle başlayan kampanya’ya il ve ilçe müftülüklerimizin yanı sıra, çiçekçilerin, vatandaşlarımızın büyük ilgi göstermesi sevindiriciydi.

Bu kampanyamıza destek veren başta Ankara Çiçekçiler Esnafı Odası Başkanı Hüseyin Çakır ve Ankara Marmara Tarım Sanayi ve Ticaret Ltd.Şti. Başkanı Yakup Özkılıç olmak üzere bütün çiçekçi esnafına, iş yerlerinde müşterilerine gül takdim eden mağazalarımıza teşekkür ediyoruz.

GÜL ... BEŞİR AYVAZOĞLU

Botanikçilerin nazarında dikenli bir çalı türünden başka bir şey olmayan gül, güzel kokusu ve çeşitli renklerdeki muhteşem çiçekleriyle, çağlardan beri insanları derinden etkilemiş ve bütün kültürlerde her zaman çok özel ve seçkin bir yerin sahibi olmuştur. Türk-İslâm kültüründeki yeri ise hiç bir kültürde olmadığı kadar yüksektir.

Gül, her şeyden önce sevgilidir; bütün güzellikler ona yakıştırılır. Tasavvufi şiirde, gonca halinde gül birliği (vahdet), açılmış gül ise birliğin çokluk halinde görünüşünü (kesret) temsil eder. Gülşen, yani gül bahçesi gönül açıklığı, yahut kirinden pasından temizlenerek ilahî güzelliğin yansımaya hazır hâle gelmiş kalptir. Gonca ayrıca halvet halini, yani insanın kendisiyle ve Tanrı'yla başbaşa kalmasını temsil eder; buna göre açılmış gül can sırrını açığa vurur.

Gül, aynı zamanda ömrünün kısalığı dolayısıyla hayatın geçiciliğini ifade etmektedir. Gülzâr-ı fenâ yok olmaya mahkûm dünya, gülzâr-ı bekâ ise sonsuzluk ülkesi anlamına gelir.

Büyük sufilerden Ruzbihan Baklî, ilahî güzelliği gül bulutları şeklinde temaşa ettiğini söyler. Gül, ilahî güzelliği ve ihtişamı aksettirdiği gibi, iştîyak içindeki ruhun sembolü olan bülbül tarafından sevilmiştir ve sonuza kadar sevilecektir.

İslâmî Türk kültüründe gülün tasavvufi anlamları dışında, peygamberimizin sembolü olmak bakımından da çok büyük bir önemi vardır. Onun gülü ve gül kokusunu çok sevdiği rivayet edilir. Halk arasında yaygın bir inanca göre, teri gül gibi kokar, terledikçe güller açar. Yunus Emre bu inancı "Gül Muhammed teridür", Süleyman Çelebi de "Terlese güller olurdu her teri/Hoş direrlerdi terinden gülleri" mısralarında dile getirmiştir.

Divan şairleri de aynı inancı çeşitli şekillerde ifade etmiş ve "gül"redifli kaside ve gazellerinde gül imajı etra-

fında sayısız anlam arabeskleri örmüşlerdir. Fuzulî muhteşem Su Kaside'si'nde, bahçıvan bin gül bahçesini sulasa, onun, yani Hazreti Muhammed'in yüzü gibi tek bir gül bile açılmayacağını söyler. İslâm peygamberinden söz edilirken eski şiir ve nesrimizde, çok zaman gül-i gülzâr-ı rûsül, gül-i gülzâr-ı nübüvvet, gül-i gülzâr-ı risâlet sıfatları kullanılır.

Gül, dinî ve metafizik anlamları dolayısıyla sadece şiirde değil, bezeme sanatının her dalında sevilerek kullanılmıştır. Taş oymacılığında, çini, seramik ve duvar resimlerinde, kumaşlarda, kitap ciltleri ve tezhiplerinde stilize edilmiş sayısız gül vardır. Kur'an'daki hizib, secde ve aşır işaretlerinde de gül adı verilir. Peygamberi temsil etmesi dolayısıyla hiçbir zaman modası geçmeyen gülün kitap süslemeciliğinde de ayrı bir yeri vardır. Stilize edilmiş olarak çok erken dönemlerden itibaren süsleme programlarında yer alır. Osmanlı sanatında, gül, XVIII. asırdan sonra da natüralist üslupla en yaygın biçimde resmedilen çiçektir.

Peygamber ve gül sevgisi gül şeklinde Hilye-i Şerif'ler yapılmasına da yol açmıştır. Verd-i Muhammedî yahut Gül-i Muhammedî denen bu ilginç kompozisyonlarda, dal ve yapraklar ortasında açılmış tek gülün üzerinde Muhammed yazısı, yapraklarda da Ali, Hasan, Hüseyin Fatma (âl-i abâ) ve cennetle müjdelenenleri adları (aşere-i mübeşşere) okunurdu.

Gül, gelenekten gelen anlamını bugün bile koruyor. Şiirimizde bülbül sesleri artık duyulmuyorsa da, gül saltanatını özellikle şiirde tek başına devam ettirmektedir. Hatta bazı şairlerde dinî ve mezafizik anlamlarını yeniden yüklenerek modern şiirle eski şiir arasında bir köprü vazifesi görmeye başlamıştır. Sezai Karakoç'un Gül Muştusu'nda gülün ardındaki bütün kültür modern şiire başarıyla taşınmıştır.

Özetlemek gerekirse, Kutlu Doğum Haftası'nın amblemindeki gül, sadece peygamberimizi değil, aynı zamanda olağanüstü zenginlikteki bir kültürü ve kültürün mayasındaki derin sevgiyi ifade etmektedir.

TDV Kadın Kollarımız tarafından, Gül Günü'nde kimsesiz ve yaşlı insanlar ziyaret edilmiştir.

Orta Asya ve Balkanlarda Türk - İslâm Mimari Eserleri Fotoğraf Sergisi

Orta Asya'dan Balkanlara kadar çok geniş bir coğrafyada Türk kültürünün temel taşlarından birisini teşkil eden ve Türk-İslâm tarihinde büyük öneme sahip mimari eserleri halkımıza tanıtmak amacıyla Kutlu Doğum Haftası münasebetiyle "**Orta Asya ve Balkanlarda Türk-İslâm Mimari Eserleri Fotoğraf Sergisi**" düzenlendi.

Fotoğraf sergisi 20 Nisan Perşembe günü Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı Hüsamettin Özkan tarafından açıldı. 20-26 Nisan tarihleri arasında bir hafta süreyle ziyarete açık olan sergi özellikle ilgilileri tarafından büyük beğeni topladı.

Kutlu Doğum Aşı

İlki 1990 yılında başlatılan "Kutlu Doğum Aşı" uygulaması Türk kültürüne uygun bir şekilde, Kocatepe Camii avlusunda bu yıl da icra edildi. Misafirlerini ağırlama bilindiği gibi Türk kültürünün vazgeçilmez bir özelliğidir. Bu düşünceden hareket eden Türkiye Diyanet Vakfı; 20 Nisan 2000 Perşembe günü saat 10.00 da başlayan açılış programını müteakiben saat 12.00'de Kocatepe Camii avlusunda 5000 kişilik "Kutlu Doğum Aşını" misafirlere ikram etti.

5000 kişilik olarak hazırlanan etli pilav ve ayran Vakfımız Kadın Kolları Başkanlığı üyeleri tarafından dağıtılırken, davetliler ile ziyaretçilerin bu uygulamadan memnun oldukları gözlemlendi.

Lise seviyesindeki öğrencilerin, sosyal ve fen bilimleri alanındaki bilgileri müfredat seviyesinde ve doğru olarak öğrenmesi, öğrenci ve velilerin “Kutlu Doğum Haftası”na ilgilerinin sağlanması ve Hz.Peygamber sevgisinin yaygınlaştırılması amacıyla bu yıl da yine Türkiye genelinde Lise ve Meslek

Liseleri arasında bilgi yarışması düzenlendi. Milli Eğitim Bakanlığı, İl Milli Eğitim Müdürlüklerinin ve İl Müftülüklerinin organizasyonu ile yapılan yarışmalar sonucunda, önce il birincileri daha sonra da bölge birincileri tespit edildi. 28 bölge birincisi okulun, yarı final yarışması 6 merkezde

gerçekleştirildi. Bu yarışmanın finali ise yine Milli Eğitim Bakanlığı ve Vakfımızın müşterek organizasyonu ile 24 Nisan 2000 Pazartesi günü saat 10.00’da Kocatepe Konferans Salonunda yapıldı.

Lise ve Meslek Liseleri Bilgi Yarışması

Final yarışmasına Samsun Mithatpaşa Lisesi, Adana Özel Ali ve Rukiye Özgören Lisesi, Kocaeli Atılım Lisesi, Diyarbakır Özel Dicle Lisesi, Erzurum İbrahim Hakkı Fen Lisesi ve Denizli Erbakır Fen Lisesi katıldı.

Arası Ması

Çekişmeli geçen yarışma sonucunda Samsun Mithatpaşa Fen Lisesi birinci olurken, Denizli Erbakır Fen Lisesi ikinci, Diyarbakır Özel Dicle Lisesi de üçüncü oldu.

Yarışma neticesinde birinci gelen okula bir plaket ve 2.250.000.000.TL., yarışmacı üç öğrenciye de

225.000.000'ar TL, ikinci gelen okula bir plaket ile 1.687.500.000.TL., yarışmacı üç öğrenciye 180.000.000'ar TL., üçüncü gelen okula 1.125.000.000.TL., okulun yarışmacı üç öğrencisine de 135.000.000'ar TL. ödül verildi.

Yarışma sonucunda dördüncü, beşinci ve altıncı gelen okullara da teselli ödülü verildi.

Öğrencilerin duygularını şiirle ifade etmelerine yardımcı olmak, yeni kabiliyetlerin ortaya çıkarılmasını sağlamak, Vatan, Bayrak, Şehitlik ve Gazilik bilincini geliştirmek, Hz.Peygambere olan ilgi ve sevgiyi yaygınlaştırmak için Türkiye genelinde İlköğretim okulu öğrencileri arasında "**Bayrak, Vatan, Şehitlik ve Gazilik**" konulu şiir yarışması düzenlendi. Yarışma neticesinde Esenler/İstanbul Cumhuriyet İlköğretim Okulu 7. sınıf öğrencisi Canan İçten "**Gül Çocuk**" isimli şiiriyle ikinci olurken, Osmangazi/Bursa İstiklal İlköğretim Okulu 7. sınıf öğrencisi Zöhre Günaydın da "**Asker Kınası**" isimli şiiriyle üçüncü oldu.

Ayrıca "**Türkiyem**" isimli şiiriyle Havva Gündüz, "**Dedemden Anılar**" isimli şiiriyle İrem Nur Aydın, "**Asker**" isimli şiiriyle Mehmet Can Açıkalın da mansiyon kazandılar.

Türkiye Diyanet Vakfı tarafından yarışmada ikinci olan Canan İçten'e bir plaket ile 67.500.000.TL, Zöhre Günaydın bir plaket ile 45.000.000.TL ödül verilirken, mansiyon kazanan öğrencilere de 22.500.000.TL ödül verildi.

İlköğretim Öğrencileri Arası Şiir Yarışması

GÜL ÇOCUK (*)

Düşümde gördüm karda açan,
Kan kırmızı bir filiz...

Sordu bana.

Dedi:

Ey çocuk vatan dediğin nedir?

Dedim:

Sözü ince, rengi al, can filiz...

Vatan bizim canımız, bayrak ise kanımız.
Biz vatanımızla şeref duyanız.

Dedi:

Fikri hür, vicdanı hür,
İkbalı hür, can çocuk...
Bayrak nedir, Gül Çocuk?

Dedim:

Kendi narın, sözü şirin,
Hoş Filiz...

Bir bebeğin gülüşü,

Bir ananın sinesi,

Evladın babaya güveni gibi,

Ömür gibi

Vicdan gibi...

Sorma bana vatan nedir, bayrak nedir

Ey Filiz!

Sözüm tükenmez,

Kalemim yetmez,

Şerefim, namusum, geleceğim,

Vatanım!

Şehidimin kanı canım...

Bayrağım!

Ben yoluna kurbanım.

ASKER KINASI (*)

Dün gece rüyamda yavrumu gördüm.
Yün çorap istedi o sabah ördüm.
Zarfa şımak yazıp postaya verdim.
Askerin anası erinmez imiş.

İzinden dönerken gününü saymış.
Az değil, uz değil, tam ondört aymış.
O gece görmedik bir yıldız kaymış.
O yıldız sahibine görünmez imiş.

Tez geçti zaman üç ay kalmıştı.
Kuşkunun yerini umut almıştı.
Cansız hayalim diye bir resim salmıştı.
Belki de gidip de gelinmez imiş.

Soğukmuş oralar her taraf karmış.
Dağlar amansız, yollar darmış.
Bastığı yerde bir mayın varmış.
Toprağa basarken bilinmez imiş.

Al kanları beyaz kara dökülmüş.
Kolu kopmuş yavrumun topuk sökülmüş.
Duydum ki Mehmedim ölürlen gülmüş.
Halbuki ölürlen gülünmez imiş.

Yarası yarası ciğer yarası,
Yansada ağlamaz şehid anası.
Ananın yaktığı asker kınası,
Kıyamete kadar silinmez imiş.

(*) Yarışmada 2. olan şiir

Canan İçten, Cumhuriyet İlköğretim Okulu
Esenler-İstanbul

(*) Üçüncü olan şiir

Zöhre Günaydın, İstiklal İlköğretim Okulu
Osmangazi-Bursa

Balkanlar, Kırım ve Kıbrıs Türkleri Arasında Şiir Yarışması

Kırım, Kıbrıs ve Balkanlarda bulunan soydaş ve dindaşlarımızı ortak bir kültür zemininde buluşturmak, Kutlu Doğum Haftası faaliyetlerini bu sahalarda tanıtır yaygınlaştırmak amacıyla her yıl düzenlediğimiz etkinlikler çerçevesinde bu yıl da Balkan, Kırım ve Kıbrıs Türkleri arasında "Osmanlı" konulu şiir yarışması düzenlendi.

Yarışma sonucunda "Osmanlıya Teşekkür" isimli şiiriyle Bulgaristan'dan Şakir Taş ikinci olurken, "Kurban Bayramını Beklerken" isimli şiiriyle Prizren'den Fahrünnisa Papiş üçüncü seçildi.

Yarışmada Prizren'den Aluş Nuş "Osmanlının İzinde", K.K.T.C.'den Mahmut İslamoğlu "Osmanlı Sultanı", yine K.K.T.C.'den Harid Fedai "İznik Destanı" ve Kırım'dan Rüstem Celilov "Halksız Biz" isimli şiirleriyle mansiyon ödülüne layık görüldüler.

Türkiye Diyanet Vakfı tarafından yarışmada ikinci gelen Şakir Taş'a 200.-\$, üçüncü olan Fahrünnisa Papiş'e 100.-\$ ve mansiyon kazanan sanatçılara da 50'er -\$ para ödülü ile birer plaket verildi.

Bu yarışma neticesinde farklı ülkelerde olsak da, soydaş ve dindaşlarımızla aynı duygu atmosferini paylaşıyor olduğumuzu görmek bizleri mutlu etti.

OSMANLIYA TEŞEKKÜR^(*)

Aziz dedeme
Bundan yüz yıl önce
Terketmemek için o
Doğduğu köyü,
Ve henüz doğmamış tek oğlunu,
Torunlarından birine ismini vermiş,
Terketmemiş yurdunu.

Anası
Gözyaşlarıyla
Tetikteki parmağına,
Aynlığın, yolların ve düşmanların
Açacağı yaralara
Kına yakmış.

Sonra
Sanki sonsuza dek süren
Yedi yıllık askerliğe,
Yemen çöllerine
Rodopların serin selamlarını
İletmeye gitmiş

Kimi acı
Kimi açlık çekmiş
Dua etmiş: "Rabbim,
Duy sesimi demiyorum:
Her şeyi Duyansın.
Gör acımı demiyorum:
Her şeyi Görensın.

Aç kalırsam yiyecek dilemiyorum:
Verdiğin açlıkla rızıkların,
Açlığın da rızıklarından olduğunu
Biliyorum."

Ey güzeller güzeli dedem,
Kayıplara,
Karanlıklarla bürülü bir geçmişe mi
Karıştın?
Kırpıklarımle
Işıkları süpürüyorum?
Gönderdiğin karanlıklarla
Gözümü kamaştırın gururumu
Temizlemeye...

Senden gelen karanlıklar
Gerçek ışığın müjdesini taşıyor
Onun fetih yollarını açar.

Seni her düşündüğümde
Bir başkasın:
Bazen mermiler ağır basıyor
Cesedin demir atıyor topaklar denizine,
Bazen etrafında esmer ufaklıklar
oynaşılıyor
Gözleri rodop-mavi..
Bazen sonuncu savaştan önce
Bizi düşünüyorsun
Ve sonra
Ölenler için
Fatih okuyorsun

Ne mutlu
Dedemsin benim!
Ve ardında kalan
Sadece ismin değil!

(*) İkinci olan şiir
Aziz. N.Şakir Taş (Bulgaristan)

Çocuk Şarkıları ve İlahileri Beste Yarışması

Türk çocuk edebiyatına, çocukların kolay anlayıp öğrenebilecekleri yeni ve özgün eserler kazandırmak; bu eserlerle çocukların gelişme çağında dinî, millî, ahlakî, toplumsal duygularını, tabiat ve insan sevgisini, ana dili öğrenimlerini ve edebî zevklerini sağlıklı yoldan beslemek, geliştirmek ve zenginleştirmek için Türkiye genelinde geçen yılki **Kutlu Doğum Haftası**'nda "**Çocuk Şarkıları ve İlahileri Güfte Yarışması**" düzenlenmişti. Bu sene de geçen yıl yarışmaya katılan sanatçıların güfteleri ile çocukların dünyasına hitap edecek yeni güfteler için beste yarışması düzenlendi. Yarışmaya 50'nin üzerinde eser katıldı.

Yarışma neticesinde Faruk Şahin birinci olurken, Rıza Tekin Uğurel ikinci, İbrahim Halil Taşkent de üçüncü seçildiler. Ayrıca Rıza Tekin Uğurel, Yılmaz Paka-

linlar ve Ahmet Şener Erdal mansiyon kazandılar.

Türkiye Diyanet Vakfı tarafından yarışmada birinci olan Faruk Şahin'e 500 milyon TL., ikinci olan Rıza Tekin Uğurel'e 400 milyon TL, üçüncü olan İbrahim Halil Taşkent'e de 300 milyon TL., mansiyon kazanan sanatçılara da 100'er milyon TL. ödülle birer plaket verildi.

Türk Tasavvuf Konseri

Kutlu Doğum Haftalarının vazgeçilmez etkinliklerinden biri olan Türk Tasavvuf Musiki Konseri bu yıl da yine muhteşemdi.

Ahmet Hatipoğlu yönetiminde sahne alan TRT Ankara Radyosu Türk Sanat Musiki Korosu, seslendirdikleri eşsiz eserlerle dinleyicilere duygulu anlar yaşattılar.

Musikisi

Seslendirilen eserlerle, günün stresini üzerinden atan dinleyiciler, bazı eserlerle hüzünlendirirken, zaman zaman da coşkuya tempo tuttular.

Devlet erkânı, Büyükelçiler ve çok sayıda vatandaşın iştirak ettiği konser programının uyandırdığı ilgi büyüktü.

Kutlu Doğum Gülü

Bir sancıdır yükünü yıllarca çeke geldim
Acılara alıştım cefayı getir bana
Lakin elden gidiyor mukaddes bildiklerim
Belki bu son dileğim vefayı getir bana.

Yak kendini aşkı gör, Yunus'ların diliyle
Yeniden gülücük aç, **Kutlu Doğum Gülü**yle
Sar kanayan yaramı lokman hekim eliyle
Kalplerde kaybettiğim şifayı getir bana.

Adalet karşısında şahı mahkum bulduran
Padişahı önünde saygı ile durduran
Bu sevgi inancıyla iki cihan güldüren
Çölü suyla dolduran Sefa'yı getir bana.

İki yanı gülizar, aşka giden yolumun
Gül kurur, çiçek solar, çaresi yok ölümün
Heba olsun isterse, zararı yok, ömrümün
Sonunda sağ elimde Sefa'yı getir bana.

Osman Yılmaz

Özürlülerin meselelerinin dile getirildiği panele Milli Eğitim Eski Bakanı Köksal Toptan, Özel Eğitim, Rehberlik ve Danışma Hizmetleri Genel Müdürü Ahmet Gül, Diyanet İşleri Eski Başkanı Lütfi Doğan ve çok sayıda davetli katıldı.

Panelde Köksal Toptan, Ahmet Gül ve Lütfi Doğan birer konuşmayaptılar. Köksal Toptan, Ahmet Gül ve Lütfi Doğan yaptıkları konuşmalarda özürlülerimiz ile ilgili meseleler üzerinde durarak, vatandaşların, devletin ve özel kuruluşların bu konuda neler yapması gerektiğini anlattılar.

Panelin açış konuşmasını ise Türkiye Diyanet Vakfı Kadın Kolları Başkanı Ayşe Sucu yaptı.

Ayşe Sucu

TDV Kadın Kolları Başkanı

Özürlülüğün insan iradesi dışında gelişen bir hal olduğunu belirterek sözlerine başlayan Ayşe Sucu, insanların nerede doğacağını, nerede ve nasıl öleceğinin, dilinin, renginin, erkek ya da kadın doğma gibi özelliklerinin Yüce İrâdenin takdirinde olduğunu söyledi.

İnsanların ancak, mevcut durum içinde yapıp ettiklerinden sorumlu olduğunu vurgulayan Sucu, "İrademiz ve sorumluluğumuz mevcut halimizle sınırlıdır. İnsanoğlu, istese de, kendi sınırlarını zorlayamaz. Sınırları tayin eden Yüce Tanrı Kur'an'da bize, haddimizi aşmamayı öğütlüyor." dedi.

Özürlülüğün tarihin her döneminde, toplumların kaçınılmaz bir

Özürlülerimiz ile i

Kutlu Doğum Haftası münasebetiyle Türkiye Diyanet Vakfı Kadın Kolları da "Özürlülerimiz ile ilgili meselelerimiz" konulu bir panel düzenledi. Oturum başkanlığını Prof.Dr. Kenan Gürsoy'un yaptığı panele konuşmacı olarak, Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Özel Eğitim Bölüm Başkanı **Prof. Dr. Mehmet Özyürek**, Otistik Çocukları Koruma Derneği Başkanı **Necla Aslantürk** ve Özürlüler Kültür Dayanışma Derneği Başkanı **Ayhan Çelik** katıldı.

sorun alanı olarak varlığını sürdürdüğünü söyleyen Ayşe Sucu "Bu toplumsal soruna yaklaşımlar, değişik zamanlarda, farklı farklı

Ayşe Sucu, TDV Kadın Kolları Başkanı

olmuştur. Bazı toplumların, yüz-yıllar boyunca özürlüye karşı olumsuz tutum ve davranışlar içerisinde olduğu ve onları toplumdan dışladığı görülmektedir. Bu toplumlarda, özürlüye, insanca, insan haysiyetine yaraşır yaklaşımlarda bulunulması zorunluluğunun kabullenilmesi yıllar almıştır. Üzerinde önemle durulması ve etkili önlemlerin alınması ise, ancak geçen yüzyılda mümkün olabilmektedir." dedi.

Türk toplumunun geleneksel insancıl yaklaşımının, bu alanda da ortaya konulduğunu ve özürlüye,

gili Meselelerimiz

her dönemde ve her ortamda sahip çıktığını belirten Sucu, "Ülkemizde, özürliye yönelik hizmetler, kaynağını dinden alarak, ta Selçuklular döneminde gönüllü ve hayırsever yardımları olarak başlatılmış, geçen yüzyılda, Batılı ülkelerdeki gelişmelere paralel olarak, ülkemizde de konu değişik boyutlarıyla ele alınmıştır." dedi.

Müslümanların özürli insanlara karşı davranış ve tutumlarında, Peygamberimiz Hz. Muhammed (SAV)'in vazgeçilmez bir örnek olduğunu ve O'nun özürliye karşı hassasiyet çitasını, insanlık tarihinin bir daha yakalayamadığını söyleyen Ayşe Sucu, "Sahabeden görme özürli İbn Ümmi Mektum'u, Medine dışına çıktığında, Resulullah Efendimiz yerine vekil bırakmıştır; yani, görme özürli bir sahabe, devlet başkanlığına vekâlet etmektedir." dedi.

Ayşe Sucu, Türkiye Diyanet Vakfı Kadın Kollarının Hz. Peygamber'in rehberliğinde, Kutlu Doğum Haftası münasebetiyle özürli insanların sorunlarını gündeme getirerek, onlara, ailelerine manevi destek vermek için üzerlerine düşen görevi yerine getirmenin gayreti içerisinde olduğunu vurgulayarak, "Problemin sosyal bir problem olduğunu, günümüzde kalkınmanın sosyal boyutla bütünleşmedikçe insan refahının kâmil anlamda gerçekleşemeyeceğini vurgulayarak, milletçe, bu konuda seferberlik içinde olmamız gerektiğini ve bu duygu ve düşüncelerin hepimiz tarafından kabul edilmesi gerektiğini bir kez daha vurgulamak istiyorum" dedi.

Prof.Dr. Kenan Gürsoy
Galatasaray Üniversitesi
Öğretim Üyesi

Toplumumuzda ve fert olarak kendimizde, toplumda farklı görünüşler gösteren, farklı zeka seviyelerine, farklı ihtiyaçlara sahip olan özürliye ne kadar sahip çıktığı konusunda büyük eksikliklerin olduğunu vurgulayarak sözlerine başlayan Prof.Dr. Kenan Gürsoy, "Ben, özürliye, herhangi bir dalında, bir akademisyen, bir profesör değilim. Ama, bir özürli ailenin babasıyım.

Prof. Dr. Kenan Gürsoy

Belki, meslek seçimim itibarıyla bu alanda kendimi bulmadım; fakat, kaderin bir tecellisi olarak, böyle bir problemin içinde kendimi buldum. İlk göstereceğiniz reaksiyon, niçin bana, niçin benimkine, niçin benim aileme reaksiyonudur. Ama, cevap, zor da olsa gelmek mecburiyetindedir. Neden benimkine, neden benim çocuğuma, neden benim aileme olmasın ki. Ben de o insanlar kadar insanım, onlar da benim kadar insan. O halde, kendimde bulduğum problemler, bütün insanların problemi ve bu problemde ben bütün bir insanlıkla buluşuyor, bilişiyorum. Belki de bir nimet, belki de bir hamd vesilesi olarak bunu telakki etmek ve meseleyi ana hattından, kökünden kavrayarak bu meseleyle uğraşmak mecburiyetindeyiz." dedi.

Özürli ailelerin, bu problemin üstesinden gelmek için kendi sorumluluklarını daha artıracak dernekler kurarak mücadele ettiklerini belirten Gürsoy, "Bu insanlar, kendi sorumluluklarını, olması gerekenden belki bin kat daha fazla alarak üzerlerine, neleri ve neleri başardılar. Üstelik, sadece o noktada kalmadılar, dernekler kurdular, bakan oldukları zaman bütün Türkiye'yi aydınlatacak tedbirleri aldılar ve kendi problemlerini toplumsallaştırma-

Necle Aslantürk

Otistik Çocukları Koruma
Derneği Başkanı

Otizmle ve onun yarattığı öğrenme güçlükleriyle 20 yıl önce tanıştığını belirten ve tebliğinde yirmi yılın deneyimlerini aktaran, 23 yaşındaki otistik bir çocuğun annesi olan Necle Aslantürk özellikle otistik çocukların eğitimleri üzerinde durdu.

Bundan yirmi yıl önce otistik çocuklar için özel eğitim kurumlarının olmadığını, daha çok tıp camiası, psikiyatrist, nörolog ve psikologlarla çalıştıklarını belirten Aslantürk, daha sonra bir okulun bünyesinde küçük bir birim açıldığını ve özel eğitim yöntemlerinin bire bir uygulanmasından dolayı da özel eğitim veren kurumların son derece pahalı olduğunu belirterek, "Biz de, ne yapabiliriz diye arkadaşlarımızla düşündüğümüz zaman, önce otistik çocuk ailelerinden oluşan bir grupla, 1989 yılında İlgi Otistik Çocukları Kuruma Derneğini kurduk. Daha sonra, yedi yıldır açmış olduğumuz Özel İlgi Özel Eğitim Merkeziyle de, otistik ve zihinsel

rak, evrenselleştirerek, merhametle yaptıkları işleri bütünleştirerek, nokta nokta, merhale merhale neleri ve neleri gerçekleştirdiler." dedi.

Toplum ve özürliülerin meseleleri denildiği zaman, en önemli olayın bir ahlak bilincinin olmasının akla geldiğini belirten Gürsoy, "Farklı olanları, o farklılıklarına da hürmet ederek, birlikte nasıl var olabileceğimiz hakkında çözüm yolları arayan bir bilinç. Zaten bel bağladığımız ve kendisinden pek çok şey beklediğimiz demokrasi ahlakı da bunu bizden beklemiyor mu? Bu farklılıklarla birlikte eğitimi, bu farklılıklarla birlikte sosyal kurumları, bu farklılıklarla birlikte çokluğu bize öğütlemiyor mu, bunu elde etmek istemiyor muyuz?" dedi.

Dindar insanımızın, din kurumlarımızın, cemaatimizin, camimizin özürli problemine eğilmesinin gerektiğini söyleyen Kenan Gürsoy "Sadece eğitim kurumlarının, sadece hastanelerin, sadece sosyal hizmet uzmanlarının değil, cemaatimizin özellikle eğilmesi gerekiyor. Ancak o zaman anlarınız birlikte var olmanın ne demek olduğunu. Ancak o zaman anlarınız müminlerin birbirlerini severek cennete girmeyi istemelerinin ne demek olduğunu.

Ancak o zaman anlarınız, sevginin temelinde ne anlama geldiğini. Çünkü, orada artık egoizmamızı değil, kendimizden çıkıp başkasıyla bütünleşmemizi yaşıyoruz, başkasında kendimizi, kendimizde başkasını hissediyoruz." dedi.

Prof.Dr. Kenan Gürsoy konuşmasının sonunda bir ülkenin gelişmişliğinin özürliülere verdiği değerle de ölçülebileceğini belirterek, "Bir ülkenin gelişmişlik seviyesi, bir medeniyetin medeni olmak bakımından seviyesi, kanaatimce iki öge ile anlaşılır: Bunlardan bir tanesi kadına verdiği değerdir. Ama, diğeri, özürliüye götürdüğü hizmettir." dedi.

Necila Aslantürk

özürü olan, geç ve güç öğrenen çocuklarımıza eğitim hizmeti vermekteyiz." dedi.

Millî Eğitim Bakanlığı'nın, 1990'lı yılların başlarına kadar, öğrenme güçlüğü olanlar için, ilkokullardaki alt özel gruplar hariç, onlara okullarda yer vermediğini, ancak 1990'lı yıllardan itibaren, sivil toplum kuruluşlarının da büyük gayretiyle, devletin özürü çocukları hatırladığını söyleyen Necila Aslantürk, "Devlet kendi özel

eğitim okullarını açmasının yanı sıra, özel eğitim kurumlarının içinde önemli miktarda eğitim parasıyla aileleri destekledi. O günden sonra, çocuklarını evlerinin arka odalarına utandıkları için sakladıkları sanılan aileler, büyük umutlarla ve her türlü fedakârlıkla çocuklarına eğitim aldirmaya gayret ettiler." dedi.

Özel eğitimle desteklenen çocukların içinde, gelişip normal eğitim okullarına başlayan, kaynaştırılan çocukların sayısının arttığına dikkat çeken Aslantürk, "Çocuklarımızın gelişmelerine şahit olarak cesaretleri artan ve Millî Eğitim Bakanlığının yoğun çalışmalarının sonucu özürünün eğiti-

mi konusunda bilgilerin hızla artması sonucu, okul yöneticileri, yeterli miktarda olmasa da, her gün daha çok sayıda öğrenciyi kaynaştırma için normal okullara almaya başladı." dedi.

Özel eğitime muhtaçlar için bu hizmetlerin tatmin edici seviyeye ulaşmadığını da belirten Aslantürk "Biz, iyi örnekleri görerek, onları destekleyip çoğaltmak durumundayız." dedi.

Bugün, eğitim ve hizmet kalitesinde yeterli seviyeye ulaşılmasa bile, yakın zamanda bunun da önlemlerinin alınacağına inandığını söyleyen Necila Aslantürk "Çünkü, faaliyet başlamıştır. Çünkü, aileler, doğru program, doğru personel ve dürüst uygulamanın çocukların üzerindeki olumlu sonuçlarını gördüler, yaşadılar. Bizler, ışığı gördük. Artık talep ediyoruz ve daha önemlisi, bize düşenler konusunda görev alıyoruz." dedi.

Necila Aslantürk konuşmasının sonunda geçen yıl 23 yaşındaki otistik oğlu Alper'e yazdığı mektubu okudu:

"Sevgili oğlum,

Sen 22 yıl önce ilk bebeğim olarak dünyaya geldiğinde, ben çok mutlu, küçücük bir anneydim. Gayet sağlıklı, dünyalar güzeli bir bebektin. Dünyaya gelişine babanla birlikte heyecanla hazırlanmıştık. Hamileliğim boyunca birçok çocuk bakımı, gelişimi, hastalıkları, hatta anatomi kitapları okudum. Sen doğduktan sonra bilgilerimi titizlikle uygulamaya başladım. Bakalım oğlum iyi geliyor mu? Evet, birinci, ikinci, üçüncü aylarda bedensel ve ruhsal gelişimin harika. Ama, niye her zaman sessiz bir bebekken, uyuman için odamızı sakinleştirince daha canlı, neşeli, agucuklar saçır hale geliyorsun? A, evet, ağırbaşlı bir kişiliğin olacak deden gibi.

Beş aylıktan gözlerini bizden kaçırma oyunu oynuyorsun. Giysilerini sana giydirirken, ikinci, üçüncü ayında yaptığın gibi, birinci kolu ben giydiriyorum, hop sen ikinci kolunu uzatıyorsun. Ne kadar akıllısın sen öyle, yine göz kaçırma oyunu oynuyoruz. Gözlerine bakıyorum, başını sağa çeviriyorsun, ben de sağa geliyorum, sen sola dönüyorsun. Sola sağa, sola sağa, beş, on, yirmi kez. Yakaladım, gözler buluştu, sen gülüyorsun.

Burada, bir şeyler ters gidiyor bebeğim. Altıncı ayında mama sandalyesindeyken sana gösterdiğim oyuncacığ almak istiyorsun, doğru tepki. Şimdi oyuncacığ arkaya saklıyorum, e haydi bebeğim, eğilip araman gerek, onu sevdiğini biliyorum, nafiye, hiç ilgilenmiyorsun. O gün bunu pediatristine anlattım, bana çok güldü. Sonraki aylarda geliştirdiğin, kendi kendine sallanma, el çırpma, başını çevirme, ayaklarını yere ritmik vurma gibi ritmik davranışların da doktorunu endişelendirmedi.

Sen 1 yaşındayken biz Sarıkamış'taydık. Altı ay sonra kardeşin doğdu. Onun doğumundan sonra her geçen gün benim endişelerim katladı. Çünkü, kardeşinle her şey çok kolay geliyordu. Ağlayarak, gülerek, bir şekilde isteklerini bana anlatıyordu; ama, sen... Aman Tanrım, yoksa... hayır, hayır, çok şükür zeka geriliğin yoktu. Doktorun senin çok zeki olduğunu düşünüyor. Elbette öylesin, tam zamanında yürüdün, birçok şarkı biliyordun, reklamları ne güzel ezberliyordun. Öğrenmen için bir kere izlemen yeterdi. Hem, ne güzel kalem tutuyordun. İki yaşındaydın; ama, harika banka reklamları yazıp çiziyordun. Ah, yine de bir şeyler tersti. Çünkü, benimle, reklamlar ve şarkılar dışında iletişim kurmuyordun.

Sen 3 yaşındayken Çapa Tıp Fakültesinde otizm tanısı aldın. Bu adı hiç duymamıştım o güne kadar. Öğrendikçe, seni içinden çekip almak için o koyu karanlığın yavrucağım, insanüstü gayret gösterdim. Zaman yarattım kendi yaşamımdan, kardeşinin ve babanın haklarını da ihlal ederek sana harcamak üzere. Bir ara, ne iyi gidiyordu her şey. Seni, kendiliğinden okuma yazma öğrenmiştin reklamlar sayesinde. Otizmin kabuğunu kırmıştık, aralıklardan sana sızmak ne güzeldi.

Anne, Alper tuz dedi. Sen 5 yaşındayken, Gökçenimizin kocaman gözlerini daha da açarak müjdelediği bu ilk bilinçli kelimedden sonra, akıp giden yıllar içinde seninle çok şeyler paylaştık. Sana, dünyamızı ve yaşamı tanıtmak için çok çalıştım. Bir gün bunları anlatırım; ama, şimdi, benim sana yaptıklarımın değil, senin bana öğrettiklerinden bahsetmek istiyorum.

Şimdi fark ediyorum ki bir tanem, bütün o yıllar boyunca sen benim bilge öğretmenimdin. Fizyolojindeki içine kapan emrine rağmen, sen insanın sağlıklı olma yolundaki muhteşem arayışıyla dışarıyı sevmeye devam ettin. Otistikler dokunulmaktan hoşlanmaz sözüne hiç inanmadım. Sen, sıcacık seven ve sevdiğini cömertçe gösteren biriydin. En kötü günümde bile bir tanem, hedefimi kaybetmeden, inanç, azim ve sabırla yürümeyi öğretmeseydin bana, Gökçensizliğe nasıl dayanırdım?!

15 yıllık kardeşin, arkadaşın, dostun gittiği zaman bir tanem, sen otizmi tarif edenleri bir kez daha yanılttın. Otistikleri öfkelenedikleri zaman veya istekleri için gözyaşı dökmeden bağırarak ağlarlar deniyordu. Halbuki, işte, başına yorganını çekmiş, hislenerek, içini çeke çeke, sessizce gözyaşı dökerek uğurluyorsun kardeşini. Bu dersle bana gösterdin ki oğlum, her insanın ayrı bir hikâyesi var, yazarı da insanın bizzat kendisi ve insan hikâyesini yazarken, başka yazarların ancak başarılarını hayatına taşımalı.

Seni anlamaya çalışırken bir tanem, kendimi ve başkalarını daha iyi anlamayı öğrendim. Hiçbir sonucun sebepsiz olmadığını, insanın hata yapa yapa doğruyu bulan çok değerli bir varlık olduğunu sen gösterdin bana. Tüm insanlığın bir bütün olduğunu, biri bir yerlerde acılar içindeyken diğerlerinin asla tam olarak mutlu olmayacağını seninle öğrendim. Onun için yavrucağım, elim yettiğince, dilim döndüğünce, henüz buradayken elim ayağım tutar, yani muktedirken bütün gayretimi iyiye, doğruya, güzele hizmet için adadım. Ülkem ve insanlık için çabalarken oğlum, yanımda olduğun, beni pozitif enerjiyle doldurduğun, başarısızlığımda 'olsun zararı yok' diye huzur arayıp, huzur sunduğun için sana bütün varlığımla teşekkür ederim.

Bir şeyi iyi bilmeni istiyorum yavrum. Sana harcadığım bütün emeğimin hakkını fazlasıyla bana geri verdin. Geçenlerde Nevin Teyze'nin ifade ettiği şu duygulara aynen katılıyorum. 'Bugün eğer bir mucize olsa, oğlumun otizmi bir anda yok olsa, onun için geleceği için isterim elbet, ama kendim söz konusu olunca durur düşünürüm; çünkü, yavrularımız bize bu yolda yürürken ne değerler kattı, ne büyük olgunluk, ne güzel dostlar, hayatımıza ne güzel anlamlar kazandırdılar. Doğrusu, oğlum olmasaydı, bu kadar sürede bunları kazanabilir miydim diyorum. Hayır, hiç sanmıyorum.

Teşekkürler oğlum, bana kattığın tüm değerler için.

Ayhan Çelik**Özürllüler Kültür Dayanışma
Derneği Başkanı**

Elişmekte olan ülkelerin nüfusunun yüzde 10'unu özürllülerin teşkil ettiğini belirterek sözlerine başlayan Ayhan Çelik, Dünya Sağlık Teşkilatının bu veriden hareketle, Türkiye'de yaklaşık 6,5 milyon özürllünün bulunduğunu ortaya koyduğunu söyledi. Gerçekte Türkiye'deki özürllü sayısının daha fazla olduğunu belirten Çelik "Çünkü, Türkiye, yoğun trafik kazalarının yaşandığı, güneydoğuda terör hadiselerinden dolayı genç insanlarımızın topluma özürllü olarak geri döndüğü, tıbbi imkansızlıklar nedeniyle özürllü oluşturulan bir ülkedir. Ayrıca, tabii ki, akraba evlilikleri ve ailelerin bilinçsiz oluşu, özürllülüğün artmasına önemli katkıda bulunmaktadır. Bu rakamları yan yana koyduğumuzda, toplumumuzun yaklaşık yüzde 12'si özürllü durumdadır. Bir başka deyişle, sokakta gördüğümüz her üç kişiden birisi, ya özürllü, ya da birebir özürllüyle yaşayan insandır. Yani, nüfusunuzun en az üçte biri özürllülerle doğrudan ilişkide bulunan, bire bir yaşayan insandır." dedi.

Toplumumuzdaki özürllülerin suistimal edildiğine değinen Ayhan Çelik "Malesef özürllülerimiz gerek kendileri, gerek diğer insanlar tarafından suistimale uğramıştır. Bunun yanında, çeşitli kurum ve kuruluşlar tarafından, özürllüler sömürüye tabi tutulmuşlardır. Bu grup, gerek sos-

Ayhan Çelik

yal, gerek psikolojik, gerek ekonomik, gerek kültürel açıdan toplumun zayıf kesimini oluşturmaktadır olduğu için, sömürülmesi de maalesef kolay oluyor." dedi.

Toplumda, görme, işitme, ortopedik ve zihinsel olmak üzere dört özür grubunun sayıldığını, ama bunların yanında evlerinden hiç çıkmayan spastik özürllüler ile alt grupların bulunduğunu belirten Ayhan Çelik, özellikle spastik özürllüler için gerekli sosyal tesisle-

rin yokluğundan yakınlara "Ülkemizde güçsüzler yurdu mevcut, insanlar yaşlandıkları zaman gidebilecekleri bir yurt bulabiliyorlar. Ama spastik özürllülere ebeveynleri bakmakta. Fakat, bunların ebeveynleri öldüğünde veya bir şekilde aralarından ayrıldığında, onlara bakacak eğer bir yakınları yoksa, kabul edecek bir yer de yok ülkemizde. Yani, bir özürllü yaşlandığı zaman veya yaşlanmadan dahi kendine bakacak durumda değilse, onu kabul edecek hiçbir kurum yok. Bu tip kurumların mutlaka oluşturulması gerekir. Özürllülerin sosyal, kültürel ve ekonomik problemlerini aşabilmeleri için, çeşitli projelerin geliştirilmesi gerekir. Mutlaka, özürllülere yönelik rehabilitasyon merkezlerinin kurulması, işletilmesi ve özürllülerin buralardan topluma daha uygun, daha sosyal katılımlarının sağlanması şarttır diye düşünüyorum." dedi.

Prof.Dr. Mehmet Özyürek
Gazi Üniversitesi Eğitim
Fakültesi Özel Eğitim Bölüm
Başkanı

Bu tür panellerin özellikle toplumda tutum değişikliğini gerçekleştirmek amacıyla düzenlendiğini belirterek konuşmasına başlayan Prof.Dr. Mehmet Özyürek tumum değişikliğini, duyguların, düşüncelerin, bunlara ilişkin inançların değiştirilmesi olarak değerlendirdi.

Toplumda özürliülerin bulunduğu gerçeğinin gözardı edilemeyeceğini ve bütün hizmetlerin toplumdaki değişik grupların varlığının farkında olarak gerçekleştirilmesinin gerekliliği üzerinde duran Özyürek "İnsanlar, bu toplumlara ve bu toplumların okul, cami gibi diğer kurumlarını oluştururken, benim için bu kurumları oluşturuyorsunuz, benden farklı olanlar için oluşturmuyorsunuz. Ama, bildiğimiz bir gerçek var ki, bundan yüz yıl önce de böyleydi, bundan yüz yıl sonra da yine aynı farklı kişiler, toplum içinde olacaklar. O zaman, eğer biz kişilerin ya da oluşturduğumuz toplumun bize göre olmasını sağlar isek ve diğer farklı olan kimseleri düşünmeyecek olur isek, onların yaşamlarını zorlaştırır, yaşamlarını imkânsız hale getiririz. Her zaman, bu düşüncenin, yani diğer farklı şekilde olan insanların da olacağını düşünerek, onların yaşamlarını kolaylaştıracak düzenleme ve önlemlere gereksinim var; ya da bu anlamda düşünceye ihtiyaç var. Bu düşüncelerden bir tanesi de, hizmet düşüncesi, hizmet dünya görüşü diye bakabiliriz. Yani,

Prof.Dr. Mehmet Özyürek

var olan insana göre hizmetleri düzenlemek gerekiyor. Sadece tek bir özelliğine, normal ne demekse normale göre hizmetleri düzenlemek değil, normalin dışındakilere göre de hizmetleri düzenlemek gerekiyor." dedi.

Topluma uygun şekilde insanları yetiştirecek olan kurumların okullar olduğunu belirten Prof.Dr. Mehmet Özyürek, okulların temel işlevlerinden birisinin de çocukları, insanları, yaşadıkları topluma, kurumlarına hazırlamak olduğunu belirterek, "Eğer siz, bazı özelliklerinden dolayı o çocukları dışa-

rıya alıyorsanız, o çocuklar nasıl, o toplumda yaşar durumda olacak? Nasıl olur da o toplum bütün olacak, nasıl tam olacak? O toplumun tam ve bütün olması; ancak bizden farklı olanların da bizimle birlikte yaşamasıyla mümkündür.” dedi.

Toplumların özürülere özürülü gözüyle değil de öncelikle insan olarak bakmaları gerektiğini savunan Özyürek “Siz, baştan ona insan diye bakarsanız, onu insan olarak görürseniz, daha sonra onun farklılığını görüp ona göre düzenlemeler yaparsanız. Bu, insancıl bir düşünce olur ve bu tür tutumların gelişmesine, bu tür

toplantıların çok önemli katkısı olacaktır.” dedi.

Mehmet Özyürek, engellilerin yaşamlarını kolaylaştırmak için kurulmuş olan sivil toplum örgütleri veya ailelerin kurmuş olduğu kurumların, bir şekilde desteklenmesiyle daha insancıl bir toplum oluşturma'nın mümkün olacağını da söyledi.

Tebliğinde yetersizlikle özür kavramları üzerinde duran Mehmet Özyürek, Yetersizlik denildiği zaman, daha çok organın işlevini yerine getirememesi olduğunu; Özürün ise, toplumdan beklenenleri yerine getireme olayı olduğunu vurgulayarak “Bu yetersizlik ve

özür, insanla birlikte gelmiyor aslında. Yüce Allah, insanları yaratırken, onların özrünü ve yetersizliğini birlikte getirmiyor, farklılığını getiriyor. Sonradan, insanlar, bu yetersizliği ve özrü oluşturuyorlar. Nasıl oluşturuyorlar diye bakarsanız; kurmuş oldukları toplumsal kurumlar aracılığıyla, toplum düzeniyle oluşturmuş oluyorlar. Eğer, o toplumsal kurumlar, toplumsal düzenlemeler, o insanların da toplumda yaşamlarını sürdürmelerine imkân verecek şekilde olacak olursa, ne yetersizlik olur, ne özür olur.” dedi.

Prof.Dr. Mehmet Özyürek

Prof.Dr. Mehmet Özyürek, mevcut ölçütlerin değiştirilmesi, toplumdaki farklı tutumlar sergileyen grupların ihtiyaçlarına göre düzenlemeler yapılması durumunda özürlerin ortadan kaldırılması'nın mümkün olacağını belirterek sözlerini bitirdi.

Bu yıl Kutlu Doğum Haftası münasebetiyle "Üçüncü Bine Girerken İslam" konulu bir sempozyum düzenlendi. Kocatepe Konferans Salonu'nda tertip edilen sempozyum üç gün sürdü. Türkiye genelinden katılan sahasının uzmanı ilim adamları tarafından sunulan tebliğler ve yapılan müzakerelerle önümüzdeki üçüncü bin yılda müslümanların içinde bulundukları sıkıntılardan kurtulmaları için neler yapılması gerektiği anlatıldı.

Sempozyumda zaman zaman yapılan eleştiriler ve özenle hazırlanan tebliğlerde problemlerin büyüklüğü bir kez daha ortaya konarken, gelecek kuşaklara problemlerin aynı şekilde intikal etmemesi, çözümlenerek mutlu bir gelecek hazırlanması amacıyla ilginç fikirler de gündeme getirildi.

Üç gün boyunca dolu dolu geçen sempozyum adeta bir ilim, bilgi, kültür sofrası idi. Bu sempozyumda sunulan tebliğler ile yapılan müzakerelerin kitap olarak bastırılarak kamuoyunun bilgisine sunulacak olması da hiç şüphesiz sevindirici bir durumdur.

Biz bültenimizin bu sayısında değerli okuyucularımıza sempozyum hakkında fikir vermek amacıyla oturumlarda sunulan tebliğler ve yapılan müzakereleri ana başlıklar halinde vermeye çalıştık.

Önümüzdeki aylarda inşallah sempozyumun tamamı kitap olarak bastırılınca, problemlerimize ışık tutacağına inandığımız sempozyum tebliğlerini okuma fırsatı bulacaksınız.

Sempozyum

Üçüncü 1000'e

Girerken İslâm

Üçüncü Bine Girerken İslam Sempozyumu 28 Nisan 2000 Cuma günü Kocatepe Konferans Salonu'nda başladı. Çok sayıda vatandaşın dinleyici olarak katıldığı sempozyum Prof.Dr. Süleyman Hayri Bolay'ın açış konuşmasıyla başladı.

Prof.Dr. Süleyman Hayri Bolay yaptığı konuşmada; Kutlu Doğum Haftası'nın bütün dünyada, Türkçe konuşulan hatta konuşulmayan yerlerde bile büyük rağbet gördüğünü belirterek, bunun da nedeninin insanların Hz. Peygambere olan sevgisinden ve İslamı doğru ve güvenilir kaynaklardan öğrenme ihtiyacından kaynaklandığını söyledi.

Kutlu Doğum Haftası'nın Türkiye'de kasabalara hatta köylere kadar yayıldığını belirten Bolay, bunun nedeninin de Kutlu Doğum Haftası'nın ilim adamı, müftü, imam ve halk kucaklaşması sayesinde olduğunu vurgulayarak "Kutlu Doğum Haftasındaki kutlamaların özelliği, üniversite hocalarıyla, müftüler ve benzeri din görevlileriyle halkın üç ayrı koldan iç içe ve bir beraberlik, kardeşlik şuuru içerisinde, birbirini bütünleyerek dini ve ahlaki yönden milleti aydınlatmalarıdır ki, üniversite ile din görevlileri, üniversite ile halk, belki ilk defa bu programlarda bütünleşme imkânına kavuşmuştur. Osmanlı döneminde veya Cumhuriyet döneminde zannediyorum bunun başka bir örneği de yoktur." dedi.

Kutlu Doğum Haftası'nın sosyolojik bir hadise olarak incelenmesi keyfiyetine değinen Prof.Dr. Süleyman Hayri Bolay "Kutlu Doğum Haftası artık üniversitelerde de araştırma konula-

Prof.Dr. Süleyman Hayri Bolay

rı veya tez konuları olabilecek seviyeye gelmiştir. Çünkü, 1989'dan beri, bu sene 12 ncisini yapmış olduğumuz bu kutlamaların, her sene yaptığımız sempozyumlar, İstanbul ve İzmir'de de değişik şekillerde yapılmıştır. Bunların kitapları da çıkmıştır ve her yıl, Türkiye'deki ve dünyadaki gelişmelere göre konuları farklı olan sempozyumlardır. Bunlar, hem İslâm'ı öğretmeye yönelik, hem dünyadaki hadiseleri bu açıdan yorumlamaya yönelik ilmi araştırmalardır ve Türkiye'nin, kendi sahasında otorite kabul ettiği ilim adamlarının araştırmalarıyla, katkılarıyla ve yorumlarıyla bir büyük sempozyumlar literatürü meydana gelmiştir." dedi.

Kutlu Doğum Haftası'nın kültür, sanat ve ilim yönüne de değinen Hayri Bolay, bundan sonraki yıllarda da bu şölenin artarak yurtiçinde ve yurtdışında çok daha büyük katılımlarla icra edileceğini söyledi.

Prof.Dr. Süleyman Hayri Bolay'ın açış konuşmasını müteakip Sempozyumun birinci oturumuna geçildi.

I. OTURUM ÜÇÜNCÜ BİNE GİRERKEN DÜNYA VE DİN

Üçüncü Bine Girerken Dünya ve Din konulu I. Oturumun Başkanlığını Prof.Dr. M.Sait Yazıcıoğlu, Başkan Yardımcılığını Yard.Doç. Dr. Osman Bilen yaptı. Oturuma tebliğci olarak Nevzat Kösoğlu, Prof.Dr. Ümit Meriç, Prof.Dr. Korkut Tuna, müzakereci olarak da Prof.Dr. Mustafa Öztürk, Prof.Dr. Hanifi Özcan ve Prof.Dr. Mehmet Bayraktar katıldı.

Oturum Başkanı Prof.Dr. M.Sait Yazıcıoğlu oturumun açış konuşmasında, 80'li yılların sonu ile

Prof.Dr. M. Sait Yazıcıoğlu

özellikle 90'lı yılların ülkemizdeki dini hareketlilik açısından pek çok özellikler taşıyan yıllar olduğunu ve özellikle dinin ve dini kurumların da tartışmaya açılmış olmasının önemli bir gelişme olduğunu vurgulayarak, "Eskiden, dini konular veyahut da başka bir ifadeyle onların bir uzantısı olan dini kurumlar pek tartışılmazdı. Fakat, özellikle 90'lı yıllardan sonra, Türkiye'nin girdiği yeni süreç münasebetiyle, özellikle medyadaki bir kısım olağanüstü gelişmeler, özel kanallar vs. dolayısıyla, din de bu tartışma alanı içerisine -dini kurumlar da dahil olmak üzere- çekilmiş oldu. Bu tartışmaların bir kısmı belli seviyede gerçekleşti, bir kısmının da seviyesi, profili düşük oldu. Ama, sonuç itibarıyla, şahsi kanaatim olarak arz ediyorum, olumlu olmuştur, daha olumlu sonuçları ileride de görülecektir. Çünkü, din anlayışımızın, ülkede mevcut cari din anlayışımızın kesinlikle eleştirel bir süzgeçten geçirilmesi kanaatini taşıyorum ve bir kısım köklü zihniyet değişikliklerine kuvvetle ihtiyaç hissedildiğini düşünüyorum." dedi.

Özellikle 90'lı yıllarda dünyada manevi değerlerin öne çıktığını ve bu gelişmeden Türkiye'nin de etkilendiğini belirten Yazıcıoğlu, "Dünyada manevi değerlerin öne çıktığı yıllardır bu yıllar. Dolayısıyla, dünyadaki bu büyük değişimden Türkiye'nin etkilenmemesi mümkün değildir, Türkiye de etkileniyor. Özellikle, son yıllarda, Avrupa Birliği diye karşımıza çıkan, uzun yıllardan beri Türkiye'nin bir ölçüde hedeflediği, ama son yıllarda biraz daha ciddiyet kazanan olguyu çok iyi tahlil etmek lazım. Bu, yepyeni ufuklara ihtiyaç hissettiren bir husustur. Avrupa Birliği, demokratikleşme, insan hakları, özgürlük açısından bir seviyedir, bir standarttır. Bu standardın beğendiğiniz, beğenmediğiniz ta-

rafları olabilir. Ancak, bir yerde iddialı iseniz, bir topluluğun içine, değişik bir dünyanın içine girme gibi bir niyetiniz varsa, bu standartları tutturmanız gerekir. Bunları tutturamadığınız zaman, başka bir şekilde, başka yollarda o hedefe ulaşamazsınız. Onun için, bütün bu hususların, sağlıklı bir şekilde tartışılması, özellikle belki de Avrupa Birliği'ne bu ölçüde yaklaşmış tek İslâm ülkesi olarak Türkiye'nin pek çok değerlerini, pek çok gündem maddelerini yeniden değerlendirmesi, yeniden bir esasa oturtması gerekir." dedi.

Nevzat Kösoğlu

İkinci 1000'den Üçüncü 1000'e Girerken Dünyanın Umumi Manzarası

Tebliğinde, geçen bin yılın insanlığın hayatını belirleyici bazı siyasi ve kültürel gelişmelerine genel çizgeleri ile temas eden Nevzat Kösoğlu tebliğinde çerçeve olarak Avrupa ve İslâm dünyasını esas aldı.

Nevzat Kösoğlu tebliğinde Roma İmparatorluğu'nun, Avrupa tarihini belirlemedeki ağırlıklı rolüne işaret ederek, "Avrupa medeniyetini Roma-Yunan ve Hristiyanlık tesirlerinin vücuda getirdiği şeklindeki yaygın anlayış da, bir ölçüde tartışılmaktadır." dedi.

Avrupanın toplumsal tarihinin hiç de iç açıcı olmadığını belirten Kösoğlu "Tarihin toplu olarak gözden geçirilmesi bir şeyi daha belirginleştirmektedir ki, Roma'nın son zamanlarından 20. yüzyılın ortalarına kadar, en çok kan dökülen yer Avrupa ve en çok insan kanı dökenler Avrupalılar olmuştur." dedi. Nevzat Kösoğlu böyle tarihi bir birikime sa-

Nevzat Kösoğlu

hip Avrupanın, bugün insana değer veren, insan haklarını yücelten samimi tutumu üzerinde de durdu.

İslâm dünyasındaki gelişmelere ve bu bağlamda Türklerin durumuna değinen Kösoğlu, Onbirinci yüzyıla girildiğinde İslâm dünyasında bir gerilim azalmasının varlığına dikkat çekerek Türklerin bu dönemde, diri, inanmış ve gerilimi yüksek topluluklar halinde sahneye çıktıklarını ifade etti. Türklerin gerilimlerinin yüksekliğini de dini ezilmeden kabul etmelerine bağlayan Kösoğlu, Türklerin İslama girmeleriyle birlikte İslâm medeniyetinin bir çok alanda kurumsallaştı-

ğını, Türklerin geleneksel değerler üzerinde yeni bir dirilişi gerçekleştirdiklerini söyledi.

Onbirinci yüzyıldan itibaren Türklerin İslâm dünyasının her anlamda koruyucusu ve yükselticisi olduğunu belirten Kösoğlu, "Bu bakımdan geçen bin yıl, İslâm tarihinde Türk bin yılı, son yediyüz yıl ise bu bin yılın Osmanlı asırları olarak ifade edilebilir. Üretim araçlarının dağılımı ve insan ilişkileri açısından bakıldığında, İslâm dünyasının bu bin yıl içinde, çok daha yüksek ve parlak bir medeniyet yaşadığını tereddütsüz söyleyebiliriz." dedi.

Nevzat Kösoğlu, son ikiyüz yılda İslâm dünyasının bu konulardaki hassasiyetlerini yitirmeye başlamasıyla gerilimin düştüğünü, gerilim düştükçe de medeni unsurların ortadan kalkmaya başladığını belirterek, bunun tam tersinin Avrupada yaşandığını, Avrupanın bu değerlere sahip çıktığını ve toplumsal düzenine hakim kılmaya başladığını ifade etti.

Nevzat Kösoğlu tebliğinin sonunda yeni bir çağa girdiğimiz şu günlerde insanın ve insani değerlerin öne çıktığını belirterek, "Şimdi dünyamızın yeni bir çağa girdiğini, iletişim çağı denilen bu dönemde, mesafelerin iyice kısaldı-

ğını, bilginin iyice öne çıktığını görmekteyiz. Bu gelişmelerin insanlığın toplumsal yapılarında gelecekte ne tür gelişmelere yol açacağına, insanı ne şekilde etkileyeceğinin tartışıldığı, 'Geleceğin Sosyolojisi' kürsüleri kurulmuştur. Şimdiden söyleyebiliriz ki insan biraz daha öne çıkmıştır; bu, sevindirici bir olgudur. Bu durumda, dünyamızın, insana hakkını veren ortak bir değerler manzumesi için hiç değilse yönelik halinde olduğunu ve ça-ba sarfettiğini düşünebiliriz. Semavi dinlerin ortak insani değerlerinin bu hususta sağlıklı bir zemin oluşturabileceğini ileri sürebiliriz." dedi.

Prof.Dr. Ümit Meriç

Din ve Din - İnsan İlişkisi

Prof.Dr. Ümit Meriç Din ve Din-İnsan ilişkisi tebliğinin özetinde şunları söyledi:

Çok karmaşık, çok boyutlu ve çok bilinmeyenli denkleme benzeyen konumuzla ilgili bazı sorunları belirledikten sonra, tebliğimizi iki eksene oturtacağız:

1. Tarihi eksen: Tarih boyunca karşımıza çıkan somut bir realite olarak din, bireysel ve toplumsal

boyutu içinde nasıl ele alınmıştır? Dini bakış açısından, felsefi bakış açısından, sosyal bilim bakış açısından nasıl tanımlanmış, nasıl yorumlanmıştır?

2. Günümüzde durum:

a) Din, bireysel ve egzistansiyel bir ihtiyaç ve toplumsal bir kurum olarak ölmekte midir?

b) Din yapı ve fonksiyon mu değiştirmektedir? Sezar'ın hakkını Sezar'a veren Hristiyan toplumlarındaki sekülerleşme süreci, Batı'yı ve Batılılaşma sürecine giren Batı dışı toplumları ne şekilde etkilemektedir? Demokratik kanalların tıkalı bulunduğu toplumlardaki en-

Prof.Dr. Ümit Meriç

tegrist hareketlerin güçlenmesi dindar kitlelerin siyasi olarak marjinalleştirilmesiyle ne kadar bağlantılıdır? Güneydoğu Asya'daki kapitalizme entegre olma süreciyle birlikte karşımıza çıkan protestanlaşma hareketinde olduğu gibi, kilise yeni bir anlam mı kazanmaktadır? Neden İngiltere'de Müslüman, Almanya'da Budist olan Hristiyanlarla karşılaşyoruz? vs.

Sonuç: Dinin beşeriyet tarihindeki yeri ve önemi, bireysel ve toplumsal anlamı bugün de sürmektedir. İlk ve son sebepleri aramayan ilmin sustuğu yerde, iman konuşmağa devam etmektedir. Günümüzde din bazı yönleriyle eski sıcaklığını kaybetmiş gibi görünse de, insan zekasındaki ilerlemelerle yeni anlamlar ve derinlikler kazanmaktadır.

Prof.Dr. Korkut Tuna

İkinci 1000'den Üçüncü 1000'e girerken Dinî Oluşumlar

Dinin toplumsal yaşantı içinde önemli bir yeri olduğunu belirterek tebliğine başlayan Prof.Dr. Korkut Tuna "İnsanlığın örgütlü bir toplum yapısı içinde varlığını sür-

Prof.Dr. Korkut Tuna

dürmeye başladığı süreç içinde din olayının bu toplumsal yaşantı içinde çok önemli bir yeri olduğunu görmekteyiz.” dedi.

İnsanın bir toplum çerçevesinde örgütlü bir hayat tarzı içinde yaşamaya başlamasının, başarılarının ve bir arada bulunmasının altında yatan nedenlerden bir tanesinin din olduğunu vurgulayan Korkut Tuna “Ede edilen başarıların devamı yönündeki beklentilerden ve bu başarıların tekrarının güvence altına alınmasından başlayarak, insanların bir aradalığın ifadesine kadar süren bir çok şey din örtüsü altında anlam kazanmış bulunmaktadır.” dedi.

Bu anlam kazanmanın Doğu ve Batı toplumlarındaki evrelerinden ve tarihinden bahseden Prof.Dr. Korkut Tuna bunları karşılaştırmalı olarak ele aldı.

Prof.Dr. Korkut Tuna, Doğu ve Batı toplumlarında zaman içerisinde dini tarikatların, cemaatlerin doğduğunu bunların toplumları farklılaştırdığını, ancak zaman içerisinde bunların bir kısmının ayakta kaldığını bir kısmının da yok olduğunu belirtti.

Batı'nın Doğu ile giriştiği mücadelede İslamiyet karşısında gerekli desteği bulamadığını, Hristiyanlığın (Kilisenin) baskısını ileri sürerek yeni bir dayanak aradığını belirten Korkut Tuna akıl ve akılcılı-

Prof.Dr. Korkut Tuna

ğın bu süreçte Batı'nın Doğu karşısındaki yeni silahı olduğunu ve insan aklının öne çıktığını bunun da düşünce sürecinde ifadesi olan aydınlanmanın tayin edici sürecine yol açtığını söyledi.

Bu süreç içinde laikleşme hareketinin de Batı dünyası içinde dinin sınırlandırılmasına ve toplum içi faaliyetlerde dinin tayin ediciliğinin zayıflamasına yol açtığını belirten Korkut Tuna, yine bu süreç içinde Batı devletinin de kilisenin boyunduruğundan kurtulmaya başladığını söyledi.

Batı'da dinin toplumsal alandaki egemenliğini kaybetmesi neticesinde, dinin elinde tuttuğu alanlardan sürülmesi onun Batı içinde küçülmesine yol açarken Doğu ege-

menliği altında bulunmayan Batı dışı alanlara ihraç edildiğini belirten Tuna, Batı yayılcılığı ile birlikte dünyanın belli yerlerinde görülen misyonerlik hareketlerinin başladığını ve özellikle Afrika gibi toplumlarda dinin Batıya teslimiyetin aracı olarak kullanıldığını, bunun da Batıya yeni egemenlik alanları sağladığını söyledi.

Prof.Dr. Korkut Tuna Batının sadece dinini ihraç etmekle kalmadığını, bunun yanı sıra dinin yerine koyduğu laiklik gibi görüşleri de çağdaşlaşma adına ihraç ettiğini söyledi.

Tebliğinde küreselleşme konusuna da temas eden Prof.Dr. Korkut Tuna, üçüncü bin yıl söylemiyle pekiştirilmeye çalışılan yeni toplumsal çerçevelerin, uzun bin yıllar dinin sağladığı kimlik, dayanışma ve kendisini tanımlama biçimlerini aşma iddiası içinde görüldüğünü belirtti.

Prof.Dr. Korkut Tuna, İslamiyet dışındaki dinlerin, dinler arasındaki özde sayılan farklılıkları aşarak yakınlaştırılmasının gerekliliği üzerinde durduklarını belirterek, “Artık bireysellik öne çıkan, iletişimle desteklenen toplum ilişkileri dinin dışında küresel bir dayanışma arayışı içindedirler. İslamiyet ve islamiyet dışı dinlere göre toplumlar arasında süren ilişkiler, çatışmalar, oluşan siyasetler yeni küreselleşme söylemi içinde dinlerin yakınlaştırılmasını, özde bulunmayan farklılıkların aşılması gerektiğini işlemektedirler.

Halbuki dinler aracılığıyla toplumlar içinde yaşadıkları dünyayı bir bakış açısı, bir tutum ve siyaset içinde değerlendirmişler ve bu ilişkiler içinde yer almışlardır. İslamiyet bu ilişkiler içinde önemli bir belirleyiciliğe sahip olmuş ve Türk dünyasının özellikle de Osmanlı'nın Batıyla sürdürdüğü ilişkilerde önemli ve geçerli siyasetlere kaynaklık etmiştir.” dedi.

II. OTURUM

ÜÇÜNCÜ BİNE GİRERKEN İSLAM'I ANLAMAK - I

Üçüncü 1000'e Girenken İslam'ı Anlamak konulu II. oturumun başkanlığını Prof.Dr. İlber Ortaylı, Başkan Yardımcılığını Doç.Dr. Recep Kılıç yaptı. Oturuma tebliğci olarak; Doç.Dr. Bülent Baloğlu, Yard.Doç.Dr. Osman Bilen, Prof.Dr. İbrahim Kafi Dönmez, Dr. Mehmet Görmez, müzakereci olarak da Prof.Dr. Ali İhsan Koçkuzu ve Prof.Dr. Hasan Onat katıldı.

Prof.Dr. İlber Ortaylı oturumun açılışında yaptığı kısa konuşmasında şunları söyledi:

Esas itibariyle bugünkü mevzumuz, "Üçüncü 1000'e Girenken İslâm'ı Anlamak"tır. Zaman, bir referans meselesidir, bir demirleme meselesidir. Üçüncü 1000, kullandığımız takvim icabıdır. Bunun çok anormal bir değişim, büyük bir milenyum olmadığı da açıktır, olaylar da bunu gösteriyor, hiçbir şey fark etmiyor. Dolayısıyla, bunu bir zaman olarak anlıyoruz. Dünya, üçüncü 1000'e girerken büyük bir değişikliğe giriyor değil aslında; yorumlar öyle, ama bazı olaylar tabii ortamı değiştirdi bizim için.

Prof.Dr. İlber Ortaylı

Bunlardan bir tanesi, Sovyetler Birliğinin dağılmasıdır. Aşağı yukarı 20 milyona yakın Müslüman -15 ila 20 milyon arası, istatistikler sağlam değil- bugünkü Rusya Federasyonundadır. Bunun üzerine cumhuriyetlerin nüfusu itibariyle 40'a kadar çıkabilen bir Müslüman kitlesi vardır. Doğu Avrupa'nın dağılması itibariyle de çoğu bizim himayemizdeki kültürel azınlıklar olmak üzere -bu mühimdir- Romanya, Bulgaristan, Makedonya gibi ülkelerdeki Müslümanlarla birlikte, aşağı yukarı -tabii Bosna'yı, Arnavutluk'u falan da sayı-

yoruz- en dinamik, en iyi eğitilmiş, sanayi toplumu niteliklerini kazanmış şöyle bir 60 milyonluk Müslüman nüfus problem olarak ortada durmaktadır. Bunlar, üçüncü 1000 dediğimiz şu içinde bulunduğumuz günlerdeki büyük probleminizdir. Bu bakımdan, bir değişiklik söz konusudur. Miladın üçüncü 1000'ine girdik. Hicri 1421 yılındayız. 14 asır sonra, çok tipik bir rakamdır bu, Müslümanlığın problemleri nedir? Halledilmemiş, ürkütücü birtakım sorunlarımız vardır. Çok büyük bir kitle, yani çoğunluğu değil, yeryüzü Müslümanlarının çoğunluğu değil, hatta yüzde 20'si bile değil; fakat, kapasitesi, eğitimi, dinamizmi, kalifikasyonu bakımından en üstün durumda olanları çok büyük çelişik problemler arz etmektedir. Din bilmiyorlar, kimlik problemleri çekiyorlar, yaşam biçimleri -burada yaşamı bilinçli olarak kullanıyorum. Hayat bir kesittir bize Allah'ın verdiği. Yaşam, kendi sürdürdüğümüz tarzıdır- yaşamları büyük problemlerle doludur; ama, aynı zamanda da çok ümit vaat eden bir kitledir. Dolayısıyla, önümüzdeki asır bunların asrıdır ve Müslüman dünyası bunları mütalaa etmek ve harekete geçmek zorundadır.

Yard.Doç.Dr.Osman Bilen

Gerek Türkiye'de gerekse İslâm dünyasında sosyolojik bir vakia olarak felsefe aleyhtarlığı olduğunu söyleyerek sözlerine başlayan Yard.Doç.Dr. Osman Bilen Hegel'in geçen yüzyılda felsefe ile din arasındaki münasebet hakkındaki görüşlerine yer verdi. Hegel'in bu uzlaşmanın dinin zemininde gerçekleştirilmeye çalışıldığını ve felsefenin tavizine rağmen gerçekleştirilmeye çalışıldığını söylediğini ve üç türlü uzlaştırma tarzından bahsettiğini ifade ederek, "Birisi, ibn-i

Rüş't'e atfedilen, felsefe ile dinin yolları tamamen ayırdır. İkincisi, felsefe ya da bilgi imana tabi olmalıdır. Bu da klasik Ortaçağ Hristiyan dünyasını örnek verir. Üçüncüsü de, dinin felsefeyle hiçbir ilişkisinin olmadığı şeklindeki görüştür." dedi.

Din ilimlerinden gelen kişilerin felsefeyi nasıl anladıkları, felsefeden gelen kişilerin ise dini nasıl anladıkları konusunda bilgi veren Osman Bilen, bunlar arasındaki tartışmanın İslam düşüncesinde bilgiyi edinmede ve bu bilginin doğruluğunu denetlemede yöntem olarak neyin kullanılacağından kaynaklandığını söyledi.

Bilimin tek bir bilim olduğu veya ilimlerin birbirinden müstakil olduğu konusunda da tartışmalar olduğunu belirten Osman Bilen "Gerek dinî ilimler noktai nazarından, gerekse felsefî ilimlerin İslâm dünyasına girmesiyle, bunun eğitiminin alınmasıyla bu felsefî ilimlerde uzmanlaşanların arasında tek bir ilim ve tek bir yöntem anlayışı hakim olmaya başladı. İşte, çatışma buradan doğdu. Başlangıçta, nahivciler, nahvin doğruluğunu ifadelerin doğruluğunu belirlemek için tek yöntem olduğunu öne sürerken, felsefeciler mantığın ilim öğrenmede ve ulaştığımız sonuçların doğruluğunu denetlemede tek yöntem olduğunu savundular." dedi.

Bu gün de gerek dinî ilimle meşgul olanların felsefeden ne anladıkları, gerekse felsefe kültüründen gelenlerin dini ne olarak anladıkları hususunda birtakım belirsizlikler olduğunu, bunun da bazı sıkıntıları beraberinde getirdiğini söyleyen Osman Bilen, İslâm dünyası ve İslâm düşüncesi açısından bunun sakıncalı olduğunu belirterek "Üçüncü 1000 yılda, İslâm'ın ne olduğuyla ilgili temel sorunlarımız, İslâm'ı doğru anlamının yöntemleridir. Bu, tefsir-

Yrd.Doç.Dr. Osman Bilen

den hadise kadar her birisi bir yöntem olduğuna göre, biz doğru yöntemi seçip seçmediğimizde felsefeden yararlanabiliriz. Yararlanamıyoruz düşüncesinde isek bunun büyük bir kayıp olduğu kanaatindeyim. Bunu belirterek bitiriyorum." dedi.

Doç.Dr. A.Bülent Baloğlu

İslamî Anlama ve Yorumlamada Farklılık ve Çeşitliliğin Ortaya Çıkış Sebepleri

Doç.Dr. A.Bülent Baloğlu

Doç.Dr. Bülent Baloğlu "İslamî Anlama ve Yorumlamada Farklılık ve Çeşitliliğinin Ortaya Çıkış Sebepleri" konulu tebliğinde dinin çeşitli yorumlarla ifade etme elastikiyetine sahip olduğunu belirterek "Bireyin şahsiyetini geliştirmede, onun hayatına anlam kazandırmada, toplumsal birliği sağlamada, birey ve toplum arasındaki ilişkileri düzenlemede ve onları güzel amaçlara yönlendirmede önemli bir rol oynayan din, kendisini çok çeşitli yorumlarla ifade etme elastikiyetine sahip bir fenomendir. Elastikî yapısı gereği din; kurumları, ortaya koyduğu inanç esasları ve amaçları itibarıyla kendini nesnel olarak ifade ederken, bireylerin algılama ve ifade etmedeki tabîî farklılıkları dolayısıyla sayısız değişimlere uğrama gibi kaçınılmaz bir sonuçla karşı karşıyadır." dedi. Baloğlu, ayrıca, insanların içinde bulundukları tarihî, kültürel, sosyal, siyasi, iktisadi, coğrafi vb. şartların birbirinden değişik olması da Kutsal metinlerin farklı anlaşılması ve yorumlanmasında önemli rol oynayan bir başka faktör olarak karşımızda durduğunu söyledi.

Kur'an-ı Kerim'in muhtevasının incelendiğinde inanç, metafizik, ibadet, ahlâk, hukuk, akıl ile ilgili unsurların yanında Allah ve insan arasındaki ilişkiler bağlamında sevgi ve aşkla ilgili unsurların da var olduğunu belirten Doç.Dr. Bülent Baloğlu "Böyle olunca, Kur'an'ı okurken ve anlamlandırırken bu unsurlardan hangisine ağırlık verilirse, sonuçta İslâm'ın bir metafizik, bir ahlâk, bir ahiret öğretisi, bir hukuk veya bir bireysel hayat tarzı olarak anlaşılacağı ve yorumlanacağı tabiidir. Uzun tarihî süreç içerisinde karşımıza İslâm'ın bir kültür yorumu, bir ahlâk yorumu, bir hukuk yorumu, bir felsefe yorumu, bir kelâm yorumu, bir tasavvuf yorumu çıkabildiği gibi, daha özel olarak Ha-

ricilik, Mürciilik, Eş'arilik, Matürîdîlik, Mutezilîlik, Hanefîlik, Şafîîlik, Hanbelîlik, Malikîlik, Caferîlik, Meşşâîlik, İshrâkîlik, Nakşîlik, Kâdirîlik vb. gibi, ve daha genelde de Sünnîlik, Şîîlik gibi ekoller, mezhepler ve anlayışlar çıkmış bulunmaktadır. Bugün de, Kur'an'a duruş ve bakış açılarını daha bir günümüz kavramları ile adlandırmak ne derece doğru olur bilemiyoruz ama, lafızcı/köktenci, gelenekçi, modernist şeklindeki okuma ve yaklaşımlarla karşımıza çok çeşitli gruplar, cemaatlar, tarikatlar çıkmaktadır." dedi.

Doç.Dr. Bülent Baloğlu Kur'an-ı anlama ve yorumlamadan doğan farklılıkların, insanların idrak düzeyleri ile olduğu kadar, o insanların yaşadıkları kültür iklimi, elde ettikleri bilgi birikimi ve o anki psikoloji ve ruh halleri ile de alakalı olduğunu söyledi.

İslâm düşünce tarihine göz atıldığında zaman, hakikatin ortaya çıkarılmasında Sufilerin keşfi, kelâmcıların önemli bir kısmının nakli, felsefecilerin ise akli ön planda tuttuklarının görüleceğini belirten Baloğlu, "Bazı Kur'an ayetlerinin müphem ve hatta birden fazla anlama imkân vermesi kelâmî görüş ayrılıklarına yol açarken, yine bazı hadislerin lafızlarının da birden fazla anlama sebebiyet verebilmesi fıkıh imamları arasında ihtilafların doğmasına yol açmıştır. Aynı şekilde, muayyen bir konuya bakış ve onu araştırma hususundaki metot farklılığı da görüş ve yorum farklılıklarının bir başka sebebidir." dedi.

Toplum olarak köklü ve tarihî bir bilince ve tecrübeye sahip olduğumuzu vurgulayan Doç.Dr. Bülent Baloğlu, "Ancak son bir kaç asırdır, çağdaş hayatın meydan okuması karşısında ne yapacağını bilemeyen bir ruh hali içerisindeyiz. Tarihte din başta olmak üzere, bilim, edebiyat, mimarî, musikî vb. gibi inanç, ilim

ve estetik sahalarda ortaya koyduğumuz özgün yorum ve eserleri bugün yeniden üretemiyoruz. Üstelik, hayat anlayışımızda ve davranış tarzlarımızda da hissedilir bir çözülme yaşıyoruz." dedi.

İşin özünde anlama ve yeniden yorumlama ameliyesinin, bir dünya inşâ edicisi olarak tarihe nasıl bakıldığının ipuçlarını vermekte olduğunu ifade eden Doç.Dr. Bülent Baloğlu, "Dolayısıyla her yeni anlama ve yorumlama aktivitesi ile kendi sorunlarımız ile geçmişteki sorunlar arasında bir ilişki kurmuş olmakla birlikte, tarihsel bir metin ile kendi tarihselliğimiz arasında, metnin bakış açısı ile kendi ufukumuz arasında bir ufuk birleşimine girerek günümüz için rehberlik çıkarmaktayız. Tarihte her nesil nihâî gerçekliği kendisine ulaşan bilgiye ilaveten kendisinden bir şeyler katarak yeniden anlama, keşfetme, yorumlama arzusu ve ideali içinde olmuştur. Bir anlamda, bu uğurda her yeni bireysel tecrübe ve her yeni yorum insanlığın gerçekliği arama yolundaki serencâmının tasvirini oluşturmaktadır. Böylece insanoğlu, kendi varoluşunun anlamını kendi tarihî ve sosyal şartları içinde arama çabası içinde olmaktadır." dedi.

Prof.Dr. İbrahim Kâfi Dönmez

Prof.Dr. İbrahim Kâfi Dönmez

Kur'an'ın Anlaşılmasında Hukuk Felsefesi ve Metodolojisi İncelemelerinin Katkısı

Prof.Dr. İbrahim Kafi Dönmez Kur'an'ın Anlaşılmasında Hukuk Felsefesi ve Metodolojisi İncelemelerinin Katkısı konulu tebliğine; insanoğlunun ortak bir meselesi olan anlama meselesinin ortak bir mesele olarak, insanoğlu var olduğu sürece bir uğraş olarak devam edeceğini belirterek başladı.

Dini bildirimlerin ve kutsal metinlerin anlaşılmasının insanlık için ayrı bir önemi olduğunu belirten Kafi Dönmez, "Muhtelif dinlerin bünyelerinde yer alan yüzlerce mezhebin varlık kazanmasında hareket noktası anlama farklılığı olmuştur. Özellikle inanç konularındaki anlama farklılıklarının ortaya çıkardığı sonuçlar dikkate alınır, anlamanın insanlığın gündemindeki yeri daha iyi fark edilir. Kısaca, evrenin özüne yerleştirilmiş ilâhî kanunun kaçınılmaz bir sonucu olan "anlama" çabasını insanlığın bitmez tükenmez serüveni olarak nitelersek mübalağa etmiş olmayız. Dolayısıyla, Kur'an'ın anlaşılması konusuna bu açıdan bakmanın, onu anlama faaliyetindeki başarı oranını arttıracak önemli bir etken olduğu da söylenebilir." dedi.

Prof.Dr. İbrahim Kafi Dönmez tebliğinde Batı hukuk çevrelerinin kodifikasyon ürünü köklü kanunlar tarzındaki hukuki metinleri, müslümanların da nasları, özellikle Kur'an'ın hukuki içerik taşıyan ifadelerini anlama uğruna ortaya koyduğu çabalara genel bir bakış yapıp, hukuk felsefesi ve metodolojisi incelemelerinin bu konuda taşıdığı öneme dikkat çekti.

Tebliğinde beşeri metinler ile vahiy menşeli metinlere dayalı bir şekilde değinen Prof.Dr.İbrahim Kafi Dönmez sözlerini şöyle bitirdi: “Beşerî yasama metinleri ile vahiy menşeli metinler arasında bazı temel farklılıkların bulunduğu, birincide kanunu uygulayanların sosyal hayattaki gelişim ve değişimleri dikkate alarak kanuna dinamik bir yapı kazandıracak yorumlar yaptıkları ve onun içeriğini zenginleştirdikleri, ikincisinde ise sözün sahibinin farklı konumda olması sebebiyle bunun düşünülemeyeceği ileri sürülebilirse de, İslam teşrîinde nasların ortak amacının kıyamete kadar insanların yararına olanı gerçekleştirmek olduğunun kabulü ve insan gerçeğinden ayrı bir dini düşünce geliştirilmesine olumlu bakılmamış olması, nasları anlama faaliyetinin anılan beşeri tecrübeden tamamen farklı bir düzlemde olması gerektiği iddiasının haklılığını ortadan kaldırmır. Zira beşeri yaşamada bir kanun yukarıda belirtilen bakışla ihtiyacı karşılar halde tutulmak için ne kadar çalışılırsa çalışılsın bir gün ömrünü tamamlaması ve yerine yenisinin konması kaçınılmazdır; İslam teşrîinde ise mücteh-

hid için yegane yol, insan ve toplum gerçeğinin ortaya çıkardığı sorunlara, teşrî iradenin üzerine bina edildiği temeli ve ana yapıyı koruyarak fakat anlamının ufuklarını genişleterek çözümler üretmektir.”

Dr. Mehmet GÖRMEZ

Hiz. Peygamberi Örnek Almak ve Sünnetine Tabi Olmanın Anlamı Üzerine

Dr. Mehmet Görmez

İlahi öğretilerin Peygamberlerin örneklikleri üzerine bina edildiğini belirterek tebliğine başlayan Dr. Mehmet Görmez “İlahi öğretiler ile beşeri ideolojiler arasındaki en temel farklardan birisi ilahi öğretilerin yaldızlı teoriler üzerine değil, ilahi muallimlerin, yani peygamberlerin örneklikleri üzerine bina edilmiş olmalarıdır.” dedi.

Kur'an-ı Kerim'de Hz. Peygambere itaat edilmesinin emredildiğini belirten Dr. Mehmet Görmez Hz. Peygambere itaatin Allah'a itaat olacağının da yine Kur'an'da belirtildiğini söyledi. Yine Kur'an'da Allah'ı sevmenin ve Allah'ın sevgisine nail olmanın Hz. Peygambere tabi olmaktan geçtiğini yer aldığına işaret eden Görmez, “Kendilerine vahiy, sağlam muhakeme (hüküm) ve hidayet bahşedilen peygamberleri rehber edinmemizi (iktida) salık veren Kur'an, İslam peygamberinin de Allah'a ve ahiret gününe iman eden insanlar için en güzel örnek olduğunu beyan etmiştir.” dedi.

Bu ayetler gereği Hz. Peygamberin ashabından itibaren Kur'an'a iman eden müminler arasında Hz. Peygambere itaati reddeden, ona tabi olmaya karşı çıkan, onun rehberliğini ve örnekliğini kabul etmeyen herhangi bir kimsenin olamayacağını belirten Dr. Görmez Hz. Peygambere itaatin manası, ona tabi olmanın anlamı ve onu örnek ve rehber edinmenin keyfiyeti hususunda Hz. Peygamberin hayatından itibaren ihtilafların olduğunu ifade etti.

Hiz. Peygamberin vefatından sonra onun örnekliğini ve rehberliğini devam ettirmenin yolunun onun sünnetine tabi olmaya bağlandığını ifade eden Dr. Mehmet Görmez, “Ancak aynı tartışmalar daha yoğun olarak sünnete tabi olmanın anlamı üzerinde yaşanmıştır. Sünnete tabi olmaktan maksat, örneklik kavramının asli

mahiyetinde olduğu gibi, seçme- ci davranarak Hz. Peygamberi örnek almak (teessi)'midir? Yoksa hiçbir ayırım yapmaksızın her konuda onu taklid etmek ve ona benzemeye çalışmak (teşebbüh) midir?" dedi.

İslamiyet'in doğuşundan kısa bir müddet sonra dünyaya yayılmasında, yerleştiği bölgelerde sürekliliğinin sağlanmasında, farklı kültür ve coğrafyalarda yaşayan mensupları arasında ortak bir kültürün oluşmasında sünnet ve hadisin rolünün büyük olduğuna işaret eden Görmez Alfred Guillaume, Margoliouth, Arnold ve Wensinck'in hadis ve sünnet konusundaki görüşlerini dile getirdi.

Sünnet ve hadisin bilhassa çöküş ve çözülme zamanlarında kurtuluş ideolojisinin ana malzemesi olduğunu belirten Dr. Mehmet Görmez, "Her çöküş anında yeniden yükselebilmek asr-ı saadete dönüşe bağlanmış, bu da asr-ı saadetin yaşayan belgeleri olan hadisin önemini arttırmıştır. Hadis asr-ı saadeti sürekli şimdiki zamana taşıma gayretini ifade etmiş ve başlangıç döneminden uzaklaşan ümmeti kaynaştıran bir araç vazifesi görmüştür. Ümmet hadis sayesinde sürekli idealleştirilen ilk döneme olan mesafeyi kapatmaya çalışmıştır. Böylece hadis sadece her türlü değişime karşı mukavemet vazifesi görerek İslam'ın sürekliliğini sağlamakla kalmamış aynı zamanda dünyanın her tarafında yaşayan müslümanlar arasında bir inanç ve kültür birliği oluşturmuştur. Bu birliğin sadece inanç ve ibadetle değil, yemek, içmek giyim, kuşam gibi temel ihtiyaçlardan, hayatın en ince teferruatına kadar yansımış olması pek çok oryantalistin dikkatini çekmiş ve hadisi İslam toplumlarını tahlil edecek sosyal ve kültürel antropolojinin en temel kaynağı olarak görmüşlerdir." dedi.

III. OTURUM

ÜÇÜNCÜ BİNE GİRERKEN İSLAM'I ANLAMAK - II

Üçüncü 1000'e Girerken İslam'ı Anlamak konulu oturumun başkanlığını Prof.Dr. **Hayrettin Karaman**, Başkan Yardımcılığını da Doç.Dr. **Ömer Turan** yaptı. Oturuma tebliğci olarak, Prof.Dr. **Yunus Apaydın**, Prof.Dr. **Kayhan Mutlu**, müzakereci olarak da Prof.Dr. **Ahmet Akbulut** ile Prof.Dr. **Münir Koştas** katıldı.

Prof.Dr. Yunus Apaydın

İslam-Devlet ilişkisi

İslam-Devlet ilişkisi konusunda tebliğini sunan Prof.Dr. Yunus Apaydın konuyu üç ara başlık halinde ele aldı. Birinci bölümde Metod konusu üzerinde duran Apaydın, daha sonra tarihsel tecrübe ve demokratik sistemlerde din devlet ilişkisini anlattı.

İslam-Devlet ilişkisi konusunun ülke gündemindeki yerini korumaya devam ettiğini belirten Apaydın bu konunun gündemde olmasının bu konuda çözüme yaklaşıldığı biçiminde yorumlanabileceği gibi, problemin kronikleştiği veya kısır döngüye girildiği şeklinde yorumlanabileceğini söyledi.

Teorik bazı zorluklar bulunmasın rağmen, İslam-Devlet ilişkisi meselesinin sağlıklı bir çözüme kavuşturulmasının önündeki önemli güçlüklerden birinin, Batı siyaset tecrübesinin etkisini taşıyan basma kalıp ifade ve yargılar olduğunu ikincisinin ise yine 19. yüzyılın siyasal şartlarının da etkilediği ideolojik okumanın halen devam etmesi olduğunu belirten Prof.Dr. Yunus Apaydın, birinci tutumun, daha çok, dinle arası pek iyi olmayan çevrelerce, ikinci tutumun ise dine gereğinden fazla düşkün görünen çevrelerce sergilendiğini söyledi.

Prof.Dr. Yunus Apaydın

Metod ara başlığı altında tebliğinin birinci kısmını anlatan Yunus Apaydın, İslam devlet ilişkisinin hangi çerçevede ele alınması gerektiği üzerinde durdu. Bu konuda ülkemizde din- devlet ilişkisi ve din-hukuk ilişkisi gibi meseleler ele alınırken iki hatalı yaklaşımın ön plana çıktığını belirten Apaydın "Bunlardan birincisi geleneksel anlayışların olduğu gibi devam ettirilmesi, diğeri ise geleneğin bütünüyle mahkum edilerek doğrudan Kur'an ve sünnete dönme düşüncesidir." dedi.

Tebliğinin ikinci bölümünde Tarihsel tecrübe konusunu ele alan Prof.Dr. Yunus Apaydın bu bölümde fukaha ve siyaset, kamu otoritesinin kanun koyma yetkisi, siyasal iktidarın kaynağı konularına açıklık getirdi.

Tebliğnin son bölümünde ise Demokratik sistemlerde din-devlet ilişkisi konusuna değinen Prof.Dr. Yunus Apaydın, Demokratik sistemlerde hakimiyetin halka ait olduğunu vurgulayarak, "Halk, hem siyasal iktidarı kullanacak kişiyi, hem de yasama işini yapacak meclisi seçerek kendisine ait olan bu hakimiyet hakkını seçtiği bu temsilciler vasıtasıyla kullanır. Siyasal iktidar bu meclisin yapacağı kanunlar ile sınırlıdır." dedi.

Demokratik sistemdeki bu anlayışın, genel çizgileri itibariyle, klasik müslüman fıkıh ve siyaset teorisindeki anlayışa oldukça benzerlik gösterdiğini ifade eden Apaydın, "Öze ilişkin olarak öne sürülebilecek farkların başında ise ümmetin temsilcileri olan fakihlerin Kur'an merkezli olarak faaliyette bulunmalarıdır. Ancak meseleye Kur'an'ın temel ilke ve hedefleri açısından bakıldığında, yani beş temel değer korunması yoluyla insanların maslahatlarının sağlanması açısından bakıldığında iki anlayış arasındaki paralellik devam ettirilebilir." dedi.

Prof.Dr. Kayhan Mutlu

Prof.Dr. Kayhan Mutlu

İslam-Toplum İlişkisi

Kurumlar sosyolojinde ahlaki kuralların ortaya konmasında din kurumunun önemli bir etken olduğunu belirterek sözlerine başlayan Prof.Dr. Kayhan Mutlu "Kurumlar sosyolojisi alanındaki sosyologların bir kısmı veya büyük bir çoğunluğu bu varsayımı savunmaktadır" dedi.

Dinin, iman esasına dayanarak ahlaki belirlediğini ifade eden Mutlu, "Bu çerçevede içinde bir insan doğru olanı yapar. Daha açık bir ifade ile, hırsızlık yapmaz, başkalarının namusuna dokunmaz, insanlarda ayıp arayıp dedikodu yapmaz, dürüst olur, rüşvet almaz, hile yapmaz, yalan söylemez, hakkından fazlasını istemez, başkalarına mümkün olduğu kadar yük olmaz, cimri olmaz, müsrif olmaz, tembel değil çalışkan olur ve hep insanlara faydalı işler yapmaya çalışır, özetle nefsine hakim olma amaçtır. Allah sevgisi ve veya korkusu ile bu ve benzeri ahlaki kuralları yerine getirmek iman edenin git-

tiği yoldur." dedi.

Bilimsel bilgiler çerçevesinde veya insani yasal ve hukuksal, toplumsal kurallar vasıtası ile insanın yanlış yapmayan bir insan olabileceğinin varsayıldığına işaret eden, fakat bunun dindeki gibi etkili olmayacağını belirten Kayhan Mutlu, "Bu şekilde ne kadar ve ne ölçüde yanlış yapmayan bir insan olunabilir. Bilindiği üzere, ben zarar veririm onlar da bana zarar verir korkusu, ben yanlış yaparsam dışlanırım korkusu, ayıplanırım korkusu, kendini küçük düşürme korkusu vs gibi korkular nedeni ile de normal bir insan yanlışlar yapmaktan kendini alıkoyabilir. Ve, çevresi o insan için mükemmel bir insan diyebilir. Fakat, insanların kendilerinin ortaya koyduğu kurallar eğer o insan o yanlış yaparken yakalanma veya görülme şansı sıfır ise bir noktada hiç etkili olmayabilir." dedi.

Sanayileşmiş, refah ülkelerinde; alkol, uyuşturucu, boşanma ve bu nedenle annesiz veya babasız büyüyen çocuk oranlarındaki artış, ırkçılık esasına dayanan etnik çatışmalar ve diğer benzer sıkıntıların toplumsal problem olarak ortaya çıktığını belirten Mutlu, "Bu sorunlar din açısından ele alındığında net ve açık bir şekilde görülür ki iman eden bir insan alkol ve uyuşturucu kullanmaktan ve zina denilen konulardan uzak kalır. İman eden bir insan kendi nefsinin kontrol etme durumundadır. Bu ne demek? İman eden insanlardan oluşan toplumlarda bu sözü edilen sıkıntılar olmaz, diyebiliriz. Bu yukarıda sözü edilen tartışmalar din kültürünün o toplumda yozlaşma problemini önleyici etkin bir kurum olduğunu bizlere göstermektedir." dedi.

Dinin, ülkelerin sanayileşmesine ve refah toplumları olmasına karşı olmadığını, tam tersine bilimsel çalışmalar ile elde edilecek bilgilerin insanlara faydalı bir şekilde su-

nulmasını teşvik ettiğini vurgulayan Prof.Dr. Kayhan Mutlu, "Bu nedenle altını çizerek ifade edebiliriz ki din ile bilim arasında bir çatışma yoktur. Bunun temel nedeni bilim var olanı anlamaya ve bilmeye çalışır. Var etme de Allah'ın yetkisidir. Allahın yarattıklarını çalışıp ve bu şekilde elde edilen bilgileri insanlığın faydalı şekilde kullanımına sunma dinin ortaya koyduğu ahlak anlayışının içindedir." dedi.

Tebliğinin sonunda Devletin din eğitime sahip çıkması gerekliliği üzerinde duran Prof.Dr. Kayhan Mutlu, "Ahlaki değerlerin yozlaşmasını önlemek için, bilime dayalı bir toplum olmak ve refah toplumu olmaya bizi götürecek olan yolu daha hızlı ve daha etkin bir şekilde takip edebilmemiz için devletin din eğitime sahip çıkması ve bu çerçevede yozlaşmış dindarlar yetiştirilmesini önlemesi gerekmektedir. Benzer şekilde, Kur'an'ın mealinin her vatandaşın alabileceği şekilde devletin maddi destekler ortaya koymasını önermekteyim." dedi.

IV. OTURUM ÜÇÜNCÜ BİNE GİRERKEN DİNİ TEŞKİLATLANMA VE KURUMLAR

Üçüncü 1000'e Girerken Dini Teşkilatlanma ve Kurumlar konulu IV. oturumun Başkanlığını Prof.Dr. Bahaeddin Yediyıldız, Başkan Yardımcılığını da Doç.Dr. A.Bülent Baloğlu yaptı. Oturuma tebliği olarak Yard.Doç.Dr. Mehmet Akgül, Dr. Nazif Öztürk, müzakereci olarak da Prof.Dr. Kenan Gürsoy ile Doç.Dr. Gökhan Çetinsaya katıldı.

Yrd.Doç.Dr. Mehmet Akgül

Politik Toplum-Sivil Toplum Teori ve Pratiği Bağlamında Din-Dini Farklılıklar ve Dini Gruplar Sosyolojisi

Sivil toplum kavramı ve oluşumu etrafındaki tartışmaların 17. yüzyılın sonlarıyla 18. yüzyılın başlarına denk düşen, geleneksel siyasal yapı ve toplumsal ilişki ağı düzenindeki değişmelerin dolayımında su üstüne çıkmaya başladığını belirterek tebliğine başlayan Yard.Doç. Dr. Mehmet Akgül, tebliğinde "Modern toplum tasarımı ve sivil toplum-siyasal toplum ayrımı", "Modern toplum projeleri ve din: sivil toplumun dönüşümü", "Sivil toplum ve dinin geri dönüşü", "Sivil toplum, demokrasi ya da dinin kamusal alanda görünürlük kazanması", "Türk topluluğunun çağdaşlaşma serüveni; paradigmanın enigmaya dönüşümü dinin kendini yeniden üretmesi ve kamusal talepleri" ve "Devletin Cumhuriyeti-Toplumu sivil alanı arasında din fenomeni" konularını başlıklar halinde anlattı.

Yard.Doç.Dr. Mehmet Akgül tebliğnin sonuç bölümünde Modern dünyada sosyal bilimciler, siyaset bilimciler liberal demokrasi ve sosyal demokrasi bağlamında sivil toplum ve kamusal alan arasındaki ilişkileri irdelemekte olduğunu belirterek, bu tartışma ortamının ise rasyonel tartışma ve söylem üzerine kurulu bir demokrasi kavramını geliştirdiğini söyledi.

Çağdaş koşulların da yardımıyla tartışma zemininin çoğalması, farklılaşmasının; bilginin, görüşlerin akışını kolaylaştırmakla birlikte ortak bir kamusal alanın demokrasi açısından önemi, sonuç olarak bir alan, ortak bir dil yarattığını ifade eden Akgül, "Herkesin kendi kamusal alanını oluşturduğu bölgeselleşen, cemaatleşen hatta kavimleşen bir toplumda demokratik bir diyalogdan söz etmek oldukça zordur. Farklılık, çoğulculuk talepleri evrensel ve birleştirici ilkelerle nasıl bir arada yaşatılabilir sorusu günümüz demokrasilerinin en önemli sorusu olarak karşımıza çıkıyor. Bu nedenle modern zamanlarda din-birey, din-toplum, din-devlet ilişkisi İslamcı/modernist çelişkisi **"Müslüman toplum-laik devlet"** ekseninde değil, yatay bir toplumsal ilişki olarak gündelik yaşam biçimlerimizde, zevk tanımlamalarımızda, kadın-erkek ilişkisi anlayışımızda, bedenlerimizi sergileyiş biçimlerimizde, iç mekanlarımızı nasıl kullandığımızda, inanç ve dünyevi işlerimizi nasıl düzenlediğimizde eskisi kalsın. Çünkü bu yaşamsal alan bilinçli bir şekilde hergün yeniden kurgulanmaktadır. Din dolayımında oluşan yeni kimlik talepleri modern dünya içerisinde yeni bir konumlanışa talip olmakta kamusal alanda farklılığını talepkar bir biçimde görünür kılmaktadır." dedi.

Yrd.Doç.Dr. Mehmet Akgül

Bireyselleşen bir İslami dinamiği gittikçe "normalleşen", toplumsal ve kültürel alanlara nüfuz eden ve akışkanlık kazanan hareketliliği bilimsel olarak değerlendirmenin gerekliliğini söyleyen Akgül, "Bizler din dolayımında şekillenen modern taleplerin kamusal alanda kazandığı görünürlüğün getirdiği yeni yüzleri, söylemi, yaşam biçimlerini, siyasal davranışı kitle görünümlerinden kendini ayırtırışını yeni mekanlara sahip oluşunu; (tv, konser salonları, plajlar festivaller gönüllü kuruluşlar v.s) kısacası bireyselleşen bir İslami dinamiği gittikçe "normalleşen" ve toplumsal ve kültürel alanlara nüfuz eden ve akışkanlık kazanan hareketliliği bilimsel olarak değerlendirmek, ele almak zorundayız. Bütün bu oluşumları dışta bırakarak, gayri meşru addederek anlamamız, çözümlememiz mümkün değildir. Nitekim günümüz Türkiye'sinde anlamaya, çözümlemeye yönelik değerli katkılar yapılmaktadır. Bunların yanında anlamak ve çözümlemeye çalışmaktan ziyade, tanımlamaya çalışan girişimler de mevcuttur." dedi.

Dr. Nazif ÖZTÜRK

Üçüncü 1000 Yıla Girerken Sivil Örgütler (Vakıflar ve Dernekler)

"Üçüncü bin yıla girerken daha sağlıklı bir demokrasi ve sivil toplum ortamını nasıl hazırlayabiliriz? Bu gelişmede, kâr amacı gütmeyen, gönüllülük esasına göre çalışan, demokratik sivil toplum kuruluşlarının başında yer alan "vakıflar ve dernekler" in rolü ne olmalıdır? Çağdaş demokrasilerde, "hükümet dışı kuruluşlar(NGO)" veya "sosyal ekonomi sektörü"; Türkiye'de, "sivil toplum örgütleri", "gönüllü kuruluşlar", kamu sektörü ve kâr amaçlı özel sektörün yanında, politik gücü vurgulamak amacıyla "üçüncü sektör" olarak anılan "vakıflar ve dernekler" in; 2000'li yılların başında, Avrupa'da ve ülkemizdeki durumu nedir? Bu konuda dünya nereye doğru koşmaktadır ve ülkemizde nasıl bir gelişme yaşanmaktadır? Belki de bunların hepsinden daha önemlisi, üçüncü bin yılın ülkemiz ve insanımız hakkında beklentilerimize cevap verecek bir asır ol-

Dr. Nazif Öztürk

ması için, "vakıflar ve dernekler"le ilgili nasıl bir düzenleme yapılması gerekir; bir başka ifadeyle sivil toplum kuruluşlarından neler beklenebilir?" sorularıyla tebliğine başlayan Nazif Öztürk, Tebliğinin genelinde bu sorulara açıklık getirdi.

Demokratik sivil toplum kavramının; devletin ve devlet otoritesinin dışındaki ekonomik ve toplumsal alanı nitelemek için kullanılan ve kendi ilke ve kurallarına göre işleyen, devletin teşkilat alanı dışında kendi kendini düzenleyen özerk alanları ifade etmek için kullanıldığını belirten Nazif Öztürk "Bazılarının zannettiği gibi sivil toplum, askerî kesimin karşıtı değil; topyekun devlet alanı dışındaki sahaları ifade etmek ve bu nitelikteki iktisadî, toplumsal, kültürel, etik vb. alanları kapsamaktadır." dedi.

Tarihsel bakımdan Osmanlı'da ve genelde İslâm âleminde sivil toplumun olmadığı şeklindeki oryantalistik söylemin dayanak noktalarının sağlıklı olmadığı ve biraz üzerine gidildiğinde bu önermenin gerçeği yansıtmaktan uzak olduğunu anlatacağını belirten Öztürk, "Batılı pek çok düşünürün belirtmiş olduğu gibi Osmanlı toplumu "monolitik" bir toplum değildir ve bu toplumda her şey "devlet"le başlayıp devletle bitmemektedir. Doğu despotizmi çerçevesine yerleştirilmiş olan Osmanlı iktidarının Rusya, Çin, Fars ve diğer bölgesel ve siyasal organizasyonlardan oldukça farklı olduğu belirtilmelidir. Avrupa'nın doğusunda kalan bütün toplumsal organizasyonların tek bir model ve kavramla izahının, tarihsel ve sosyal gerçekleri yansıtmayacağı bilinmelidir." dedi.

Devlet karşısında özerk toplumsal alan denildiğinde; Osmanlı ve daha önceki İslâm devletlerinde karşımıza vakıflar sektörü ve bu sektörün organizasyonunu gerçekleştirdiği ve finansmanını sağladığı geniş bir alan çıktığını belirten Dr.Nazif Öztürk, "Ulema sınıfının yetiştirdiği medreseler, görev yaptığı eğitim kurumları, din hizmeti alanları, ahilik ve fütüvvet teşkilatına kadar uzanan tekke ve zaviyeler, hastaların tedavi edildiği sağlık hizmetleri, her gün binlerce yolcu, misafir ve yoksulun doyurulduğu imaretler, yollar, köprüler, kervansaraylar, çeşmeler, mezarlıklar... gibi sosyal tesisler, bu müessesenin tesis edip yaşattığı devlet dışı organizasyonlardır." dedi.

Yaygın sivil toplum kuruluşlarının ikinci ayağını oluşturan derneklerin, genel olarak sanayi toplumunun ortaya çıkardığı sivil organizasyonlar olduğunu belirten Öztürk, "Sanayileşmenin sonucu büyüyen kentlerde, birbirini tanımayan insanların yaşadığı kentlerin halkını yığın olmaktan çıkaracak, yabancılaşmayı giderecek bir örgütlenme biçimi olarak karşımıza dernekler çıkmaktadır. Kişi böylece kentlerin dev yapısı karşısında, benzer görüşleri paylaşan insanlarla biraraya gelerek kendi varlığını korumaya ve yalnızlıktan kurtulmaya çalışır. Bu açıdan ülkemiz gibi gelişmekte olan ülkelerde derneklerin bütünleyici etkisi, daha da önem kazanmaktadır." dedi.

Çoğulcu ve katılımcı demokrasinin, vatandaşları dernek ve vakıf halinde örgütlenmiş sivil toplum rejimi olduğunu belirten Dr. Nazif Öztürk, "Derneksiz ve vakıfsız bir demokrasi düşünmek mümkün değildir. Dünyada, özellikle Avrupa'da, vakıflar ve dernek-

ler, kamu sektörü ve kâr amaçlı özel sektörün yanında, üçüncü sektör olarak ulusal ve uluslararası düzeyde hızla gelişip örgütlenmekte ve hükümetleri ve hükümetlerarası kuruluşları gittikçe daha büyük ölçüde etkilemektedir." dedi.

Dr. Nazif Öztürk tebliğinin sonunda "Vakıflar ve dernekleri ortaya çıkabilecek sapma ve çalkantılardan korumak, günün gelişen ihtiyaçlarına ve değişen şartlarına göre yönlendirmek için, sistemde yapısal değişikliğe gidilmesi gerektiği ortadadır." dedi.

Prof.Dr. Bahaeddin Yediyıldız

Prof.Dr. Bahaeddin YEDİYILDIZ

Oturumun sonunda bir konuşma yapan Prof.Dr. Bahaeddin Yediyıldız, toplumun huzur ve refahı için üçüncü sektör denilen vakıf ve derneklerin gelişmesinin ve sorumluluk almasının şart olduğunu belirterek, "Bizim değerlerimiz, inancımız, gerçekten sivil toplum örgütleri doğuracak anlayışa, felsefeye sahiptir. Deniliyor ki, devlet toplum ve toplumun huzuru için var, görevi o; ama buna gücü

yetmiyor. En ileri, gelişmiş devletlerin elindeki imkân bile, yönettiği toplumun bütün ihtiyaçlarını karşılayacak ölçüde değil. İkinci sektör diye tabir edilen özel sektörde de kâr hakim; bu sektör var olmak için sermayesini artırmak, işletmelerini genişletmek, çoğaltmak zorunda. Dolayısıyla toplumun genelini düşünemiyor ve bunun neticesinde devletle halk arasında, ikinci sektörle halk arasında uçurumlar meydana geliyor ve gelir dağılımındaki dengesizlikler ortaya çıkıyor.” dedi.

Bu dengesizlikten kurtuluşun reçetesi olarak üçüncü sektörün devreye konulması gerekliliğini vurgulayan Yediyıldız “Üçüncü sektör dediğimiz, toplumun kendisi olan, toplum içinden çıkacak iradelerin bir araya gelerek örgütlenmesi, güç birliği yapmasıdır.” dedi.

Vakıf sisteminin temelinde, bugün dünyanın aradığı iradenin bulunduğunu söyleyen Prof.Dr. Ba-haeddin Yediyıldız “Özellikle Müslüman insan, inanan insan, sadece egosunu, kendisini düşünmez. Kendisini yaşatacak imkânları araştırarak elbette, ama, sırf kendisi için var olmayacak, başkalarını da düşünecek. Çalışacak, üretecek, ürettiği ile kendi ihtiyaçlarını karşılayacak ve toplumun diğer fertlerine de yardımcı olacak. Espri bu. Yani, bir inanma, ondan sonra çalışma, üretme ve işte orada dengeleri sağlayacak tarzda, kendi ürettiğini başkalarının ihtiyaçlarını giderecek tarzda transfer etme iradesine ve duygusuna sahip olabilme anlayışı. Sivil toplum örgütünün temelinde de bu irade var zannediyorum. Devletten her şeyi beklememek, kişilere kul köle olmamak, kendi hay-siyetinin bilincine varma anlayışı burada var.” dedi.

V. OTURUM

ÜÇÜNCÜ BİN'DE DİNİ TEŞKİLATLANMA ve KURUMLAR - Resmi Örgütlenme

Üçüncü 1000'de dini teşkilatlanma ve kurumlar başlığı altında resmi örgütlenmenin ve özellikle Diyanet İşleri Başkanlığı konumunun tartışıldığı bu oturumun Başkanlığını Prof.Dr. İlhan Özay yaptı. Oturuma tebliğci olarak, Dr. Tayyar Altıkulaç ile Prof.Dr. M.Sait Yazıcıoğlu, müzakereci olarak da Prof. Dr. Süleyman Ateş ile Prof. Dr. Mehmet Akif Aydın katıldı.

Dr. Tayyar Altıkulaç

Konuşmasına Diyanet İşleri Başkanlığı ve ona eleman hazırlayan ilahiyat fakülteleri, imam-hatip liseleri ve Kur'an kursları'nın durumu hakkında kısa bilgi vererek başlayan Dr. Tayyar Altıkulaç, özellikle sekiz yıllık zorunlu eğitim modelinin uygulamaya konulmasıyla meydana gelen sıkıntıya değinerek, sekiz yıllık modelin bu şekilde uygulanmasına devam edilmesi durumunda, imam-hatip okullarında okuyacak öğrenci bulunamayacağını ve bunun neticesinde de Diyanet İşleri Başkanlığı'nın imam açığının artarak bü-

yüyeceğini ve mihrapları ehliyet-siz, formasyonsuz kişilerin dolduracağını söyledi.

İmam-hatip meselesinin ciddi bir problem teşkil ettiğine işaret den Altıkulaç, “Ben, Diyanet İşleri Başkanlığı'nın hizmeti açısından geleceğiyle ilgili olarak, bunu ciddi şekilde görüyorum ve bu yasakların önemli bir yöntem, uygulama, mevzuat değişikliği olmazsa, bu sonucun, bu sonuçla Türkiye'nin karşı karşıya geleceğini düşünüyorum ve ilgililerin şimdiden bu noktaya eğilmelerinin, gerekli tedbirleri tartış-

Dr. Tayyar Altıkulaç

malarının ve planlamalarının lüzumlu olduğuna bu vesileyle işaret etmek istiyorum.” dedi.

Diyanet İşleri Başkanlığı teşkilatının da şu anda sahip olduğu statü ve uygulanan modelden dolayı sıkıntıda olduğunu belirten Tayyar Altıkulaç, “Ben sıkıntıyı iki yönlü görüyorum. Birinin, tabiatıyla yasal düzenlemelerle çözülebileceğine inanıyorum. Diğeri de fukahaya kalıyor. Fukaha çözer ya da çözmez. Çözerse, mesele kökten hallolur. Çözmezse, yine bu statü ve bu sistem içerisinde, Diyanet İşleri Başkanlığı, kendi statüsünde yapılacak bir revizyonla, daha rahat bir hizmet kuruluşu haline getirilebilir.” dedi.

Diyanet İşleri Başkanlığı’nın statüsünün, halihazırda bulunduğu zeminden behemahal kaydırılması gerektiğini belirten Altıkulaç, bu statünün doğru ve yeterli bir statü olmadığına işaret ederek, bu statünün kamuoyunda Diyanet İşleri Başkanlığına itibar sağlayacak bir statü olmadığını söyledi.

Bu statüyle Diyanet İşleri Başkanlığının bir devlet bakanına bağlı kuruluş olarak kaydedildiğini belirten Altıkulaç, “Çünkü, kendi kuruluş yasasında da, Başbakanlığa bağlı bir kuruluştur. Başbakan, bu yetkisini, genelde bir

devlet bakanına devreder ve Diyanet İşleri Başkanlığı bir devlet bakanına bağlı olarak çalışır. Özellikle, 633 sayılı Diyanet İşleri Başkanlığı Kuruluş Kanununun yaklaşık yirmi yıl önce, Anayasa Mahkemesince 14 – 15 maddesinin usul yönünden iptal edilmesinden sonra meydana gelen kanunî boşluk, Başkanlığı daha zor bir duruma sokmuş ve olan birtakım yetkileri de, bu kanunun bazı maddelerinin iptal edilmesiyle ortadan kalkmıştır.” dedi.

D iyanet İşleri Başkanlığının üzerinde bulunduğu zeminin kaygan bir zemin olduğunu ve bu zeminden Diyanet İşleri Başkanlığını çıkarmak için yapılacak işin evvela, Diyanet İşleri Başkanlığının yetki ve sorumluluklarının açık seçik belirlenmesi olduğunu belirten Dr. Tayyar Altıkulaç, “Bu alana siyasetin hiçbir şekilde müdahale etmemesi gerekir. Dinin yorumlanması ve açıklanması dahil, personel tasarruflarına kadar, devletin bu kurumun saygınlığı açısından herhangi bir şekilde müdahale etmemesi esas olmalıdır. Tabiatıyla, Kuruma istikrar kazandıracak önemli hususlardan biri de,

Diyanet İşleri Başkanının tayininin, Din İşleri Yüksek Kurulu üyelerinde olduğu gibi, bir seçim esasına bağlanmasıdır. Siyasî makam, bu Kurumun başına gelecek zatı belirleme yetkisini elinde bulunduracaksa ve tamamen kendi siyasî takdirleriyle seni beğenmiyorum, artık git deme yetkisine, kanunlar açısından sahipse, bu Kuruma itibar kazandırmak mümkün olmayacaktır.” dedi.

Bu işlerin cemaatlere bırakılması yönünde da görüşler olduğunu belirten Altıkulaç, bunu çözüm olarak görmediğini belirterek, “Bu Türkiye’de mevcut birtakım cemaatleşmelerin meydana getirdiği huzursuzlukların daha büyük çapta genişleyeceğini, hatta cemaat içi bölünmelerin birtakım rekabet duygularıyla meydana gelebileceğini, meselelerin tarikatlar boyutuna kadar uzanabileceğini, tarikatlar içerisindeki bölünmelere kadar uzanabileceğini düşünüyorum. Bunun, Türkiye’de bugüne kadar verilmekte olan din hizmetler disiplinini bozacağından endişe ediyorum. Buna, benim kapılarım şahsen kapalı.” dedi.

Bunlara rağmen, olaya Diyanet İşleri Başkanlığının neredeyse bir asra yakın geçmişi itibarıyla bakılması durumunda, Türkiye’de, Diyanet İşleri Başkanlığı’nın din hizmetlerinde birliği sağladığını belirten Dr. Tayyar Altıkulaç, “Yönetimde zaman zaman zaafılar, yetersizlikler görülmüş olabilir; ancak, bu hizmetler, Türkiye’de, bir disiplin altında olabilmıştır ve bu disiplin altında bu hizmetler bugünlere taşınabilmıştır. Tabii, buna rağmen yer yer mahallî bazı sıkıntılar, geçmişte de olmuştur, bugün de vardır, bundan sonra da olacaktır. Ancak, bunlar, hiçbir zaman bütünlüğü zedeleyici ölçüde olmamıştır.” dedi.

Prof. Dr. Mustafa Sait Yazıcıoğlu

Prof.Dr. Mustafa Sait Yazıcıoğlu sunduğu tebliğinde tarihi bir perspektif çizerek, Diyanet teşkilatının yapısının nasıl olması gerektiğini anlattı.

Din-devlet ilişkileri konusunda, cumhuriyet yönetiminin Osmanlı'nın geniş tecrübesinden büyük ölçüde istifade ettiğini, sonuçta Osmanlı geleneğinin aşağı yukarı devam ettirildiğini belirten Sait Yazıcıoğlu, "Cumhuriyet, herkesin yakından bildiği gibi büyük değişimlere yol açmış, dinî alanlarda kurumların ismi değişmiş, uygulamalarda bir kısım yenilikler, farklılıklar ortaya çıkmış; ancak, özde çok büyük değişiklikler yapılmamıştır. Devlet içerisinde yer alan ona bağlı ve kontrolü altındaki dinî teşkilatlanma, Osmanlı döneminde olduğu gibi, cumhuriyet döneminde de aşağı yukarı aynı ölçüler ve şekil içerisinde devam edegelmiştir." dedi.

Devletin dini kontrol etme arzusunun ve bu anlayışa paralel uygulamanın tarihinin çok eskilere dayandığını belirten Yazıcıoğlu, "Osmanlı Sultanı Fatih Sultan Mehmet, İstanbul'un fethinden sonra devleti yeniden örgütlerken, şeyhülislamlık makamını bizzat kendisine bağlamış, böylece siyasî otoritenin yanında, dinî otoritenin de temsilcisi durumuna gelmiştir." dedi.

Osmanlı devlet sisteminde dinin devletin içinde ve kontrolü altında bulunduğunu, Şeyhülislamın, papa gibi her yönü ile bağımsız ve ruhanî bir otorite olmadığını belirten Sait Yazıcıoğlu, "Şeyhülislam padişaha bağlı din bürokrasisinin en tepe noktasında bulunan bir kamu görevlisi durumundadır. Bununla beraber, imparatorluk

Prof.Dr. M.Sait Yazıcıoğlu

sınırları içerisinde yaşayan diğer din müntesipleri, özgür bir ortamı her zaman bulmuşlardır. Asırlar boyunca bu anlayış içinde cumhuriyet dönemine kadar gelinmiştir." dedi.

1876 Kanunu Esasisinin 11 inci maddesinde "Osmanlı Devletinin dini İslâm Dinidir. Bu esas korunmakla birlikte, Osmanlı ülkesinde maruf tüm dinlerin özgürce icrasının ve çeşitli cemaatlere tanınmış olan ayrıcalıkların kullanılmasının devletin güvencesi altında olduğu" hükmünün yer aldığını belirten Yazıcıoğlu, Cumhuriyet döneminde de laiklik ilkesinin benimsenerek Anayasada yerini aldığını söyledi.

Prof.Dr. M.Sait Yazıcıoğlu, Diyanet İşleri Reisliği'nin 3 Mart 1924 tarihinde kabul edilen bir kanunla, resmen kurulduğunu, ancak, laiklik kavramının Anayasada 1937 yılında yerini aldığını da sözlerine ekledi.

2000'li yıllardaki Diyanetin konumunun nasıl olması gerektiğini de anlatan Sait Yazıcıoğlu, 1990'lı yıllarda dinin tartışılan konular arasında yer aldığını, bunun yanında dinî kurumların da tartışma ortamının içerisinde kendisini bulduğunu belirterek, bunu önemli bulduğunu söyledi.

Bu tartışmaların Diyanet açısından ele alındığında, genellikle üç görüş etrafında odaklaştığını söyleyen Yazıcıoğlu, "Bir görüşe göre, din, mevcut sistem ve yapı içerisinde sürdürülmelidir. Bu görüşü seslendirenler, genellikle statükocu bir yaklaşıma sahip olanlardır. Diğer bir görüşe göre ise, Diyanet İşleri Başkanlığı Teşkilatının, devlet yapısı içinde tutulmakla birlikte, özel bir statüye kavuşturulmasıdır. Nihayet bir diğer görüşe göre, din işlerinin sivil toplum kuruluşları tarafından görülmesi düşüncesidir. Tabii, bu görüşlerin savunucuları, görüşlerini destekleyen argümanları da beraberinde getirirler." dedi.

Ayrıca Yazıcıoğlu Devlet yapısı içerisinde, ancak siyasî ve her türlü etkiden arındırılmış özel statüdeki bir kurumun daha iyi hizmet verebileceğini savunduğunu da sözlerine ekledi.

Avrupa Birliği bağlantılı bir değerlendirme de yapan Prof.Dr. Sait Yazıcıoğlu, "Türkiye, bu yolculuğunda bir rekabet ortamı içerisinde kendisini bulacaktır. Bu rekabet, sadece sanayide, ekonomide, teknolojiye değil, kültürel ve sosyal alanlarda da karşımıza çıkacaktır. Konuyu ilgi alanımıza çekerek, din de bu rekabet ortamından payını alacaktır." dedi.

Bu konuda neler yapılması gerektiği üzerinde de duran Yazıcıoğlu, din eğitimi konusunun önemine vurgu yaparak, "Öncelikle din hizmeti veren elemanların eğitim ve bilgi seviyeleri, bir seferberlik ruhu içerisinde ele alınıp yükseltilmedikçe, mevzuatınıza ne koyarsanız koyun, sonuç alma imkânı yoktur. Eğitim, uzun zaman isteyen, zor ve meşakkatli bir alandır. Ancak, standardı yakalamanın başka bir yolu da yoktur." dedi.

Sait Yazıcıoğlu Diyanet İşleri Başkanlığı'nın bu konuda avantajlı bir konumunun bulunduğuna da işaret etti.

Prof.Dr. Mustafa Sait Yazıcıoğlu tebliğnin sonunda, "Diyanet Teşkilatı, mevcut haliyle sadece rutin bir kısım görevleri yerine getirebilir. Ancak, küreselleşen dünyada, Avrupa Birliği kapılarına dayanan Türkiye'nin beklentilerine cevap vermek konusunda başarılı olması son derece zordur. Yeni bir yapılanmayla birlikte hizmet veren kadrolarının çağın ve Türkiye'nin memur zihniyeti içerisinde değil, yeni bir görev anlayışıyla hareket eden bir kuruma dönüşmesiyle ancak hayatiyetini devam ettirebilir. Saygınlık ve otoriteyi ancak bu üslup içerisinde yakalayabilir." dedi.

Prof.Dr. İl Han ÖZAY

Prof.Dr. İl Han Özay oturumun sonunda oturuma konuşmacı ve müzakereci olarak katılanların konuşmaları üzerinde bir değerlendirme yaparak,

kendisinin de bu konudaki görüşlerini açıkladı.

Prof.Dr. İl Han Özay Hizmetten yararlanma konusunda bazı çevrelerin, din konusunda hizmet istemedikleri için devlet tarafından desteklenmemesi fikrini savunduklarını belirterek, bunun doğru bir düşünce tarzı olmadığını, toplumun büyük bir kesiminin din hizmeti beklediğinden dolayı devletin destek olmasının gerekliliğini anlattı.

Osmanlı Devleti'nde her dinden insana müsamahalı davranıldığını o insanların haklarının korunduğunu vurgulayan Özay Osmanlı Devleti'ndeki uygulamayı laik bir yapı olarak niteli.

Din işlerinin cemaatlara ya da sivil toplum kuruluşlarına bırakmanın kötü bir çözüm olacağını belirten İl Han Özay "Bunda herkes ittifak etti. Çözümlerin en kötüsü, hiç akla gelmemesi gerekeni bu. Bunun alternatifi nedir; bunun alternatifi, bu hizmetlerin resmî bir kuruluş tarafından yürütülmesi. Bu

Prof.Dr. İl Han Özay

sivil toplum kuruluşlarına, vesaireye bırakılsın diyenler, efendim Fransa'da kamu hizmeti olarak nitelenmiyormuş din... Fransa'da kamu hizmeti olarak nitelenmesine gerek yok; çünkü, orada, o kamu hizmetini başka bir devletin görevlileri yürütüyor, Vatikan'ın görevlileri yürütüyor. O bakımdan da, devletin, onun için bir örgüt kurması ihtiyacı yok zaten." dedi.

VI. OTURUM

ÜÇÜNCÜ BİN'E GİRERKEN İSLAMİ YAŞAMAK

Üçüncü 1000'e girerken İslamî Yaşamak konulu VI. oturumun başkanlığını Prof.Dr. Ümit Meriç, Başkan Yardımcılığını Dr. Mehmet Görmez yaptı. Oturuma tebliğci olarak, Prof.Dr. Mehmet S. Aydın, Prof. Dr. Ömer Faruk Harman, Doç.Dr. Cemal Tosun, müzakereci olarak da Prof.Dr. Süleyman Hayri Bolay, ve Dr. Ahmet Kavas katıldı.

Prof.Dr. Mehmet S. Aydın

İnançtan Eyleme

Dinin insanın sadece iman ve duygu dünyasıyla ilgili olmadığını, aynı derinlikte eylem dünyasıyla da doğrudan ilgili olduğunu belirterek sözlerine başlayan Prof.Dr. Mehmet Aydın, dinin bu özelliğini bilen hiç kimse- nin inançla eylemin arasındaki organik bağa itiraz edemeyeceğini söyledi.

Dinin eylem dünyasına ve oradan hayatın bütün alanlara yayılmasını geniş bir yelpaze içinde düşünmek gerektiğini ifade eden Mehmet Aydın, "Dinin bir vicdan işi olduğunu söylerken, inancın karakter değiştirici ve kurucu gücünü merkezî konumda tutmak zorundayız." dedi.

Dinle hayat arasındaki alanın daimi olduğuna dikkat çeken Aydın, "Dinin, dindarın iç dünyasına (enfüs'e), dış dünyasına (âfâk'a) ve tarih-kültüre yönelttiği eleştiri, gelip geçici bir hadise değil, bir kurumdur. Başka bir deyişle, dinin eleştirel işlevi daimîdir. Daimîlik, insanla ilgili her şeyin sınırlı olmasından kaynaklanmaktadır. Yani insan cemiyeti, dinin eleştirisinden büsbütün uzak kalacak bir mükemmelliğe asla ulaşamayacağından dolayı, eleştiri süreklilik kazanmaktadır." dedi.

Kur'an'ın bu eleştirinin nasıl yapılmasına dair adeta bir edep çerçevesi çizdiğini ve yol gösterdiğini belirten Mehmet Aydın, eleştirinin yerine ulaşabilmesi için eleştirenin, dinî ve ahlâkî hayatında belli bir mertebeye ulaşmış olması gerektiğini söyledi.

Tebliğinde salih amel kavramına da değinen ve bunun önemine dikkat çeken Prof.Dr.Mehmet Aydın, "Amel-i sâlih, hem ferdin hem de toplumun hayatı için o kadar büyük önemi haizdir ki, vahiy,

Prof.Dr. Mehmet S. Aydın

ferdin ve toplumun muhtemel ihmallerini dikkate alarak amel- in bir kısmını, sözelimi ferdî planda namaz ve orucu, ictimai planda ise zekâtı farz kategorisine dahil etmiştir. Bu kategoriye dahil olan amellerin en önemli özelliklerinden ve beklendik ürünlerinden biri, onların mü'mini ve mü'minler topluluğunu gönüllü amellere iletmesidir." dedi.

Dinin eleştiri işlevini sürdürürken toplum hayatında, dolayısıyla, yaşanan kültür içinde adım adım

Prof.Dr. Ömer Faruk Harman

bir anlam verme ve değer koyma kaynağı olarak kendisini yerleştirdiğini ifade eden Aydın, bu alanın dinin ictimai hayat içindeki ana yurdu olduğunu belirterek, "Bu alan, tabir yerinde ise, dinin ictimai hayat içindeki ana yurdu- dur. Sözelimi, din, kültürün, özellikle bilimin merkezi konumunda olduğu teorik, yahut kognitif yanıyla da ilgilidir. Fakat bu ilgi, dinin hayatın anlamının ve değerinin düşünüldüğü, konuşulduğu, tartışıldığı ve yaşandığı yere duyulan ilgiyle mukayese edildiğinde sönük kalır. Pek çok müslüman mütefekkir göre - ki bunların başında Muhammed Abduh gelir- kognitif alanda olup biten çok az şey dini doğrudan ilgilendirir. Bu kanaati paylaşanlar, Mehmed Âkif'in ifadesini kullanarak söyleyecek olursak "alınız ilmini Garbın" demekte hiçbir sakınca görmemişlerdir." dedi.

Prof.Dr. Ömer Faruk Harman

Dinlerarası Diyalog Çalışmaları, Misyonerlik Faaliyetleri

Dinlerarası Diyalog Çalışmaları, Misyonerlik Faaliyetleri başlığı altında tebliğini sunan Prof.Dr. Ömer Faruk Harman, tebliğini; Diyalog ve Misyonerlik Kavramları, Misyonerlik ve Diyalogun Tarihçesi, Klise ve Hristiyan Olmayanlar ve Diyalog Çalışmalarına Dair Düşünceler ara başlıkları halinde anlattı.

Hristiyan Batı'da özellikle de Katolik dünyasında XX. yüzyılın ikinci yarısında başlayan ve çeşitli seviyelerde çok yönlü olarak devam eden diyalog faaliyetinin başlıca muhatabının Müslümanlar olduğunu belirten Harman, "İslam dünyası asırlardan beri, kendi dışındaki dinlere karşı, "Kilise dışında kurtuluş yoktur" prensibi ile ha-

reket eden kilisenin diğer dinlere bakışındaki nisbeten ılımlı tavrı ve diyalog çağrısıyla kendini gösteren bu yeni durumunu kuşkuyla karşılamış, diyalog faaliyetlerinin gerisinde başka niyet ve maksatlar aramıştır.. Bundan da İslam dünyası ve müslümanları mazur görmek gerekir. Çünkü tarih içinde pekçok kez düşmanca tavır ve davranışlara maruz kalmış, iyi niyeti istismar edilmiş, bu sebeple de Hristiyanların diyalog çağrılarının art niyetten uzak ve samimi olduğundan şüphe eder olmuştur.” dedi.

Ülkemizde diyalog faaliyetlerinin gerekliliğini savunanların yanında buna karşı olanların da bulunduğunu belirten Harman, “Ülkemizde Batı’nın diyalog çağrısına katılmayı İslam ve Müslümanlara bir ihanet olarak görenler de vardır. Bu sebeple diyalog faaliyetinin mahiyet ve maksadı ile Hristiyanların amacı ve Müslümanların konumu ortaya konulmalı, Müslümanların tutum ve davranışlarının nasıl olması gerektiği konusu tartışılmalıdır. Bunun için de öncelikle Diyalog ve Misyonerlik kavramlarının açıklanması, daha sonra da evrensel dinlerin bu iki kavram karşısındaki konumlarının belirlenmesi gerekmektedir.” dedi.

Diyalog ve misyonerlik kavramları üzerinde duran Harman, diyalog kavramının geniş manada farklı ırk ve kültürden insanların medeni ölçüler içerisinde konuşarak birbirlerini anlamaya çalışmalarını ifade ettiğini, dini alanda ise din içindeki grupların veya farklı dinlere mensup insanların, inanç ve düşüncelerini zorla diğerine kabul etme yoluna gitmeden birbirlerine hoşgörüyle bakabilmesi, ortak meseleler etrafında konuşabilmesi, tartışabilmesi ve işbirliği yapabilmesi anlamına geldiğini belirtti.

Misyonerlik kavramını da kısaca tarif eden Ömer Faruk Harman “Bir din veya inancı yayma anlamındaki misyonerlik genelde evrensel dinlerin özelde Hristiyanlığın bütün inanlığa yayılması faaliyetinin adıdır. Her ne kadar misyonerlik kavramı kendi inancını başkalarına tebliğ gayretini ifade ediyor ve bu anlamda evrensel dinlerin bir vasfı oluyorsa da kelime Hristiyanlığa mal olmuştur ve Hristiyanlığın yayılmacı faaliyetini ifade etmektedir.” dedi.

Diyalog çağrılarına dair düşünceler konusunda ise Ömer Faruk Harman Hristiyanların bir taraftan diyalog derken, diğer tarafından misyonerleri göndermeye ve onları desteklemeye devam ettiğini, bu durumun da diyalogun şartları ve metodu değişmiş bir misyonerlik şeklinde görülmesine yol açtığını belirterek, bu durumun Müslümanlar arasında misyonerliğin yeni bir şekli olarak görülmesine neden olduğunu söyledi.

Diyalogda sadece hoşgörü ve sevgi gibi konuların değil, her dinin olduğu gibi ortaya konması gerektiğini belirten Harman, “Önce her dinin iç diyalogu gerçekleştirilmeli ve diyalog eşit şartlarda ve eşit zeminlerde olmalıdır. Ayrıca diyalog sözde kalmamalı, fiiliyata geçirilmelidir. Kendisinden taviz vermeden, karşıyı kendi dinine çekmeden gerçeği ortaya koymalıdır. Diyalog resmi bir politika çerçevesinde ve belirli bir kurumca yürütülmelidir. Diyalogda asıl hedef karşı tarafı bilgilendirmedir. Diyaloga taraf olanların hedefi karşı tarafa kendileri ile bilgi vermek ve böylece tarafların birbirlerini daha iyi tanımalarını sağlamak olmalıdır.” dedi.

Prof.Dr. Ömer Faruk Harman tebliğinin sonunda Kur’an-ı Kerim’in diyaloga olabildiğince açık olduğunu da belirtti.

Doç.Dr. Cemal Tosun

Doç.Dr. Cemal TOSUN

Üçüncü 1000 Yıla Girerken Din Eğitimi ve Öğretimi

Doç.Dr. Cemal Tosun Üçüncü 1000 Yıla Girerken Din Eğitimi ve Öğretimi başlıklı tebliğini; Üçüncü bin yıla girerken din eğitimi ve öğretimini ilgilendiren önemli boyutlar nelerdir? Nerede din eğitimi? Niçin din eğitimi? ve Nasıl bir din eğitimi? başlıkları altında sundu.

Tebliğinin genelinde bu soruları geniş bir şekilde açıklayan Cemal Tosun, tebliğinin sonunda bu sorulara özetle şu şekilde açıklık getirdi:

1. Üçüncü bin yılın başları dine dönüş sürecinin karmaşıklığını yaşamaya aday görünmektedir. Bu karmaşıklığın giderilmesinde din eğitime önemli görevler düşmektedir. Bu görevlerin yerine getirilebilmesinde din eğitime önemli görevler düşmektedir. Bu görevlerin yerine getirilebilmesi için geleneksel din eğitim tecrübemiz yeterli olamayacaktır. Meselelerin bilimsel olarak ele alınması ve din eğitimi alanında bilimsel bilgi üretilmesi gerekmektedir.

2. Okul din eğitime gereken önemi vermek gereklidir. Ancak, okul tek başına bu problemin altından kalkmaya yetmeyecektir. Bunun için, din eğitiminin okul başta olmak üzere hayat boyu eğitim çerçevesinde düşünülmelidir.

3. Din eğitiminin amacı sadece imanlı kişiler yetiştirmek olmamalıdır. Çünkü, okul ve toplum içerisinde iman arayanların yanında dini meselelere kayıtsız kalanlar, karşı çıkanlar vardır. Din eğitimi bunların hepsini kucaklamalıdır. Bunda amaç, din konusunda bi-

reysel, toplumsal, kültürel ve evrensel anlamlarda doğru bilişsel, duyuşsal ve becerisel davranışların kazandırılması olmalıdır.

4. Din eğitimi devlet, rejim, toplumsal ve kültürel yapı ve ihtiyaçlar, uluslararası konum göz önüne alınarak planlanmalı ve programlanmalıdır. Bu anlamda, çeşitli mezheplerin yok sayılması meselesi üzerinde bilimsel anlamda düşünülmelidir. Ayrıca, okul türlerine göre bir din eğitimi geliştirilmelidir.

zimle kurulamayışından kaynaklandığını ifade etti.

Diyalogdan korkulmaması gerektiğini söyleyen ve bu konudaki tecrübelerini anlatan Prof.Dr. Mehmet Aydın, "Hakikaten eğer insanınıza güveniyorsanız, bu diyalogların amacı, bilen birisi varsa gitsin İslâm'ı anlatsın ve Hristiyanlardan da Hristiyanlığı öğrensin. Bunun ne zararı var? Yani, o dinî öğrenelim; ama, kendi dinimizi bir de biz anlatalım. Efendim, onlar bizden iyi biliyorlar... Yahu, biliyorlar; ama o oryantalizm çerçevesi. Bir de benim gibi, içinden gelen, onu yaşayan birinden dinlesinler. O bakımdan, bunun çok yararı oluyor." dedi.

Diyalog toplantılarında teolojiye çok yer verilmediğini daha çok uluslar arası ilişkilerin tartışıldığını belirten Aydın, "Burada, uluslar arası ilişkiler yapılıyor, burada uluslar arası siyaset yapılıyor, burada Birleşmiş Milletler var, burada UNESCO var. Öyle, zannedildiği gibi, mollalar bir araya geliyorlar, İsa da İsa, Musa da Musa... yok öyle bir şey, hakikaten yok." dedi.

Küreselleşen dünyada kendimizi anlatmanın en iyi yollarından birinin diyalog olduğunu ifade eden Prof.Dr.Mehmet Aydın, "Oralarda bizim insanlarımızın olması lazım, gençlerin olması lazım, onları yetiştirmemiz lazım, teşvik etmemiz lazım, gitmeleri lazım. Öbür türlü, bu küreselleşen dedikleri dünyada, biz kendimizi nasıl anlatacağız, nasıl koruyacağız? Bu bir tecrübe meselesi, kitap okumakla olmuyor. Gireceksiniz, Amerikan pragmatizminde olduğu gibi, hayatı hayatın içinde öğreneceksiniz. Orada göreceksiniz, insanlar ne yapıyor ne ediyor..." dedi.

Yüz yüze insanların birbirlerine kötülük yapamayacağını belirten Aydın, "İnsanlar gözünüzün içi-

DEĞERLENDİRME OTURUMU

Prof. Dr. Mehmet Aydın

Değerlendirmesine diyalog konusunu ele alarak başlayan Prof.Dr. Mehmet Aydın, diyalogun lüzumu üzerinde durdu. Diyalogun espirisinin insanların birbirini daha yakından tanımak olduğunu vurgulayan Aydın, diyalogdan kastedilenin; gel sen bana dinini anlat, öğreneyim, ben sana dinimi anlatayım öğren çerçevesi olduğunu söyledi.

Bu amaçla düzenlenen toplantılarda bir çok yanlışın düzeltilileceğini belirten Mehmet Aydın, İslâmiyet'le ilgili Batıdaki yanlış anlamaların çoğunun diyalogun bi-

Prof.Dr. Mehmet S. Aydın

ne baka baka size pek kötülük yapmazlar, arkanızdan yaparlar. Orada olursanız, dininizi de zaten dinlemek zorundalar, dininizi de öğrenmek zorundalar. Yeter ki, siz, oraya, adam gibi adam gönderin. Kendi kültürünü, kendi inancını, onların anlayabileceği bir çerçeve ve terminoloji içinde anlatabilen bir adam gönderin, gerisinden korkmayın.” dedi.

Prof.Dr. Hayrettin Karaman

Değerlendirmesine Nevzat Kösoğlu'nun tebliğinde bahsettiği gerilim konusunu ele alarak başlayan Prof.Dr. Hayrettin Karaman, “Nevzat Kösoğlu Bey, İslâm Medeniyetini kuran ve yaşatan, koruyan gerilimlerden bahsetti. Tam da Türk olmayan Müslüman unsurlarda bu gerilimin gevşediği bir dönemde, Türklerin tarihi rollerini üstlendiklerini söyledi. Buna katılıyorum. İşte o Türklerle, o taze imanın heyecanını veren ve o gerilimi yaratan unsurlardan bir tanesi de Peygamber sevgisidir.” dedi.

Türk milletinin Kur'an sevgisinin, Allah sevgisinin, Peygamber sevgisinin çok büyük olduğunu belirten Karaman, Türk milletinin sadece avamı, nası değil, en büyük mütefekkirleri, şairleri ve şeyhülislamlarının Hz.Peygambere aşık olduklarını söyledi.

Bu konuyu örnekleriyle açıklayan ve bu sevgiden hiç bir zaman zarar görmediğimizi belirten Hayrettin Karaman, Peygamber'i aşırı derecede sevmekten dolayı bir zarara uğramadığımızı ve akidemizde bir bozukluk meydana gelmediğini vurguladı.

Tarihte İslâm'a bakıldığında onun sicilinde bir kara leke olmadığını, bir olumsuz taraf olmadığını rahatlıkla söylenebileceğine işaret eden Hayrettin Karaman,

“İslâm'ı bir teorik zeminde, İslâm nedir, bizden önce gelenek, geleneksel diye hep söylenen, bizden önceki ulema İslâm'ı nasıl anlamış, tasavvufuyla, felsefesiyle, kelamı ve fıkhiyla, bu bilgi alanlarında İslâm'ı nasıl anlamışlar diye baktığımızda, sonra da nasıl yaşanmış?.. Bu anlayış ve bu yaşantı, ümmete ne getirmiş, ne götürmüştü; yani, lehlerinde mi olmuş, aleyhlerinde mi? Nereden Müslüman olduk, bu kadere şöyle olsun mu demişler diye bakıldığında, en azından şu kaydı koyarak –kendi bulundukları dünya şartlarında- İslâm'ı doğru anlamışlar. O halde, geleceği değerlendirirken, bir anakronizme düşerek, onları önce çağıma getirip, neden şöyle yapmadılar, neden böyle yapmadılar şeklinde bir analize tabi tutmak haksızlık olur.” dedi.

İslâm kültür ve medeniyeti, tarihi, ona paralel başka dinlerin, o dinlere bağlı başka kültürlerle ve medeniyetlerle mukayese edildiğinde bu dine dayalı kültür ve medeniyetin tarihinde başka kültür ve medeniyetlerden sureti katiyede geri olmadığı, hatta onlardan çok daha ileri olduğunu ifade eden Prof.Dr.Hayrettin Karaman, “Zaten, bunu sadece biz ifade etmiyoruz, Batıdan bakarak İslâm tarihini inceleyenler, en azından 16 ncı Yüzyıla kadar dünyada hakim kültürün İslâm kültür ve medeniyeti olduğunu ifade ediyorlar.” dedi.

Bugün bir hakim kültürün varlığına ve herkesin ondan ölçü aldığına dikkat çeken Karaman, “En azından, 16 ncı Yüzyıla kadar, dünya, ölçüsünü, yani kemalin, güzelliğin, doğruluğun, kültürün, medeniyetin ölçüsünü İslâm'dan alıyorlardı. O halde, biz, tarihimize de iftihar etmeliyiz.” dedi.

Belli bir dönemden sonra İslâm dinine mensup olanların geri kal-

Prof.Dr. Hayrettin Karaman

masındaki kusurun kendilerinde aramaları gerektiğini, ileri gidenlerin de geri kalanların da hayatında dün olduğu gibi bugün de din olduğuna işaret eden Karaman, “Yeni bir din de gelmedi, o din var onların hayatında; ama, o dine, o dinle alakalı farklı yorumlar, farklı tavır alışlar var ve bunlarla birlikte, onlar ileri giderken eğer biz, bizi onlardan üstün kılan bu fonksiyonu ifa etmiş olan bir din değişmediği, elimizden gitmediği, kaybolmadığı halde geri kalmışsak, herhalde insaflı düşünersek, kusuru kendimizde aramamız gerekir.” dedi.

Fert olarak da, cemiyet olarak da, insanın dinsiz olamayacağını belirten Hayrettin Karaman, “Öyleyse, bundan sonraki 1000 yılda da insanların dinî olacaktır ya da insanların hayatında din olacaktır. İnsanların hayatında din olacaksa, İslâm da olacaktır.” dedi.

Müslümanların Din olacaksa bütün dünya Müslüman olsun, dünya Türklerin ya da Müslümanların dünyası olsun, İslâm'ın dünyası olsun gibi

bir davanın peşinde olmayacağını ifade eden Prof.Dr. Hayrettin Karaman, "Müslümanlar, kendileri, bulundukları yerde Müslümanca yaşamak, bir de Allah'ın rahmeti, Allah'ın kullarının sevgisinin bir hayat, bir yaşama kılavuzu mahiyetinde olan Kur'an'ı, İslâm'ı tebliğ etmek isterler. Bu kadar. Tebliğ ederler ve tebliğ özgürlüğü isterler. Müslümanların talip olduğu şey, tebliğ özgürlüğüdür." dedi.

Prof.Dr. Süleyman Hayri BOLAY

Kutlu Doğum Haftasının 12 senedir bütün dünyada gördüğü büyük rağbetten dolayı çok memnuniyet duyduğunu ifade ederek sözlerine başlayan Prof.Dr.Süleyman Hayri Bolay, "Bilhassa, böyle sempozyumlar tertip ettikçe, böyle ilmi toplantıları, memleketin meselelerini görüşüp az çok çözüme ulaştırmaya çalışan toplantıları yapmayı, gerçekleştirmeyi, hatta onları kitap halinde yayınlamayı bize nasip ettiği için Allah'a şükrediyorum." dedi.

Ülkemizde ilmi zihniyetin yeterince gelişmediğine ve zayıflığına işaret eden Bolay, "Türkiye'de, ilmi zihniyet çok zayıf, üniversitelerde zayıf, siyasî partilerde zayıf, aydınlar arasında zayıf. İlmi zihniyeti benimseyemediğimiz için bütün bunlar oluyor gibi geliyor bana. Çünkü, demokrasiyi isteyen Marksist de, Ateist de veya Şeriatçı da bilmem ne de birinci derecede kendisi için istiyor. Üniversite rektörü, dekanı, bölüm başkanı veya ona benzer birtakım kuruluşlarda sendika başkanı falan, kendisine muhalif istemiyor. Bu ne; birinci derecede ilmi zihniyetin olmamasından. Kendisi başkalarını çatır ça-

Prof.Dr. Süleyman Hayri Bolay

tır tenkit ediyor, kendilerine en küçük bir tenkit yöneltildiği zaman kıyameti koparıyorlar." dedi.

Gazetenin, derginin olmadığı zamanda bile Osmanlı'da fikir münakaşalarının yapıldığını belirten Süleyman Hayri Bolay, sözlerini şöyle sürdürdü: "Osmanlı'da, vesairede falan, karşılıklı yazışmayla tenkit yapılıyordu, o zaman gazete vesaire yoktu, risalelerle kavgaya yapılıyordu, fikir kavgası yapılıyordu. Evvela bunun yerleşmesi lazım.

Mehmet Akif diyor ki;
"Müslümanlık nerede, bizden geçmiş insanlık bile;

Alem aldatmaksa maksat, aldanana yok nafile,

Kaç hakiki Müslüman gördünse hep makberdedir,

Müslümanlık bilmem amma, galiba göklerde dir."

Müslümanlığın, bundan 80 sene evvel göklere çekildiğini düşünmüş. İlimin de yavaş yavaş çekildiğini düşünmeye başlayacağız galiba bu gidişle. İlim adamları başta olmak üzere. Çünkü, şu sırada salonda sağ olun epeyce dinleyici var, ama açılıştaki veya daha sonraki zamanlarda, şimdi bulunan misafirlerin üçte biri kadar yoktu. Halbuki, biz 2 500 kişiye davetiye gönderiyoruz, bunların çoğu ilim adamı. Ama, gelip, bir saatliğine, iki saatliğine, yarım günlüğüne buraya vakit ayırmıyorlar. Niye; ilmi zihniyetten uzak oldukları için diyorum. Hepimizde var.

Demek ki, Mehmet Aydın'ı fanilikle itham eden, falanı kafirlikle itham eden, falanı dinden çıkarmakla itham ederek kendisini meşrulaştırmaya, kendisini hakiki Müslüman kabul ettirmeye çalışan kimsenin zihniyeti yanlıştır. Birinci derecede, demek ki, ilmi zihniyeti yerleştirebilmemiz lazım.

Prof.Dr. Mustafa UZUNPOSTALCI

Her yıl gelişini sevinçle karşıladığımız Ramazan ayını bu yıl bir başka duygu ile karşıladık; sevdiğimiz, kendisinden daha uzun yıllar hizmet beklediğimiz, her zaman, herkese severek hizmet veren ve asla yorulmayan, hareketli bir şahsiyeti, candan bir dostu kaybetmenin üzüntüsüyle dolduğumuz bir günün akşamında kıldığımız teravihle, buruk bir acı ve ıstırapla karşıladık Ramazanı. İlk günkü orucumuz sadece yeme içmeyi terkettiğimiz bir oruç değil, aynı zamanda konuşmayı da terkederek gönlümüzü Allah'ın rahmetine açıp sustuğumuz, göz yaşlarımızı içimize akıttığımız, bir taraftan "işte ey Rabbim 'kim Ramazan ayına ulaşırsa o ayda oruç tutsun' emrine uyarak oruç tutuyor, bir taraftan da "ircii" emrine uyan kardeşimizi gitmesi gereken yere ulaştırabilmek için çabalıyor ve kendisine rahmetler niyaz ediyoruz", diyerek her şeyimizle Allah'a yöneldiğimiz bir oruç oldu. Bu sebeple eminim ki, hem tutan, hem de bir an önce Allah'ına kavuşsun diye çabalanan kimse için bir rahmet olarak başladı oruç ve oruç ayı Ramazan. Çünkü Ankara, İstanbul, İzmir başta olmak üzere yakın, uzak; büyük, küçük il, ilçe ve köylerden koşup gelerek, cenaze namazını kılabilmek için Hacı Veyiszade Camii'nde toplanan, cami ve avlusunu dolduran müslümanların tek dilekleri, Allah'ın rahmetinin, üzerine namaz kıldıkları hocaları, dost, arkadaş, kardeş, akraba, zaman zaman televizyonlarda kendi düşüncülerini seslendirdiği için bir yakın ve din kardeşi olarak gördükleri sevilen şahsiyet Ahmet Gürtaş'ın üzerine olmasıydı. Bununla da yetinmeyip Allah'ın indirdiği rahmetinin sardığına inandıkları cesedini bir emanet olarak kucaklayıp kabrine konulmak üzere anayurdu, baba ocağı Doğanbey'e kadar götürmeyi de ihmal etmediler. Sonra da her biri oruçlu ağız, yaş dolu nemli bir göz, titreyen dudak ve incelmış ruh ve göntülle Allah'ın rahmetine sarıp emaneti yerine teslim ettiklerine inanarak, ama yine de seni hiç unutmayaçağımız anlamında göntüllerinden bir parçayı orada bırakarak, görevlerini yapmış insanların huzuruyla sessizce geldikleri yerlere döndüler. Sanki havalarda bunun gerçekleşmesini sağlamak için her yılkinden farklı idi. Kar, kış, soğuk yerine güneşli, ılık, insanın içini ısıtan, bu aylarda hiç de görül-

Sevilen Şahsiyet Ahmet Gürtaş'ın Ardından...

meyen ve beklenmeyen bir havada kendisini toprağa verdi uzaktan ve yakından gelenler. Ama eminim ki, istekli, azim ve kararlı bu topluluk hava farklı da olsa, yollar tehlike de arzetsen yine aynı şeyi yapacaklardı.

Peki kimdi Ahmet Gürtaş?

Ahmet Gürtaş, 1940 yılında Konya'nın Beyşehir ilçesi Doğanbey kasabasında doğdu. Altı çocuklu (4 kız, 2 erkek) bir ailenin en küçük çocuğu idi. Aile Doğanbey'in geniş bir sülalesi olan "Ağilloğulları"na mensuptur. Fakat dedesinden itibaren aile "Hereliogulları" lakabıyla anılmaya başlamıştır. Bu kelimenin "hâre"den bozulmuş olduğu muhakkaktır. Hâre de bir dokuma çeşidi. Doğanbey'de de dokumacılık yaygın olduğuna göre, muhtemelen dede hâreli dokuma üretiyordu.

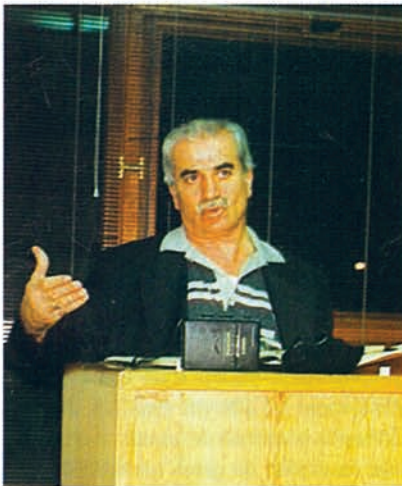
İlkokulu doğduğu yer olan Doğanbey'de okudu Ahmet ve 1952 yılında bitirdi. Bu yıl aynı zamanda beşinci sınıfta iken başladığı hafızlığını da bitirdiği yıldır. Hafızlık hocası ise, elif cüzünden başlayarak

Kur'an okumasını da kendisinden öğrendiği, aynı nahiyeden merhum Hâfız Osman Şişman Efendidir. Hafızlığını bitirdikten sonra 1953 yılında İzmir Kestane Pazarı Camii Külliyesi'nde yer alan Kur'an Kursu'na gitti ve dini öğrenimine burada başladı. Bu yıl İzmir İmam Hatip Okulu'na kaydoldu ve üçüncü sınıfa kadar burada okudu. 1955-56 öğretim yılında ise Konya İmam-Hatip Okulu'na nakletti. Böylece üçüncü sınıftan itibaren mezun olduğu 1960 yılına kadar Konya İmam-Hatip Okulu'nda okudu ve orta öğrenimini burada tamamladı.

İmam-Hatip Okulu'nda okuduğu sırada okulda verilen derslerle yetinmeyip özel olarak ders okumaya da başladı. Başarılı bir öğrenci olması, onun özel ders okumasını da kolaylaştırdı. İyi yetişmiş üst sınıf öğrencilerinden olup halen öğretim üyesi Prof.Dr. Hayrettin Karaman, Ahmet'in o yıllarda kendisinden özel okuduğu hocalarındandır. Bununla birlikte O özel yatılı olarak kaldığı pansiyonda belletici hoca olan merhum İbrahim Atay ile merhum Abdülmecid Ünlülük ve merhum Haciveyiszade Mustafa Kurucu Hoca Efendilerden de özel olarak Arapça, Fıkıh ve Hadis dersleri okumuştur. Diğer bir ifadeyle kendisinde büyük bir kabiliyet gören, bu zeki ve çalışkan öğrenciyi özel ders okutarak hocaları yönlendirmiş ve onun yetişmesinde büyük pay sahibi olmuşlardır.

İmam-Hatip Okulunda okuduğu yıllarda Ahmet Gürtaş Altınçeşme Mücellid Mescidi ve Kırkbirevler Yeşil Camide imamlık da yapmıştır. Bütün bu çalışmalarını kendisinin ileride iyi ve başarılı bir meslek hayatı geçirmesinde önemli rol oynamıştır.

İmam Hatip Okulundan mezun olunca aynı yıl (1960) İstanbul Yüksek İslam Enstitüsüne girmiş olan Ahmet Gürtaş burada da faal ve başarılı bir tahsil dönemi geçir-

Ahmet Gürtaş

dikten sonra 1964 yılında Enstitüden mezun olmuştur. Öğrenciliği devam ederken, orta öğreniminde olduğu gibi, bir taraftan da Ortaköy'de bulunan ve şimdi Boğaz köprüsünün ayakları altında kalan Cavitağa Camii'nde imamlık yapmıştır. Aynı zamanda okulda Talebe Derneği başkanlığını üstlenmiştir. Yüksek İslam Enstitüsü Talebe Derneği başkanlığı yaptığı sırada bir çok sosyal ve kültürel faaliyette bulunmuş; bir ilkokulun çatı katında bulunan Yüksek İslam Enstitüsünün adı ve şanına uygun ve kalıcı bir yere taşınması için gerekli çabayı göstermiş olmasına ve Boğaziçi dahil, pek çok semtte uygun bazı yerler de tesbit etmiş bulunmasına rağmen ilgilileri bu konuda ikna edememiş, ilgililer bugün Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nin bulunduğu yeri tensip etmiş ve buraya binanın yapılmasını uygun bulmuşlardır.

1964 yılında Yüksek İslam Enstitüsünden mezun olunca evlenmiş ve bu evliliğinden biri kız üç çocuğu olmuştur.

Mezuniyetinden sonra Balıkesir İmam Hatip Okulu meslek dersleri öğretmenliğine tayin edilmiş ve iki yıl burada öğretmenlik ve bir süre de müdür yardımcılığı yapmıştır. 1966-67 ders yılı başında Milli Eğitim Bakanlığınca açılan imtihanında Prof.Dr. Ahmet Ateş, Prof.Dr. Tahsin Yazıcı ile Doç.Dr. M. Nihat Çetin'den oluşan jüri tarafından yapılan mülakat sonucunda başarılı görülerek Konya Yüksel İslam Enstitüsü Arap Dili ve Edebiyatı öğretmenliğine stajyer olarak tayin edilmiştir. O dönemde doçent olan merhum Prof.Dr. M.Nihat Çetin'in yönetiminde hazırladığı "Konya Yusuf Ağa Kitaplığında Arapça ile İlgili Yazmalar" konulu tez çalışmasında başarılı görüldüğü için de 1969 yılında, bu defa aynı enstitüye asaleten öğretim üyesi olarak tayin edilmiştir.

Balıkesir'de yaptığı öğretmenliğinin ilk yıllarında olduğu gibi mesleğini daima tam bir ciddiyet içinde sürdüren Ahmet Gürtaş, öğrencilerin iyi yetişmesi gerektiğine inanmış ve bu konuda üzerine düşeni fazlasıyla yapmaktan çekinmemiştir. Özel kurslar yaparak ders saatlerinin dışında da mesaisini sürdürmüştür. Bunun neticesinde onun öğrencileri, başka Arapça hocalarının ders verdiği aynı sınıfın diğer şubelerinde okuyan öğrencilerin, kendileri kadar çalışmadıkları halde kolay sınıf geçtiklerini, buna mukabil daha çok çalıştıkları halde kendilerinin onlar kadar kolay sınıf geç-

mediklerini görünce zaman zaman "bizim talihsizliğimiz bu şubede olmak mı?" serzenişinde bulunmuşlardır. Fakat aynı öğrenciler mezun olup görevde daha başarılı olduklarını gördükleri zaman da Ahmet Gürtaş'ın öğrencileri olup, Arapçayı ondan okumuş olmakla iftihar ettiklerini söylemişlerdir.

Herhangi bir yabancı ülkeye gitmeden, memleketinde ve Türk hocalardan Arapçayı öğrenen, sağlam bir gramer bilgisine sahip olan Ahmet Gürtaş, öğrencilerini de aynı şekilde yetiştirmeleri için yönlendirmiş, onları iknaya çalışmış ve bu hususta onlara iyi bir rehberlik yapmıştır. Bu konuda hiçbir fedakarlıktan çekinmemiş ve hiçbir karşılık beklemeden ders dışında da düzenli kurslar tertip etmiştir.

O, öğrencilerinin Arapçayı öğrenmelerini sağlamak ve yanlış öğrenmelerini önlemek için Arapça dilbilgisi (sarf ve nahiv) üzerinde çok dururdu. Öğrencileri de bu sebeple hocalarından gördükleri şekilde, cümlelerin l'rabını (dilbilgisi analizi) en ince noktalarına kadar yaparak cümleyi çözme-ye çalışırlardı. İşte bu ciddiyet Ahmet Gürtaş hakkında şöyle tatlı bir latifeyle de sebep olmuştur. O'nun öğrencilerinden biri ölür ve kabre konur. Kendisine münker-nekir melekleri gelip imanı hakkında "Men Rabbüke ve Ma Dinüke? (Rabbim kim ve dinin nedir?)" diyerek soru sorunca, ölü cevap olarak "Rabbim Allah, dinim İslam" diyecek yerde, hocasının o kadar tesirinde kalmıştır ki, kendisinden bu cümlelerin irabı soruluyor zannederek hemen cümleyi "men" soru ismi olup mukaddem haberdar... şeklinde l'rab yapmaya başlayınca melekler "Sen Arapçayı Ahmet Gürtaş'tan mı okudun?" diye sorarlar, o da "evet" deyince melekler "tamam, geç öyleyse" diyerek, ona başka bir şey sormazlar.

1972 yılında asker olan Gürtaş, Polatlı Topçu ve Füze Okulu'nda yedek subay olarak yaptığı askerliğini; 1974 yılında tamamladı. Askerlikten sonra tekrar eski görevine döndü. 1980 yılında da Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu üyeliğine atandı. Altı ay kadar bu görevde bulunduktan sonra da tekrar öğretmenliğine döndü. 1982 yılında Diyanet İşleri Başkan Yardımcılığına naklen tayin edildi. 1984 yılına kadar bu görevini sürdürdü. Ahmet Gürtaş bu görevinde de başarılı olmuş, teşkilat tarafından da gerek hareketliliği, gerek iş bitiriciliği takdir edilmiş ve herkesin

sempatisini kazanmıştır. Topluma mal olmuş bir yönetici olma özelliğini kazandığı bu dönemde ikinci bir evlilik yapmıştır. Bu evliliğinden de biri kız iki çocuğu olmuştur.

Bu olaydan sonra görevinden ayrılma zorunluluğunu hisseden Ahmet Gürtaş Şubat 1984'te bu görevinden istifa ederek ayrılmış, daha sonra da emekli olmuştur.

Türkiye Diyanet Vakfı, hazırlık çalışmalarını başlattığı İslam Ansiklopedisi'nin neşrinin gerçekleştirilmesi için, isabetli bir kararlar, Ahmet Gürtaş'ı aynı yıl Ansiklopedinin Genel Müdürlüğü'ne getirdi. Burada da köklü bir çalışma başlatıp kütüphane başta olmak üzere gerek madde tesbiti ve gerek bilgisayar ve yazar kadrosu... gibi alt yapı çalışmalarını gerçekleştiren ve konuyu efkâr-ı umumiyyeye mal eden Gürtaş Ansiklopedinin birinci cildini neşre hazır hale getirdi. Buradaki dört buçuk yıllık çalışmadan sonra adı geçen vakıf tarafından İslam Ansiklopedisinin yönetim statüsü değiştirilince buradan da ayrılmak durumunda kaldı. Ağustos 1988'de bu görevini bıraktı.

1989 nisan ayında ise emekliliğini iptal ettirerek Devlet Bakanlığında müşavir olarak yeniden çalışmaya başladı. Bu çalışmasını, aynı yıl ekim ayında Selçuk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi tarafından açılan Arapça Öğretim Görevliliği imtihanında başarılı olup, üniversite öğretim elemanlığına dönerek devam ettirdi. Böylece artık o esas mesleğine tekrar dönmüş, Arap Dili ve Belagati Öğretim Görevlisi olmuştu. Bundan böyle onbeş yıl kadar sürdürdüğü Yüksek İslam Enstitüsü hocalığını aynı kurumun devamı olan İlahiyat Fakültesi hocalığı ile sürdürmek kararında idi. Nitekim 1991 yılında aynı üniversitenin Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde öğrenci olarak doktora çalışmasına başladı. Bu arada Devlet Bakanlığındaki müşavirlik görevini 1993 yılına kadar sürdürdü.

1991 yılından itibaren bu hizmetlerine bir yenisini daha ekledi: Diyanet İşleri Başkanlığına bağlı olarak açılan Konya Selçuk Eğitim Merkezi'nde Arap Dili ve Edebiyatı dersleri okutmaya başladı. Burada Arapça nahiv, belagat okuttu ve metin tercümeleleri tekniği üzerinde durdu. Bu görevini vefatına kadar da aksakmadan sürdürdü.

Müşavirlikten ayrıldıktan sonra da 1993 yılından itibaren Türkiye Diyanet Vakfı Yayın Danışma Kurulu üyeliği görevini üstlendi. Bu görevini de vefatına kadar devam ettirdi.

"Atatürk ve Din Eğitimi" konusunda hazırladığı tez çalışmasını 1994 yılında tamamlamaya Din Eğitimi Bilim Dalında "doktor" ünvanını aldı. Bu çalışması gerek din eğitimi ve gerek din hizmetleri alanlarında konuya farklı bir yaklaşımı temsil etmekte ve müsbet yönde katkı sağlamaktadır.

Aslında doktor ünvanı Onun için çok geç kalmış bir ünvanıdır. O bu ünvanı çoktan hak etmişti. Ne var ki, O bir taraftan memleketimizdeki din eğitim ve öğretiminin, özellikle de, İmam Hatip Liseleri ve Yüksek İslam Enstitülerinin zaman zaman ortaya çıkan, ders programlarının düzenlenmesinden, kapatılmalarını isteyen karşı düşüncelere kadar, her türlü problemlerinin halli için yaptığı fedakarane ve genç nesillerin örnek alınması gereken çalışmaları sebebiyle kendisini unuttu. Ünvan alma gayreti göstermedi. O her yaptığı çalışmada, gerekli yerlerle temas kurmada "umudumuz kalacağına emeğimiz kalsın" düşüncesinden hareket ederdi. Yaptığı teşebbüslerin akim kaldığını söylemek de hemen hemen imkansızdı. Çünkü O hep doğru ve haklı şeylerin peşinde ve hak edilenin alınması arzu ve emelindeydi.

1969 yılından sonra yapılan bütün Milli Eğitim Şuralarına (sanıyorum ikisi hariç) üye olarak katılmıştı. Her yerde ve her zaman olduğu gibi bu şuralarda da, başta din eğitimi (İmam Hatip Okulları ve Yüksek İslam Enstitüleri) olmak üzere milli eğitimimize katkı sağlamak için var gücüyle çalıştı.

O memleketimizde gelişen siyasi olayları ve bu olayların partiler eliyle organize ediliyor olmasını bir vakia olarak kabul etmekle birlikte, gerek İmam Hatip Liseleri, gerek Yüksek İslam Enstitüleri öğrencilerinin bu olayların içinde yer almaları gerektiğini her zeminde dile getiriyor, olayların içine çekmeye çalışan kişilere de bunun sebeplerini ve katıldıkları takdirde muhtemel zararlarını izaha çalışıyordu. Son yıllarda İmam Hatip Liseleri ile Kur'an Kurslarının siyasete kurban edilmesine de son derece üzülmüş, pek çok ilmi toplantıda konu ile ilgili tebliğler sunmuş, yetkili kimselerle bizat görüşmenin yanında, gerekli uyarılarda bulunmak üzere, gerçeği anlatan bilgileri parti genel başkanlarına rapor halinde sunmayı da ihmal etmemişti. Zaten din eğitimi ağırlıklı olmak üzere milli eğitimle ilgili görüşlerini ilmi toplantılarda ve verdi-

ği konferanslarda sunmak öteden beri mutadi idi.

Doktorasını tamamladıktan sonra aynı yıl (1994) aynı fakültenin Arap Dili ve Belagatı Ana Bilim Dalına yardımcı doçent olarak dayın edildi.

Bu görevi sürdürmekte iken bazı arkadaş ve dostlarının teşviki üzerine 1999 yılı nisan ayında yapılan genel seçimlerde Konya Milletvekili adayı olarak M.H.P.'den seçime katıldı. Seçime katılmaya geç karar vermesi, parti teşkilatının kendisini yeterince tanımaması ve üstelik partinin kendi içinde önseçim yaparak sıralamayı bu şekilde belirlemesi ve Genel Merkezin üst sıralarda bir de kontenjan kullanması, Onu aday listesinde altıncı sıraya indirdi. Buna rağmen samimiyetle partinin başarısı için çalıştı. Eminim ki, aynı partili olmayan bir çok seçmen Onu görüp tanıdıktan sonra seçilebilmesi için Ona oy kullandı. Fakat seçilemedi. Seçim sonucunda öğretim üyeliği görevine tekrar döndü. Seçilseydi ilgi ve ihtisas alanı olan eğitim, özellikle din eğitimi alanında, hem parti fikriyatına, hem memleketeye faydalı olacak müsbet katkılarda bulunacaktı. Nitekim durumun böyle olacağı, seçilememiş olmasına rağmen, daha hükümet kurulmadan önce parti genel başkanına sunduğu, rapordan da anlaşılmaktadır.

Verdiği raporlarda yer alan, yerine getirilse faydalı olacağına inandığı düşüncelerinin ve görüşlerinin aksinin tecelli edip Meclisten farklı karar çıkması, Onu son derece üzmüştü. Fakat her zaman olduğu gibi ümidini kaybetmedi. Çünkü O yıllarca böyle şeylerle karşılaşmıştı. O her olmaz, kabul edilemez durumlar ortaya çıktıkça olması gerekeni düşünür, belirler ve kabul ettirebilmek için yeni hareket tarzları geliştirirdi. O bir cemiyetçi idi. İstanbul Yüksek İslam Enstitüsü Talebe Cemiyeti başkanlığından sonra bulunduğu Balıkesir, Konya, Ankara gibi görev yerlerinde kendi hizmet alanına yardımcı olacak hayır ve kültür dernek ve vakıflarının ya kurucusu olmuş veya faal olarak yönetimine katılmıştır. Nitekim bugün Konyamızda en eski ve güçlü bir hayır kuruluşu olan Türk Anadolu Vakfının kurucusu ve ölmeden önce Ankara'da bulunan Türkiye İlahiyat Tedrisatına Yardım Eden Dernekler Federasyonu'nun da başkanı idi.

Türkiye'de din eğitiminin geçmişine ağlamak yerine geleceği konusunda kafa yo-

rup fikir üreten Ahmet Gürtaş, son zamanlarda, adı geçen federasyon başkanı olarak, 45 sayfalık din eğitiminin gereği, hukuki ve kanuni dayanakları ve verilmesi gereken biçimi üzerinde bir rapor hazırlamıştı. Ömrü vefa etseydi, hastaneye yattığı günlerde, bu raporu konunun uzmanlarının tartışmasına açacaktı.

Ahmet Gürtaş, gerçekte yıllardan beri hak etmiş bulunduğu akademik kariyerini tamamlamak niyetiyle 1999 yılında doçentlik sınavına müracaat etmişti. 7 Kasım 1999 günü İzmir'de yapılan sınavda sunduğu ilmi çalışmalarında yeterli, sözlü sınavda da başarılı bulunarak (Prof.Dr. Muharrem Çelebi, Prof.Dr. Hüseyin Tural, Prof.Dr. Hulusi Kılıç, Prof.Dr. Erol Ayyıldız ve Prof.Dr. Süleyman Tülüci'den oluşan jüri tarafından) kendisine "Doçent" ünvanı verilmesine karar verildi. Bu ünvanı aldıktan onbeş gün sonra hastalandı. Tetkik için yattığı Selçuk Üniversitesi Hastanesi'nde ameliyat edildi, fakat iyileşemedi. 8 Aralık 1999 Çarşamba günü saat 15.00 civarında vefat etti ve 9 Aralık 1999 Perşembe (1 Ramazan 1420) günü doğum yeri olan Doğanbey'de muazzam bir cemaatin iştirakiyle defnedildi.

Eserleri :

1. Atatürk ve Din Eğitimi, S.Ü. Bilimler Enst., Konya 1994 (Doktora Tezi)
2. Arapça Öğretiminde Temel Bilgiler, İrfan Mat., İstanbul 1978
3. Arapça'dan Türkçe'ye Tercüme Teknikleri, Mikro Yay., Konya 1998
4. Arapça Ders Notları I (Sarf), Mikro Yay., Konya 1982
5. Arapça Ders Notları II (Nahiv), Mikro Yay., Konya 1982
6. Kur'an Okumayı Öğreniyorum, Marifet Yay., İstanbul 1993
7. Çağdaş Arapça I-IV (Ahmet Yılmaz'la Birlikte) İstanbul 1985
8. İmam Hatip Liseleri için Arapça (Mustafa Uzunpostalıcı ve İsmet Ersöz'le birlikte), İstanbul 1976
9. Konya Yusuf'a kitaplığında bulunan Arap Dil ve Edebiyatı ile İlgili Yazmalar (H.VII/M.XIII. Asrın Ortasına Kadar), Mikro Yay., Konya 1998
10. Ezan, Abdest, Namaz Duaları ve Manaları, TDV Yay., Ankara 1996

Erzincan

Kutlu Doğum Haftası münasebetiyle Erzincan Şubemiz tarafından “**Çağımız ve Hz. Muhammed (SAV)**” konulu bir panel düzenlendi.

Erzurum İlahiyat Fakültesi’nden Prof.Dr. Lütfullah Cebeci, Prof.Dr. Davut Yaylalı ve Prof.Dr. Bahattin Kök’ün konuşmacı olarak katıldığı panelde Hz Peygamberin hayatından örnekler verildi.

Hafta münasebetiyle Erzincan Müftülüğü’ne bağlı Kur’an kursları arasında bir de bilgi yarışması düzenlendi. Yarışma sonunda Kızılay Kur’an Kursu birinci gelirken, Mevlana Kur’an Kursu ikinci, Yeni Mahalle Kur’an Kursu üçüncü oldu.

Yarışmada dereceye giren öğrencilere başta Vakfımız Erzincan Şubesi olmak üzere çok sayıda esnaf tarafından çeşitli ödüller verildi.

Erzincan Müftülüğümüz Hafta münasebetiyle, Erzincan Belediyesi tarafından tahsis edilen araziye 5000 ağaç dikerek bir hatıra ormanı oluşturuldu.

Çankırı

Çankırı Şubemiz de hafta münasebetiyle “Modern Hayatın Anlamı ve Hz.Muhammed” konulu bir panel düzenledi.

Oturum başkanlığını Prof. Dr. Hasan Onat’ın yaptığı panele, konuşmacı olarak Yard.Doç.Dr. Osman Aydın ve Yard.Doç.Dr. Mustafa Ertürk katıldı.

Panelin açış konuşmasını yapan Çankırı Müftüsü ve Vakfımız Şube Yönetim Kurulu Başkanı Mahmut Yeleser, Hz. Muhammed (SAV)’i

anlatmada, kalemlerin, zihinlerin ve bedenlerin aciz kaldığını ifade ederek, modern dünyanın insan hakları beyannamesinde yer verdiği eşitlik ilkesinin asırlar öncesinden Peygamber Efendimiz tarafından söylendiğini ve uygulandığını belirtti.

Prof.Dr. Hasan Onat da panelin başlangıcında yaptığı konuşmada Hz. Peygamberin asırlar önce devlet geleneğini getirdiğini ve okuma yazma seferberliğine Peygamberimizin başlattığına dikkat çekerek, Müslümanların okuma ve ilimden uzak duramayacağını ifade etti.

Müslümanların Peygamber Efendimizi yeterince anlamadığından yakının Onat, “Hz.Peygamberi yeterince anlamazsak, yeteri kadar da sevemeyiz” dedi.

Karabük

Kutlu Doğum Haftası, Karabük Şubemizce de çeşitli etkinliklerle kutlandı. Karabük Şubemiz kutlamalar çerçevesinde Halk Eğitim Merkezi toplantı salonunda bir konferans düzenledi. Bir yerel televizyondan naklen yayınlanan konferansa konuşmacı olarak Diyanet İşleri Başkanlığı Din İşleri Yüksek Kurulu Uzmanı Şükrü Özbuğday ile Karabük Müftüsü Mahmut Akgündüz katıldı.

Çok fazla ilginin olduğu konferans sonunda, yine Kutlu Doğum Haftası etkinlikleri çerçevesinde organize edilen bilgi yarışmasında ilk üçe giren okul öğrencilerine törenle hediyeleri verildi.

Kütahya

Kütahya Şubemiz Kutlu Doğum Haftası münasebetiyle "Çağımız ve Hz. Muhammed" konulu bir panel düzenledi.

Belediye Kültür Sarayı'nda düzenlenen panele dinleyici olarak Vali Utku Acun, Belediye Başkanı Süleyman Canan, Tugay ve Garnizon Komutanı Hv. Tuğg. Şerif Saraoğlu, İl Emniyet Müdürü M. Kasım Kalyoncu, Vali yardımcılar, daire amirleri ve kalabalık bir topluluk katıldı.

Oturum Başkanlığını Kütahya Müftüsü ve Vakfımız Şube Yönetim Kurulu Başkanı Rıza Deniz'in yaptığı panele konuşmacı olarak, Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nden Prof. Dr. İzzet Er, Prof. Dr. A. Saim Kılavuz ve Prof. Dr. Hüseyin Algül katıldılar.

Muğla

Kutlu Doğum Haftası münasebetiyle Muğla Şubemiz tarafından da "Çağımız ve Hz. Muhammed" konulu bir konferans düzenlendi. Muğla Üniversitesi Rektör Yardımcısı Prof. Dr. Namık Açıkgöz'ün konuşmacı olarak katıldığı konferansta bir açış konuşması yapan Muğla Müftüsü ve Vakfımız Şube Yönetim Kurulu Başkanı Mustafa Yıldız, Peygamber Efendimizin örnek bir şahsiyet olduğundan bahsederek, "Peygamberimiz insanlarla içiçe, şeffaf ve mütevazı bir şekilde yaşayan, adaletli ve ahlaki yapısıyla tüm toplumlara örnek olmuş bir insandı. Gelecek nesillere, sevgiye kardeşliğe ve barışa dayalı bir din bırakmıştır. Dinimiz onunla mükemmelliğe ulaşmıştır." dedi.

Prof. Dr. Namık Açıkgöz ise tebliğinde Peygamber Efendimiz Hz. Muhammed (SAV)'in hayatından örnekler vererek, "Peygamberimiz getirdiği düşünce sistemiyle cahiliye döneminden günümüz insanının sıkıntılarına ışık tutacak evrensel nitelikte mesajlar vermiştir. Netice olarak Peygamberimiz kıyamete kadar bütün zamanları kapsayacak, bütün insanlığı karanlıklardan aydınlığa çıkaracak ilahi mesajlarla gelmiştir" dedi.

Malatya

Hafta münasebetiyle Malatya Şubemizce de bir dizi etkinlikler düzenlendi. Hafta boyunca esnafın indirimli satışlar yaptığı, Tabibler Oda-sı'nın ücretsiz muayene yaptığı, Müftülük personeli tarafından hastanelerin ziyaret edilerek hastalara çiçeklerin verildiği Malatya ilimizde

Şubemiz tarafından bir de panel düzenlendi.

“Çağımız ve Hz. Muhammed” konulu panele konuşmacı olarak, İnönü Üniversitesi Darende İlahiyat Fakültesi Dekanı Prof.Dr. Nusret Çam, Araştırma Görevlisi Dr. Ahmet Ak ve Araştırma Görevlisi M.Ali Kulat katıldı.

Panele büyük ilgi gösteren dinleyiciler arasında Malatya Valisi Mustafa Yıldırım, Belediye Başkanı M.Yaşar Çiftçi de yer aldı.

Nevşehir

Kutlu Doğum Haftası münasebetiyle Nevşehir Şubemiz “Çağımız ve Hz.Muhammed” konulu bir panel düzenledi. Vatandaşların yoğun ilgi gösterdiği panelde dinleyiciler arasında Vali Yardımcısı Hıdır Kahveci, Belediye Başkanı Yalçın Demir de yerini aldı.

Panele konuşmacı olarak Kayseri İl Müftüsü Necmettin Nursaçan ile Erciyes Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Öğretim Üyesi Ahmet Coşkun katıldı.

Panelde bir açış konuşması yapan Nevşehir Müftüsü ve Vakfımız Şube Yönetim Kurulu Başkanı M.Cüneyt Kavşut, Kutlu Doğum Haftası hakkında bilgi verdi.

Sakarya

Sakarya Şubemiz Kutlu Doğum Haftası münasebetiyle bir dizi etkinlik düzenledi.

24 Nisan 2000 tarihinde Abasıyanık Sanat Merkezi'nde düzenlenen “Çağımız ve Hz. Muhammed” konulu konferansta tebliğ sunan Sakarya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dekan Yardımcısı Doç.Dr. Ali Erbaş, İslam dininin tüm çağlara hitabettiğini belirtti.

Sakarya Müftü Vekili Süleyman İlhami Özden ise Sapanca'da verdiği “Çağımız ve Hz. Muhammed” konulu konferansta, Peygamber Efendimizin hayatı ve örnek kişiliğinden kesitler sundu.

Hız. Peygamberin idareciliği, sosyal ve ekonomik faaliyetlere karşı tutumu, eğitim ve öğretime bakışı ile toplumsal sorunlarla ilgili insanlığa sunduğu mesajları aktaran Süleyman İlhami Özden sözlerini anlamlı bir şiirle bitirdi.

Samsun

Kutlu Doğum Haftası her yıl olduğu gibi bu yılda Samsun'da değişik etkinliklerle icra edildi.

Kutlama faaliyetleri, 24 Nisan 2000 tarihinde Cumhuriyet Meydanı'nda Samsun Şubemiz tarafından gerçekleştirilen "Kitap ve Kermes Fuarı"nın açılışı ile başladı. Açılış törenine Samsun Milletvekili Tarık Cengiz, Samsun Valisi M.İlyas Aksoy, Büyükşehir Belediye Başkanı Yusuf Ziya Yılmaz, İl Emniyet Müdürü Mustafa Aydın, Cumhuriyet Başsavcısı Kemal Karacan, Samsun Müftüsü ve Vakfımız Şube Yönetim Kurulu Başkanı İbrahim Acar, Çarşamba ve Bafra kaymakamları, kamu kurum ve kuruluş yöneticileri, civar ilçe belediye başkanları, ilçe müftüleri ve kalabalık bir topluluk katıldı.

İstiklal Marşı'nın okunması ve mehteran takımının gösterisiyle başlayan Fuarın açış konuşmasını yapan İbrahim Acar, Peygamber Efendimizin doğum yıldönümünün değişik ülkelerde kutlandığını, Ülkemizde de hafta münasebetiyle ilmi, sosyal ve kültürel etkinlikler düzenlendiğini belirterek, Kutlu Doğum Haftası etkinlikleriyle yeni bir kültür hamlesinin de başladığını söyledi.

Büyükşehir Belediye Başkanı Yusuf Ziya Yılmaz da yaptığı konuşmada İslamın karanlıkları aydınlatan bir ışık olduğunu ifade ederek, Kutlu Doğum Haftası etkinliklerine katılmaktan büyük bir mutluluk duyduğunu ifade etti.

Samsun Milletvekili Tarık Cengiz de Kutlu Doğum Haftasını bir gelenek şeklinde sosyal ve kültürel etkinliklerle kutlayan Samsun Müftülüğü'ne teşekkür etti.

Hz. Peygamberin alemlere rahmet olarak gönderildiğini vurgulayan Cengiz, "İnsanlığın barış ve huzurunu Hz. peygamberin ve onun tebliğ ettiği bid'at ve hırafelerden arındırılmış İslam dininin prensiplerinde aramak lazımdır." dedi.

Vali Metin İlyas Aksoy da Hz. Muhammed (SAV)'in dünyaya gelişi ile dünyanın ve insanlığın çehresinin değiştiğini belirterek, tarih boyunca Türk Milleti'nin İslamiyetin yayılması için büyük çaba sarfettiğini, Türlerin Avrupa'ya girmesi ile yeni bir çağ yarattığını ve insanlar arasında sevgiyi geliştirdiğini söyledi.

Tören konuşmalarını müteakip Samsun Müftüsü ve Vakfımız Şube Yönetim Kurulu Başkanı İbrahim Acar; Vali Metin İlyas Aksoy'a gül vererek Samsun'da gül kampanyasını başlattı. Gül takdiminden sonra fuarın açılışı yapıldı.

Semazenler Samsun'da

25 Nisan 2000 tarihinde Samsun Yaşadığı Kapalı Spor Salonu'nda, Konya Türk Tasavvuf Musikisi Topluluğu ile Sema Ekibinin katıldığı bir konser ve sema gösterisi yapıldı.

2000 kişilik davetli topluluğunun izlediği konser ve sema gösterisi vatandaşlardan yoğun ilgi gördü.

Panel

Samsun Şubemiz tarafından Gazi Müzesi Konferans Salonu'nda düzenlenen "Çağımız Problemlerine Hz. Peygamberden Çözümler" konulu panel büyük ilgi gördü. 19 Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dekanı Prof.Dr. Hüseyin Peker, Prof.Dr. M.Zeki Terzi ve Yard.Doç.Dr. Mehmet Okuyan'ın katıldığı panelde, Peygamber Efendimizin hayatından örnekler verilerek problemlere nasıl ışık tuttuğu anlatıldı.

Çocuk Şenliği

Kutlu Doğum Haftası'nda çocukları ihmal etmeyen Samsun Şubemiz Hafta münasebetiyle bir de Çocuk Şenliği düzenledi. Samsun Müftülüğüne bağlı Kur'an Kursu öğrencileri ile velilerinin katıldığı şenlik, İstiklal İlköğretim Okulu Halk Oyunları Ekibi'nin folklor gösterisiyle başladı. Şenlik; Peygamber Efendimizin öğüldüğü şiir yarışmasında dereceye giren kurs öğrencilerine ödül verilmesiyle devam etti.

Tören sonunda fakir ve yardıma muhtaç öğrencilere maddi yardımın yapıldığı şenlikte davetlilere Peygamberimizin rumzu olan güller de hediye edildi.

Yağlı Güreş

Samsun'daki Kutlu Doğum Haftası etkinliklerinden birisi de "Kutlu Doğum Haftası 4. Yağlı Pehlivan Güreşleri" idi. Samsun Müftülüğü ve Samsun Din Görevlileri Demeği tarafından organize edilen, toplam 15 ilden 600 güreşçinin katıldığı yağlı güreşlere izleyici olarak Samsun milletvekilleri Vedat Çınaroğlu, Mehmet Çakar, Samsun Müftüsü ve Vakfımız Şube Yönetim Kurulu Başkanı İbrahim Acar, Gençlik ve Spor İl Müdürü Şahin Eker, Tokat

İl Müftüsü Haydar Sadıkoğlu, ilçe müftüleri, belediye başkanları, daire amirleri ve kalabalık bir topluluk katıldı.

Baş, Başaltı, Büyük Orta, Küçük Orta, Deste, Teşvik, Tozkoparan ve Minik olmak üzere 8 kategoride yapılan güreşlerde Çorum bölgesinden Murat Gençtürk birinci oldu.

Yarışma sonucunda dereceye girenlere para ödülleri verildi.

Şırnak

Şırnak Şubemiz Kutlu Doğum Haftası'nda "Çağımız ve Hz. Muhammed" konulu bir panel düzenledi. Şırnak Müftüsü ve Vakfımız Şube Yönetim Kurulu Başkanı Zeki Sayar'ın oturma başkanlığını yaptığı panele konuşmacı olarak, Silopi Müftüsü Abdullah Kaplan, Cizre Müftüsü Hüseyin Elçi ve Uludere Müftüsü Osman Harbi katıldı.

Panelde özellikle günümüzde öne çıkan demokrasi, insan hakları, adalet vb. değerlerde Hz. Peygamberin ortaya koyduğu evrensel mesajlar dile getirildi.

İlginin bir hayli fazla olduğu panelde, Şırnak Şubemiz tarafından dinleyicilere gül de takdim edildi.

Van

Van şubemiz Kutlu Doğum Haftası münasebetiyle Yüzüncü Yıl Üniversitesi İlahiyat Fakültesi işbirliğiyle bir panel düzenledi.

Panele, Vali Durmuş Koç, Vali Yardımcısı Ahmet Cengiz, ilçe müftüleri, din görevlileri ve çok sayıda vatandaş katıldı.

Oturum başkanlığını Van Müftüsü ve Vakfımız Şube Yönetim Kurulu Başkanı Osman Şarklı'nın yaptığı panele tebliğci olarak, Osmanlı Araştırmaları Vakfı Başkanı Prof.Dr. Ahmet Akgündüz, Edremit Müftüsü Zeki Tan, Yüzüncü Yıl Üniversitesi Öğretim Üyesi Yard.Doç.Dr. Şakir Gözütok ve İlahiyat Fakültesi Öğretim Görevlisi Rahmi Tekin katıldı.

Oturum başkanı Osman Şarklı yaptığı açış konuşmasında Peygamber Efendimizi herkesin tanımasının gerektiğini ve insanlığın varlığını ona borçlu olduğunu belirterek, "Onu tanımak, yaşamak ve anlamak çağı yakalamak demektir. Peygamber Efendimiz her meselenin çözümünü ortaya ko-

muştur." dedi.

Prof.Dr. Ahmet Akgündüz de Peygamber Efendimizin örnek bir şahsiyet olduğunu belirterek, "Bizim asrımıza öyle bir medeniyet, hukuk, kulluk rükunleri, dua şekli, davet tarzı ve iman metodları getirmiş ki, dünyada ne benzeri vardır, ne de gelecektir. Bundan en mükmemmeli ne bulunmuş ne de bulunacaktır. Ne zaman İslamiyete doğruca sarılıp ve sahip çıkmışsak, dünyada, bilimde hep önde gitmişizdir. Hz. Muhammed'in getirmiş olduğu medeniyet ahlak sisteminin dünyada benzeri yoktur. Arap yarımadasında vahşi, inatçı bir millet yaşıyordu. Ve bu milletin içinden kızlarını diri diri toprağa gömecek insafsız şahıslar vardı. Böyle bir milletin içinden gelen Hz. Muhammed onları kısa zamanda bu kötü ahlaktan kurtardığı gibi medeni devletlere de üstadlık yapmıştır." dedi.

Akçakale

Akçakale Şubemiz Kutlu Doğum Haftası münasebetiyle liselerarası bilgi yarışması, lise ve ilköğretim okulları arasında "Çağımız ve Hz. Muhammed" konulu kompozisyon yarışması ile "Çağımız ve Hz. Muhammed" konulu konferans tertip ederken, Akçakale halkına da Kutlu Doğum Tirit Yemeği yaparak dağıtmıştır.

Düzenledikleri konferansın açış konuşmasını Akçakale Müftüsü ve Vakfımız Şube Yönetim Kurulu Başkanı Mustafa Erdem yaptı. Konferansa konuşmacı olarak Yard.Doç.Dr. M.Nuri Gül katıldı.

Nuri Gül, konferansta Peygamber Efendimizin hayatından örnekler vererek toplumu ayakta tutacak değerler üzerinde konuştu.

Çay

Kutlu Doğum Haftası münasebetiyle Çay Şubemiz de bir dizi etkinlik düzenledi. Hafta boyunca değişik günlerde konferans, piyes oyunu, mevlid, hatimler ve değişik yardım programları icra edildi.

Çay Şubemizin 21 Nisan 2000 tarihinde düzenlediği "Çağımız ve Hz. Muhammed" konulu konferans da büyük ilgi uyandırdı. Açış Konuşmasını Çay Mütüsü ve Vakfımız Şube Yönetim Kurulu Başkanı Mürsel Türk'ün yaptığı konferansa konuşmacı olarak Yard.Doç.Dr. Abdüsselam Arı katıldı.

Ayaş

Ayaş Şubemiz Kutlu Doğum Haftası münasebetiyle "Hz. Peygamberin Çağımıza Mesajları" konulu bir konferans düzenledi.

Ayaş Müftüsü ve Vakfımız Şube Yönetim Kurulu Başkanı Bekir Civriz'in açış konuşmasını yaptığı konferansta Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Öğretim Üyesi Dr. Zülfikar Güngör, Peygamber Efendimizin hayatından kesitlerin yer aldığı tebliğini sundu.

Ayrıca konferansta Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi Öğretim Üyesi Prof.Dr. Alparslan Özyazıcı tarafından insanın yaradılışı ile ilgili bir slayt gösterisi düzenlendi.

Düzce

Düzce Şubemiz Kutlu Doğum Haftası münasebetiyle bir dizi etkinlik gerçekleştirdi.

Düzce Müftü Vekili ve Vakfımız Şube Yönetim Kurulu Başkanı Hanif Burun tarafından verilen "Çağımız ve Hz. Muhammed" konulu konferans büyük ilgi uyandırdı. Düzce Şubemiz tarafından ayrıca çeşitli yarışmalar da düzenlendi.

Kavaklıdere

Kavaklıdere Şubemiz Kutlu Doğum Haftası münasebetiyle Peygamber Efendimizin hayatını ve O'nun mesajlarını konu alan bir konferans düzenledi.

Rize Müftü Yardımcısı Ahmet Aslan'ın verdiği konferans- ta bir açış konuşması yapan Kavaklıdere Müftüsü ve Vakfımız Şube Yönetim Kurulu Başkanı Mustafa Acar, hızla gelişen teknoloji ve medeniyet karşısında, çağımız insanının artan ihtiyaçlarını karşılarken zorlandığını, sıkıntı ve stres sonucu bunalıma düştüğünü belirterek, Hz. Muhammed'in çağımız insanı için çok büyük önem arzettiğini, O'nun yeniden okunması ve anlaşılmasının gerekliliği üzerinde durdu.

Konfesanta tebliğini sunan Ahmet Aslan da Peygamberimizin hayatından örnekler vererek herkesin O'nu daha iyi anlaması gerektiğini vurguladı.

Kiraz

Kiraz Şubemiz Kutlu Doğum Haftası münasebetiyle "Çağımız ve Hz. Muhammed" konulu bir panel düzenledi.

Panele konuşmacı olarak, Kiraz Müftüsü ve Vakfımız Şube Yönetim Kurulu Başkanı Mevlüt Haliloğlu, Dokuz Eylül Üniversitesi İlahiyat Fakültesi öğretim üyelerinden Doç.Dr. Bülent Baloğlu ve Yard.Doç.Dr. Abdülkadir Palabıyık katıldı.

600 kişiden fazla dinleyicinin ilgiyle izlediği panelde, Hz.Peygamberi anlayarak, onun getirdiği prensipleri insanların hayatına tatbik etmesi hususunda neler yapması gerektiği anlatıldı.

Sandıklı

Sandıklı Müftüsü ve Vakfımız Şube Yönetim Kurulu Başkanı M.Faruk Arvas'tan alınan bilgiye göre Kutlu Doğum Haftası bu yıl Sandıklı'da değişik etkinliklerle ve halkın büyük bir kesiminin katılımıyla kutlandı.

22 Nisan 2000 tarihinde Isparta Süleyman Demirel Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Öğretim Üyesi Doç.Dr. Osman Cilacı'nın verdiği konferans büyük ilgi uyandırdı. Konferansa Sandıklı Kaymakamı, Belediye Başkanı, Garnizon Komutanı, Ağır Ceza Mahkemesi Baş Savcısı ve Hakimi, Emniyet Müdürü, daire amirleri, siyasi partilerin ilçe başkanları ve kalabalık bir topluluk katıldı.

Sincanlı

Kutlu Doğum Haftası münasebetiyle Sincanlı Şubemiz tarafından "Çağımız ve Hz. Muhammed" konulu bir konferans düzenlendi. Konferansa Sincanlı Kaymakamı Ahmet Yılmaz, Cumhuriyet Savcısı Fatih Taş, civar belediye başkanları, daire amirleri ve kalabalık bir topluluk katıldı.

Sincanlı Vaizi Basri Genç'in yaptığı açış konuşmasını müteakip, Afyon Müftüsü Mustafa Hakkı Özer tebliğini sundu. Hakkı Özer tebliğinde, Peygamber Efendimiz Hz. Muhammed (SAV)'in hayatından kesitler vererek, insanlığın O'na her zaman muhtaç olduğunu vurguladı.

Sarıkaya

Kutlu Doğum Haftası münasebetiyle Sarıkaya Şubemiz de bir panel düzenledi.

Sarıkaya Kaymakamı, Belediye Başkanı, daire amirleri, çevre ilçe müftülerinin de dinleyici olarak katıldığı panele konuşmacı olarak, Yozgat Müftüsü İsmail Canpolat, Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dekan Yardımcısı Doç.Dr. Ali Akpınar, öğretim üyesi Yard.Doç.Dr. Hasan Keskin ve Durmuş Arslan katıldı.

Sarıkaya Şubemiz hafta münasebetiyle 1000 adet güllü, kurum ve kuruluşları ziyaret ederek dağıttı.

Şarkikaraağaç

Şarkikaraağaç Şubemiz bu yıl Kutlu Doğum Haftası münasebetiyle **Kutlu Doğum Haftası Parkı**'nı hizmete sundu. Belediye tarafından yapımı tamamlanan ve Kutlu Doğum Haftası adı verilen parkın açılışı, Belediye Başkanı Mehmet Güven ile İlçe Müftüsü ve Vakfımız Şube Yönetim Kurulu Başkanı Mustafa Tekin tarafından yapıldı. Açılıшта Şubemiz tarafından misafirlere Kutlu Doğum Helvası da ikram edildi.

Şubemiz tarafından ayrıca bayanlara yönelik bir de konferans düzenlendi.

Ünye

Ünye Şubemiz Kutlu Doğum Haftası'nda düzenlediği panel, konferans, piyes ve konser gibi etkinliklerle halkımızın beğenisini kazandı.

Ünye şubemizin hafta münasebetiyle "21. Yüzyılda Peygamberi Anlamak" konulu bir panel düzenledi. Oturum başkanlığını 19 Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Öğretim Üyesi Yard.Doç.Dr. İsrail Balcı'nın yaptığı panele konuşmacı olarak, Dr. Mustafa Ünver, Halil Apaydın ve Osman Şahin katıldı.

Panelde Peygamber Efendimizin hayatından kesitler verilerek, O'nu anlamının şart olduğu konusu üzerinde duruldu.

Konya

Konya Şubemiz bu yılki Kutlu Doğum Haftası'nı daha geniş etkinliklerle icra etti. Hafta münasebetiyle Konya merkezinde altı konferans ve 5 panel düzenleyen şubemiz ilçelerde de 43 program icra etti.

Konya Müftüsü ve Vakfımız Şube Yönetim Kurulu Başkanı Mehmet Yavuz, Kutlu Doğum Haftası münasebetiyle icra edilen Gül Kampanyasında, Bölge İdare Mahkemesi, Valilik, Gazeteciler Cemiyeti Başkanı, Rektörlük, Borsa Başkanlığı, Esnaf ve Sanatkarlar Odası Başkanlığı, Ticaret Odası, Emniyet Müdürlüğü, Büyükşehir Belediyesi, Cumhuriyet Başsavcılığı, Selçuklu Belediyesi, Huzurevi, Tıp Fakültesi, Kız Yurdu, Numune Hastanesi, Açık Cezaevi, Erkek Öğrenci Yurdu, Çocuk Yuvası ve E Tipi Cezaevini ziyaret ederek buralarda Peygamberimizin rumuzu olan Gül takdim etti.

Hafta münasebetiyle düzenlenen etkinliklerin başında hiç şüphesiz Prof.Dr. Mehmet Aydın'ın konuşmacı olarak katıldığı konferans geliyordu.

Konya Şubemiz tarafından Konya Ticaret Odası Salonu'nda düzenlenen, Peygamberimizin hayatını ve örnek şah-

Prof.Dr. Mehmet Aydın konuşma yaparken.

Protokol ve Misafirlerden görünüm.

Devlet Bakanı Mehmet Keçeciler konferansın açılışında konuşma yaparken.

siyetini konu alan konferansa Devlet Bakanı Mehmet Keçeciler, Konya Valisi Ahmet Kayhan, Selçuk Üniversitesi Rektörü Prof.Dr. Abdurrahman Kutlu, Emniyet Müdürü Mehmet Aksu ve büyük bir kalabalık katıldı.

Konferansın açış konuşmasını yapan Konya Müftüsü ve Vakfımız Şube Yönetim Kurulu Başkanı Mehmet Yavuz, Peygamber Efendimizin dünyaya bir güneş gibi doğduğunu ifade ederek, "İnsanlar arasında hak, hukuk, can ve mal emniyetinin kalmadığı, sevgi ve kardeşliğin unutulduğu, cehalet kav-

gasının insanlığı kasıp kavurduğu dönemde doğacak bir güneş bekleniyordu. Peygamberimizin dünyaya gelişi bir güneş oldu." dedi.

Devlet Bakanı Mehmet Keçeciler de yaptığı konuşmada Peygamber Efendimizin hayatının güzel örneklerle dolu olduğunu belirterek, herkesin O'nu örnek almasının gerektiğini söyledi.

Tebliğini sunan Prof.Dr. Mehmet Aydın da İslamı öğrenmek ve anlamak için Diyanet İşleri Başkanlığı ve ilahiyat fakültelerine çok iş düştüğünü be-

Konya Huzurevi sakinleri ile sohbet ve Gül takdimi

lirterek Kutlu Doğum Haftası'nın İslamı anlatma noktasında çok büyük bir fırsat olduğunu söyledi.

İslamiyetin yüce bir din olduğunu belirten Aydın, "Peygamberimizin yaşadığı İslamiyet şeffaftır. Her şeyiyle açıktır. Hiç bir gizli ve kapalı yeri yoktur. Buna çok önem vermiştir. Nafile ibadetleri serbest bırakmıştır. İsteyen yapar, istemeyen yapmaz. İslamiyet Allah merkezli bir din, her şey Allah'a bağlı, ama bazı insanlar model çiziyor, İslamiyeti bilmediği halde İslamiyet hakkında konuşuyor ve İslamiyeti daraltıyor" dedi.

Prof.Dr. Mehmet Aydın tebliğinin genelinde İslamiyet hakkında bilgi vererek, Peygamberimizin hayatından örnek modeller sundu.

Konya Kız Yetiştirme Yurdu Çocukları ile sohbet ve gül takdimi

Konya Huzurevi sakinleri ile sohbet ve Gül takdimi

Konya Yarıcaık Cezaevi Mahkumları ile sohbet ve gül takdimi

Saruhanlı

Saruhanlı şubemiz de Kutlu Doğum Haftası münasebetiyle bir dizi etkinlik gerçekleştirdi.

Hafta münasebetiyle, resmi daireler, şehit aileri, hastane ve cezaevini ziyaret eden Saruhanlı Müftüsü ve Vakfımız Şube Yönetim Kurulu Başkanı Adem Kılıç Peygamberimizin rumzu olan gül takdim ederek, vatandaşlarımızla sohbet etti.

Peygamberimizin doğum yıldönü-

münde, ilçelerine bağlı bütün camilerde mevlid okutan Saruhanlı Müftülüğü, Müftülük personeli tarafından şehitlerimizin ruhuna okunan 15 hatmin duasını düzenledikleri bir programla yaptı.

Hafta münasebetiyle değişik yarışmalar da düzenleyen Saruhanlı Şubemiz, Kur'an kursu öğrencileri arasında din kültürü, ilköğretim okulu öğrencileri arasında Bayrak ve Vatan konulu şiir yarışması ile Çağımız ve İslam konulu kompozisyon yarışması tertip etti.

Saruhanlı Şubemiz bunların yanısıra Dokuz Eylül Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Öğretim üyelerinden Dr. Mustafa Yıldırım'ın konuşmacı olarak katıldığı "Çağımız ve Hz. Muhammed" konulu bir de konferans düzenledi.

Bodrum

Kutlu Doğum Haftası münasebetiyle Bodrum şubemiz tarafından Bodrum Maya Otel Konferans Salonu'nda "Çağımız ve Hz. Muhammed" konulu bir konferans düzenlendi.

Konuşmacı olarak Dokuz Eylül Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Öğretim Üyesi Prof.Dr. Avni İlhan'ın katıldığı konferansa vatandaşların yoğun ilgi gösterdiği müşahade edildi.

Prof.Dr. Avni İlhan tebliğinde Peygamber Efendimiz Hz. Muhammed (SAV)'in hayatından örnekler vererek O'nu çok sevmek ve örnek almak gerektiğini vurguladı.

Kırgızistan'da Kutlu Doğum Haftası

Kutlu Doğum Haftası Kırgızistan'da da değişik etkinliklerle kutlandı. Kırgızistan Osh Devlet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi tarafından organize edilen kutlamalar 24 Nisan 2000 tarihinde Üniversitenin büyük salonunda düzenlenen açılış töreniyle başladı.

Törene; Osh şehrinin resmi makamlarının üst düzey yöneticileri, üniversite öğrencileri, öğretim üeleri ve kalabalık bir topluluk katıldı.

Üniversite Rektörü ve Kırgızistan Parlamento Üyesi Prof.Dr. Bektemir Murzubraimov'un Osh Genel Vali Yardımcısına bir dal gül vermesiyle başlanan törende, bir açış konuşması yapan Prof.Dr. Murzubraimov Peygamber Efendimizin hayatından örnekler vererek, Kutlu Doğum Haftası'nı Kırgızistan'da idrak etmenin mutluluğunu yaşadıklarını söyledi. Dini alanda Türkiye Cumhuriyeti'nin gösterdiği destekten memnun olduklarını da vurgulayan Murzubraimov, din eğitimi konusunda verdikleri destekten dolayı Türkiye Diyanet Vakfı'na teşekkürlerini belirtti.

Programda, Osh Genel Vali Yardımcısı, Osh Kadısı Sahibcan Hacı, Güney Kırgızistan Halklar Birliği Başkanı Cenalı Şeriev ile Osh imamı adına Zeke-riya Hacı yaptıkları konuşmalarda, dinin önemi üzerinde durarak, Türkiye Diyanet Vakfı tarafından Kırgızistan'da açılan İlahiyat Fakültesi'nin önemli olduğunu ve dini alanda büyük bir boşluğu doldurduğunu belirttiler.

İlmi Panel

Osh İlahiyat Fakültesi hafta münasebetiyle "**İslam ve Barış**" konulu bir panel düzenledi. Oturum Başkanlığını Osh Devlet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dekanı Doç.Dr. Temirbek Corobekov'un yaptığı panele konuşmacı olarak, "XX. yüzyılda Dinler Arası İlişkiler Konusunda Batıdaki Gelişmeler ve Dünya Barışına Katkıları" konusuyla Osh İlahiyat Fakültesi Dekan Yardımcısı Dr. Ahmet Hikmet Eroğlu, "Orta Asya'da ve Kırgızistan'da İslamın Yayılış Tarihi" konusuyla Osh Devlet Üniversitesi Rektör Yardımcısı Prof.Dr. Taşmambet Kenensanov, "Hz. Muhammed ve Barış" konusuyla Osh İlahiyat Fakültesi Öğretim Üyesi Doç.Dr. İsmail Hakkı Ünal, "Kur'an-ı Kerim'de Barış" konusuyla Osh İlahiyat Fakültesi Öğretim Üyesi Dr. Adem Yerinde, "İslam Düşüncesinde Fikir Hürriyeti" konu-

suyla Osh İlahiyat Fakültesi Öğretim Üyesi Dr. İsmail Taş ve "Dünya Barışına Katkı Sağlayacak Kur'anî Prensipler ve Din Eğitiminin Rolü" konusyla Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Öğretim Üyesi Doç.Dr. Recai Doğan katıldı.

Kültür Programları

Osh İlahiyat Fakültesi Kutlu Doğum Haftası münasebetiyle ilmi etkinliklerin yanısıra kültürel programlar da düzenledi. Hafta münasebetiyle Özbek Babür Tiyatrosu'nda sergilenen oyunun büyük ilgi görmesi, programı takip etmek için büyük çoğunluğun ayakta kalması Kutlu Doğum Haftası'na ilginin bir hayli fazla olduğunun bir göstergesiydi. Program Fakülte Dekanı Doç.Dr. Temirbek Corobekov'un konuşmasıyla başladı.

Törende hafta münasebetiyle çeşitli dallarda düzenlenen yarışmalarda decereye giren öğrencilerin ödülleri verildikten sonra, Fakültenin ilahi grubu tarafından Türkçe ve Kırgızca ilahiler okundu ve oyun sergilendi.

Oyunun bitimini müteakip, programı izleyen takribi sekizyüz kişiye, Kırgız Pilavı ve ayrandan oluşan Kutlu Doğum Aşı ikram edildi.

Öğrenci Panelleri

Türkiye Diyanet Vakfı tarafından Osh İlahiyat Fakültesi'nde eğitime tabi tutulan öğrenciler "Hz. Muhammed ve Toplum", "Din ve Toplum", "İslamda Birey ve Toplum" konulu üç panel düzenlediler.

Özellikle öğrencilerin büyük ilgi gösterdiği panellerde İslam Dini'nin evrenselliği ve toplumumuza getirdiği prensipler üzerinde durularak, Peygamber Efendimiz Hz. Muhammed (SAV)'in hayatından örnekler verildi.

Kutlu Doğum Yarışmaları

Osh İlahiyat Fakültesi Kutlu Doğum Haftası'na değişik kesimden insanların iştirakini sağlamak üzere değişik alanlarda yarışmalar düzenledi.

Medrese öğrencileri ile özel hocalardan ders alan öğrenciler arasında, kız ve erkek öğrenciler kategorisinde "**Kur'an-ı Kerim'i Güzel Okuma Yarışması**", İlahiyat Fakültesi öğrencileri arasında "**Ayet ve Hadis Ezber Yarışması**", Peygamber Efendimizin hayatıyla ilgili "**Şiir Yarışması**", Lise öğrencileri arasında "**Kompozisyon Yarışması**" ve Osh Devlet Üniversitesi bünyesindeki fakülteler arasında "**Futbol, Basketbol ve Boleybol Dallarında Spor Yarışmaları**" düzenlendi.

* Osh Devlet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi tarafından çok geniş alanda düzenlenen Kutlu Doğum Haftası etkinlikleri gazete ve özellikle Osh Televizyonu ile Kırgızistan geneline yayın yapan Çetigen Televizyonu aracılığıyla bütün Kırgızistan'a duyurulmuş ve kamuoyunun büyük beğenisini kazanmıştır.

HZ. PEYGAMBER'İN ÇAĞIMIZA MESAJLARI

Doç. Dr. İbrahim Sarıçam,
Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları

Kitabın önsözünde insanlığın her zaman ve mekanda Hz. Peygamber'in tebliğ ettiği ilâhî mesaja ve bu mesajın hayata geçirilmiş şekli olan onun sünnetine ihtiyacı bulunduğu belirtildikten sonra, örnek alınmasının ise doğru anlaşılması ile mümkün olacağı ifade edilmektedir. Daha sonra kitabın, hayatın gerçekleri içinde Hz. Peygamber'in tanıtılması, bellibaşlı konulardaki davranışlarının ortaya konulması ve bu konulara yaklaşımlarının yanıtlanması amacıyla kaleme alındığı açıklanmaktadır.

Kitapta Hz. Peygamber'in sosyal, ekonomik ve kültürel faaliyetleri, örnek kişiliği, çeşitli toplum kesimlerine ve toplumsal sorunlara karşı tutumu, başta Kur'an-ı Kerim olmak üzere temel kaynaklardan ve araştırmalardan faydalanılmak suretiyle ele alınmıştır. Bu çerçevede Hz. Peygamber'in davetçiliği, doğruluğu, güvenilirliği, adaleti ve yeniliklere karşı tutumu, ailesine karşı davranışları gibi örnek kişiliğini yansıtan vasıflarından kesitler sunulmuştur. Daha sonra idarede uyguladığı bazı temel prensipler, çalışmaya verdiği önem, toplum hayatının düzenlenmesi ile ilgili çalışmaları, eğitim ve öğretime verdiği önem ve bu konuda evrensel niteliğe sahip uygulamalarından bazıları ortaya konulmuştur. Çocuklar, gençler, yaşlılar, kadınlar, yetimler, şehit aileleri, fakirler ve özürlüler gibi toplum içinde var olan veya olabilecek kesimlere karşı özel ilgisi gözler önüne serilmeye çalışılmıştır. Barış ve savaş konusundaki tutumu, barışseverliği, üzerinde durulmuştur. Son kısımda da şiddet, zararlı alışkanlıklar ve doğal afetler konusundaki tutum ve davranışları ile birtakım toplumsal sorunların çözmeye yönelik çalışmalarına yer verilmiştir.

Hz. Peygamber'in mesajının kendi dönemine ve vefatından sonra da XIV asırdır günümüze dek insanlığa tuttuğu ışık şu şekilde dile getirilmiştir: "Hz. Peygamber 23 yıllık peygamberlik dönemi boyunca putperestliğin yerine tevhidî, zulmün yerine adaleti, düşmanlığın yerine kardeşliği, sürtüşmenin yerine dayanışmayı getirme gayreti içinde olmuştur. Savaşın yerine barışın hakim olmasını hedeflemiştir. Doğruluk, nezaket, güvenilirlik, adalet, hoşgörü ve cömertlik gibi ahlâkî davranışlarıyla insanlara örnek olmuştur. Buna karşılık kan davası, gasp, soygun, şiddet, intikam, kin beslemek, içki, kumar, hırsızlık, yetim malı yemek, yalan, gıybet, çekememezlik, koğuculuk gibi fert ve toplumun huzurunu bozan davranışlarla mücadele etmiştir. Bütün bu faaliyetlerinin sonucu olarak, vahyin ışığında, mükemmel kişiliğiyle ekonomik, sosyal, kültürel ve

ahlâkî alanlarda faaliyette bulunmuştur. Bu sayede "câhiliye" olarak nitelendirilen ve temel özellikleri bilgisizlik, putperestlik, kabile asabiyeti, zorbalık, zulüm, haksızlık, başbozukluk, merkezi otoriteden yoksunluk, adaletsizlik, barış ve nizamdan uzak bir hayat, çocukları öldürmek, vahşiyane hareketler, kan davası gibi davranışlar olan bir dönemi kapatarak yerine sulh ve sükûnün hakim olduğu ve Asr-ı Saadet denilen yepyeni bir dönem açmıştır."

"Hz. Peygamber'in vefatından sonra da Müslümanlar, onun uygulamalarını bilgi ve düşünce süzgecinden geçirerek hayata geçirmişlerdir. Onun zamanında nüveleri oluşan yapıdan faydalanarak kısa süre sonra orijinal bir medeniyet, yani İslam medeniyetini kurmuşlardır. Hz. Peygamber'in ilme ve öğrenmeye verdiği önem İslam dünyasında ilmin ve ilim kurumlarının oluşmasına ve gelişmesine zemin hazırlamıştır. Sağlık ve temizliğe verdiği önem İslam dünyasında sağlık kurumlarının ve tıp bilimlerinin gelişmesine yol açmıştır. Sosyal dayanışmaya ve yardımlaşmaya, yetimlere, yaşlılara, yoksullara, özürlülere verdiği değer, vakıflar ve diğer sosyal yardım kurumlarının oluşmasına katkıda bulunmuştur. Adaletle verdiği önem adli kurumların oluşmasını etkilemiştir. Çalışmaya, üretime ve ticarete verdiği önem İslam dünyasında ekonomik canlılığa vesile olmuştur. Aileye, akraba dayanışmasına ve akrabalar arasında yardımlaşmaya verdiği

önem, aile kurumunun sağlam bir şekilde ayakta durmasının yanında, belki günümüzde bile büyük ölçüde olumlu etkisine şahit olduğumuz gelir düşüklüğü sebebiyle ortaya çıkabilecek bunalmaların önlenmesine vesile olmuştur. Estetiğe ve güzelliğe verdiği önem İslam sanatlarının doğuşuna temel teşkil etmiştir. Gayri müslimlere dinî, hukukî ve adlî muhtariyet vererek ve kültürel kimliklerini korumalarına mücadele ederek, çok sayıda dinî-kültürel grubun birarada yaşayabileceğinin en güzel örneğini göstermiştir. Bu davranışı ile hoşgörü'nün gelişmesine öncülük etmiştir. Bu tutumu daha sonraki yüzyıllarda müslümanlar için örnek olduğu gibi, diğer medeniyetler için de bir model teşkil etmiştir."

Hz. Muhammed'in mesajı çağımızda da insanlık için önemini, değerini ve canlılığını korumaktadır. Her şeyden evvel Hz. Peygamber günlük hayatımızdaki yerini korumaktadır. Mutlu bir aile yuvasının oluşturulmasından tutalım, iyilik yapma duygusuna sahip bulunmamızda, fakiri korumamızda, özürlülere karşı yaklaşımımızda, manevî hayatımıza güç sağlamada, büyüklere saygı, küçüklere sevgi göstermemizde, ticarî hayatta dürüstliğe önem vermemizde, asker ocağının peygamber ocağı sayılmasında, kazan-cımızı helalinden kazanma, sevgi ve saygıya dayalı bir toplum hayatı oluşturma gibi çok sayıda alanda duygu ve düşüncelerimizi besleyen en önemli kaynak Hz. Peygamber'dir.

Kitapta, "Doğal olaylar ve afetler" gibi, çoğu başlıklar günümüz şartları dikkate alınarak atılmış, malzeme yeni bir tarzda tasnif edilerek yorumlu bir şekilde sunulmaya çalışılmıştır. Okuyucuya ayrıca çağımızda olumlu ve olumsuz olarak yükselen değerlerinin Hz. Peygamber'in sahip olduğu ve uygulama alanına koyduğu değerlerle mukayyesini yapma imkanı verilmiştir. Sözgelimi çağımızın olumlu alanda yükselen değerlerinden birisi insan haklarıdır. Buna rağmen, Bosna Hersek, Kosova ve dünyanın daha pek çok yerinde en temel insan hakları olan can, mal ve ırz güvenliği ihlalleri meydana gelmiştir ve halen meydana gelmektedir. Halbuki XIV asır önce Hz. Peygamber tüm faaliyetlerinde insanların can, mal ve ırz emniyetini dikkate almış ve Veda Hutbesi'nde de bunun bir kez daha altını çizmiştir. Bir diğer yükselen değer "Hukukun üstünlüğü"dür. Hz. Peygamber'in adaletle verdiği önem dikkate alındığında, gerçekten hukukun üstünlüğü prensibine riayet ettiği ve Kur'an'ın bu konudaki ilkelerini uygulama alanına koyduğu görülmektedir. Çağımız değişim çağıdır. Değişimin en önemli unsurlarından birisi teknolojidir. Hz. Muhammed, savunma dahil pek çok alanda yeni teknolojileri yakından takip etmiş ve uygulama alanına koymuştur. Bunların sayısını artırmak mümkündür. Çağımızın karşı karşıya kaldığımız bir kısım problemlerin çözümünde onun hayatından alabileceğimiz örnekler vardır. Sözgelimi insanlığın zararına gelişen şiddet, uyuşturucu vb. kötü alışkanlıklarla mücadelede onun ortaya koyduğu uygulamalar XIV asırdır başan sağladığı gibi, günümüzde de halen önemini korumaktadır.

Mehmet Erdoğan

Parçalanmış Duygular

ÖLÜ ASKER

*Nasıl da çok istemiştin
Savaşa gitmeden
Sevgilimle evlenmeyi
Ama nereden bilebilirdim
Ki silâhın
Demirine çarpıp saklandığım yeri
Belli edeceğini
Parmağımdaki yüzüğün*

Türkiye Diyanet Vakfı'nın 2000 yılı Kutlu Doğum Haftası münasebetiyle düzenlemiş olduğu ilköğretim okulu öğrencileri arası bayrak, vatan, şehitlik, ve gazilik konulu şiir yarışmasına gönderilen şiirlerden biri de yukarıdaki şiirdi. Ebru Koç yazmış; 6. sınıf öğrencisi. Yarışmanın jürisinde görev yaptım. Ebru'nun adresi tespit edilemediği için şiiri değerlendirmeye alınmadı. Ama bende unutulmaz bir iz bıraktı. Savaş-silâh, sevgi-yüzük imgeleri parçalanmış / yarım kalmış bir arzuyu çarpıcı bir biçimde dile getiriyor. Hayal ve gerçek ustalıkla yüzleştirilmiş. İmgelerin çapraz ilişkisi çarpıcı metaforlara yol açıyor. Savaş-sevgi, silâh-yüzük; savaş-yüzük, silâh-sevgi kavramları arasındaki ilişkiler yumağı, gelgiti yüksek bir duygusalığa zemin hazırlıyor.

Savaş tecrübesi insanlığa en pahalıya mal olan tecrübelerden biridir. Bazen getirisi ve götürüsünü ayırt etmek imkânsız olur. Parçalanmış aileler; babasız çocuklar, kocasız kadınlar, yarım kalan evlilik plânları; yoksulluklar, karartma geceleri, sağlık sorunları, eğitim imkânlarının zaafa uğraması vs. Bütün bunlar savaşların getirdiği olumsuzluklardır. Savaşların açtığı toplumsal yaraları kısa zamanda sarmak çok zordur. Savaş psikolojisi onarılmaz bir psikolojidir. Yıllar geçer, savaşların izleri kendini hâlâ belli eder. O meşhur *Yemen Türküsü* adeta bu psikolojinin bir belgesi gibidir:

*Kışlanın önünde sıra söğütler
Yüzbaşı binbaşı asker öğütler
Yemen'e giden babayiğitler
Ano Yemen'dir gülü çemendir
Giden gelmiyor acep nedendir*

*Burası Muş'tur yolu yokuştur
Giden gelmiyor acep ne iştir*

*Kışlanın önünde bir sürü kazlar
Yüreğim yanıyor ciğerim sızlar
Yemen'e gidene ağlıyor kızlar
Ano Yemen'dir gülü çemendir
Giden gelmiyor acep nedendir*

*Burası Muş'tur yolu yokuştur
Giden gelmiyor acep ne iştir*

Evlilik öncesi dönem Türk toplum yapısının en hassas dönemlerinden biridir. Beklentiler, umutlar, aşklar, geçit vermez töreler vs. sözlü ve yazılı edebiyatımız için önemli bir kaynaktır. Bir asker türküsünde bütün bunları görürüz:

*Kara gözlüm efkârlanma gül gayri
İbikler öter ötmey ordayım
Mektubunda diyorsun ki gel gayri
Sütler kaymak tutar tutmaz ordayım.*

*Ah çekerim resmine her bakışta
Bir mahzunluk var bu boyun büktüşte
Emin ol ki her sigara yakışta
Sanki duman tüter tütmez ordayım.*

*Mor dağlara karargâhlar kurulur
Eteğinde bölük bölük durulur
On dakika istirahat verilir
Tüfekleri çatar çatmaz ordayım.*

*Aramıza dağlar girmiş koskoca
Meraklanma gönlüm dağlardan yüce
Bir gün değil, beş gün değil, her gece
Yatağıma yatar yatmaz ordayım.*

*Bahar geldi koyun kuzu koklaştı
İki aşık kaç senedir bekledi
Kara gözlüm düğün dernek yaklaştı
Vatan borcu biter bitmez ordayım.*

(*Kışlada Bahar* / Bekir Sıtkı Erdoğan)

Ebru Koç yeni metaforlar ve çağrışımlar imkânlarıyla yarım kalmış bir arzuyu dile getirirken geleneksel edebiyatımıza eklenebilecek yeni bir söyleyiş tarzı geliştiriyor. Savaş anında bir gencin yüzüğü silâhının demirine çarpıyor ve saklandığı yer belli oluyor. Hayati ve hayalleri yarım kalıyor. Ama duygularını, Ebru'nun şiiri sayesinde sonsuza kadar yaşatabiliriz. Yabancı olmamız, değişik versiyonlarını bizim de tecrübe edebileceğimiz böylesi duygular, hayatımızı anlamlandıran temel duygulardır. Çünkü aşk, savaş ve ölüm hayatın her anında kendini hissettirir.

Türkiye Diyanet Vakfı

www.diyanevakfi.org.tr

28 Haziran 2000
Çarşamba

Ana Sayfa

Kuruluş ve Amacı

Teşkilat Şeması

Faaliyetleri

Haber Bülteni

İslam Ansiklopedisi

Kutlu Doğum

Kadın Kolları

Fuar ve Sergiler

İştiraklerimiz

İşletmelerimiz

Duyurular

Öğrenci Yurtları

Eğitim Hizmetleri

Burslar

E-posta

29 Mayıs Tıp Merkezi

Genel Cerrahi, Dahiliye, KBB, Kadın-Doğum, Radyoloji, Ortopedi, Göz, Beslenme ve Diyet, Bölümlerinde Full-Time, Gastroenteroloji, Nöroloji, Fizik Tedavi-Rehabilitasyon, Kardiyoloji Bölümlerinde ise Part-Time olmak üzere, ayaktan teşhis ve tedavi merkezi olarak hizmet vermektedir.

Gazeteler

Akif Gazetesi	Öncü Gazetesi
Aksam Gazetesi	Milliyet Gazetesi
Cumhuriyet Gazetesi	Net gazete
Dünya Gazetesi	Öncü Gazetesi
Evrensel Gazetesi	Radikal Gazetesi
Fanatik Gazetesi	Sabah Gazetesi
Foto maç	Star Gazetesi
Hürriyet Gazetesi	Türkiye Gazetesi
Kurultay	Yeni Asya Gazetesi
Milli Gazete	Yeni Mesaj Gazetesi
Milliyet Gazetesi	Yeni Şafak Gazetesi
Net gazete	Zaman Gazetesi

Kurumsal Hizmetler

E-posta Okuma
Site İçerisinde Arama
TCMB Döviz Kurları
vakıf Telefon & e-posta Rehberi
Canlı Borsa Sears Bilgileri
Hava Durumu

Ankara

↕

Ara

Aranacak: Veritabanı

Web-Dünya

↕

Ara

Türkiye Diyanet Vakfı

Dr. Medihra Eldem Sok. No:89 06640 Kocatepe - Ankara

Tel: +90 312 417 12 35 - Fax: +90 312 418 19 00

© Bu sitenin hiçbir bölümü önceden yazılı izin alınmadan kopyalanamaz, çoğaltılamaz

Ticaret

TDV
29 Mayıs
Tıp Merkezi

VAKIF
FUARCILIK
LIMITED ŞİRKETİ
Fuar, Rakam,
Ticaret
Organizasyon

Tatlıya
Öğrenci Vakfı
Yayın Matbaacılık ve
Ticaret İşletmesi

Nesilleri Buluşturan Aydınlık Dünya...

Geleneği geleceğe taşıyarak
insanımızı kendi değerleriyle buluşturan
Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 20 yıldır
AydınlıkDünyanınEserlerini
paylaştığı halkımızın derin ilgisine
teşekkür ediyor.

TÜRKİYE DİYANET VAKFI
YAYIN MATBAACILIK VE TİCARET İŞLETMESİ

Bayındır Sk. No: 55 06640 Kızılay / Ankara Tel: (312) 418 59 49 - 425 27 75 Fax: 417 00 09